

TÜSİAD

**1974
Yılıının
İlk yarısında
TÜRK
EKONOMİSİ**

Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği

**Türk
Sanayicileri
ve
İş Adamları
Derneği**

1974 YILININ İLK YARISINDA
TÜRK EKONOMİSİ

İSTANBUL
AĞUSTOS 1974

(Yayın No: TÜSİAD-T/74.8.2)

Cumhuriyet Caddesi, Dörtler Apt. 18/2 Elmadağ, İstanbul Tel 46 24 12 - 40 12 05

TÜSİAD Türk ekonomisini dörder aylık dönemlerde değerlendirmektedir. 1974 yılının özellikleri yılın ilk yarısının toplu bir değerlendirilmesi - ni zorunlu kıldığından periyodik değerlemeler dı - şında bu çalışmanın yapılması uygun görülmüştür.

Çalışma Kahraman Silâhlı Kuvvetlerimizin Kıbrıs - taki örnek ve başarılı barış harekâtından önce başladığından büyük ölçüde bu girişimlerin orta - ya çıkardığı olağanüstü koşul ve gerekler değer - lemelere yansıtılamamıştır.

TÜSİAD'ın Türk ekonomisini dörder aylık değerle - melerindekinin dışında bu çalışmada 1974 yılının ilk yarısındaki gelişmelere dayalı olarak yılın ikinci yarısı için politika önerileri getirilmek - tedir.

İlgili kamu kuruluşlarının yayınladıkları rakam - ların topluca verilmesini ve objektif bir değer - lendirmeyi amaç edinen bu çalışma, ayrıca TÜSİAD' - ca yürütülen bazı araştırmaların sonuçlarını da ortaya koymaktadır. Bu araştırmalar şunlardır:

- Başlıca ekonomik göstergelerle son üç yılın ay - lık verilerine dayalı olarak mevsimlik eğilim - lerin belirlenmesi için bir kompüter çalışması yapılmış ve bu çalışma ile yılın ikinci yar - ı - ında başlıca ekonomik göstergelerdeki geliş - meler belirlenmiştir. Grafiklerde bu eğilimler geçmiş dönemin gerçekleştirmeleriyle karşılaştır - malı olarak verilmektedir.
- Özel kesimde imalât sanayiinde 52 firmada yapı - lan bir araştırma ile temel ham madde fiyatla - rındaki son üç yıldaki fiyat artışları ile bu fiyat artışlarının 1974 yılı için getirdiği ek finansman yükü üzerinde yapılan araştırmanın sonuçları ilgili bölümde belirlenmektedir.
- 1972 yılından bu yana borsada ve ikincil piya - sada en fazla işlem gören 25 hisse senedinin dört aracı kuruluştaki haftalık alım ve satım fiyatları üzerinde yapılan bir kompüter çalış - ması ile hisse senetleri için bir fiyat endek - si geliştirilmiştir.
- 1974 yılının ilk yarısında gerçek ithalât ve ihracat gelişmesini saptamak için ihracatta 15, ithalâta 13 ana maddenin fiyat artışları dikkate alınarak yapılan bir araştırma sonucu, yılın ilk beş ayında ihracat ve ithalâttaki gerçek gelişmeler saptanmıştır. Bu çalışma it - halât ve ihracatta dolar değeri üzerinden de - ğerlemelerin yanıltıcı etkisini bertaraf etme olanağını ortaya koymaktadır.
- 1974 yılı için ekonomik açıdan büyük önem taşı - yan buğday fiyat destekleme politikası uygula - masının sonuçlarına ilişkin bir araştırma ile uygulamanın finansman yükünün belirlenmesi sağ - lanmıştır.
- Dış piyasalardaki fiyatlar ve dış ekonomik kon - jontür dikkate alınarak tarım ürünleri fiyat destekleme uygulamasında zorunlu sınır ve he - defler belirlenmiştir.

1974 YILININ İLK YARISINDA
TÜRK EKONOMİSİ

	Sayfa No.
ÖZET	1
YILIN İLK YARISINDAKİ EKONOMİK GELİŞMELERE DAYALI POLİTİKA ÖNERİLERİ	5
BÖLÜM I ÜRETİM VE MİLLİ GELİR	19
Tablo 1- Özel Kesim Sınai Üretim Değeri	24
2- Başlıca Devlet Sanayi Teşebbüslerinin Üretim Kıymetleri	24
3- Sınai Üretim	25
4- Tarım Ürünleri	25
5- Üretim Faaliyet Kollarına Göre Gayri Safi Milli Hasıla (Cari Fiyatlarla)	26
6- Üretim Faaliyet Kollarına Göre Gayri Safi Milli Hasıla (Sabit Fiyatlarla)	26
7- Gayri Safi Milli Hasıla Büyüme Hızları	27
8- Milli Gelir Deflatörleri	27
BÖLÜM II YATIRIMLAR VE İNŞAAT	29
9- Teşvik Belgesi Verilen Yatırımların Dağılımı	32
10- Sınai Kalkınma Bankası Kredileri	33
11- 1974 Yılı Özel Kesim İmalât Sanayii Sabit Sermaye Yatırım Eğilim Anketi Sonuçları	34
12- Kamu İktisadî Teşebbüsleri Yatırımlarının Toplam ve Kamu Yatırımları İçindeki Yeri	35
13- Kamu Kuruluşlarının Yılın İlk Dört Ayında Yatırım Harcamaları	35
14- Önemli Projelerde Gecikmeler ve Maliyet Artışları	36
15- Kuruluşlara Göre Önemli Projelerin 30 Nisan 1974 Harcama ve Gerçekleşme Durumu	37
16- Belediyelerce Verilen İnşaat Ruhsatıyelerine Göre Yapılacak Yeni ve İlâve Yapılar	38
BÖLÜM III PARA-BANKA-KREDİ	39
17- Emisyon Hacmini Belirleyen Faktörler	47
18- Emisyon Hacmi	48
19- Para Arzı	48
20- Bankalardaki Mevduat	49
21- Banka Kredileri	49
22- Banka Kredilerinin Dağılımı	50

Tablo 23- Merkez Bankası Kredileri	50
24- Merkez Bankası Kredilerinin Dağılımı	51

BÖLÜM IV FİYATLAR VE ÜCRETLER	53
----------------------------------	----

25- İmalât Sanayii Sektörlerinde Ham Madde Fiyat Artışlarının Getirdiği Ek Finansman Yükü	58
26- Bazı Temel Sanayi Girdilerinde Fiyat Artışları	58
27- Destekleme Fiyatlarındaki Artışın Yağlı Tohum Ürün Fiyatlarına Etkisine İlişkin Tahminler	58
28- Destekleme Alımlarının Gerektireceği Tahmini Finansman Miktarı	59
29- Destekleme Alımlarına Konu Ürünlerle İlgili Sayısal Özet	59
30- Fiyat Endeksleri	60
31- Toptan Eşya Fiyatları Endeksi	61
32- İstanbul Ticaret Odası Toptan Eşya Fiyatları Endeksi	62
33- İstanbul Ticaret Odası Ücretliler Geçinme Endeksi	62
34- Ticaret Bakanlığı Geçinme Endeksleri	62
35- SSK. Kapsamındaki İşçilerin Ortalama Günlük Kazançları	63
36- Reel Ücretler	63
37- Ortalama Günlük Ücretler	64
38- Altın Fiyatları	64

BÖLÜM V İSTİHDAM	65
---------------------	----

39- SSK. Kapsamındaki İşçi Sayılarındaki Gelişmeler	69
40- Sigortalı İşçiler	69
41- İstihdam	69

BÖLÜM VI HİZMETLER	71
-----------------------	----

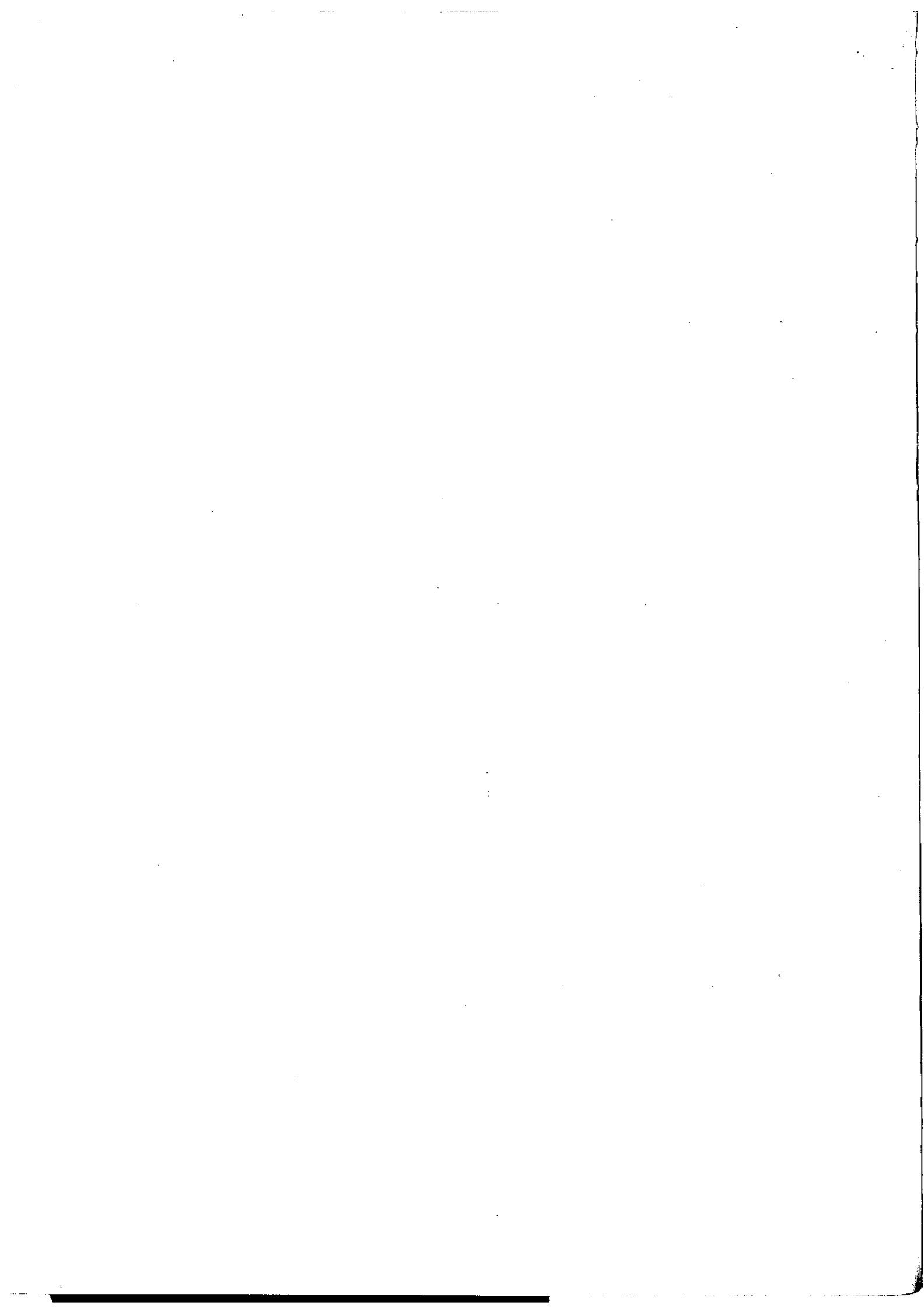
42- Protesto Edilen Senetler	73
------------------------------	----

BÖLÜM VII DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER	75
-------------------------------------	----

43- Dış Ekonomik İlişkiler	83
44- Mal İhracatı	84
45- İhracat Değerleri	84
46- Ocak-Haziran Dönemi İhracat Değerleri	84
47- Ortalama İhraç Fiyatları	85
48- İhracat Fiyatlarındaki Gelişmeler	85
49- İthalât Fiyatlarındaki Gelişmeler	85
50- Mal İthalâtı	86
51- İthalât Değerleri	86

Sayfa No.

Tablo 52-	İthalâtın Ana Mal Grubu İtibariyle Dağılımı	87
53-	İthalâttan Gelen Yatırım Malları	87
54-	Ortalama İthal Fiyatları	87
55-	İthalât İhracat (Sabit Fiyatlarla)	88
56-	Turizm Gelir Gider ve Farkları	88
57-	Turizm ve Dış Seyahat	88
58-	İşçi Gelirleri (Yıllık)	89
59-	İşçi Gelirleri	89
60-	Rezerv Hareketlerini Etkileyen Faktörler	89
61-	Dış Ticaret Hadleri	90
62-	Altın Döviz Mevcudu	90
63-	Ödemeler Dengesi	91
BÖLÜM VIII		
KAMU MALİYESİ		93
64-	Genel Bütçe Gelirleri	94
65-	1973 ve 1974 Yılları Genel ve Katma Bütçeler Gelir Tahminleri	95
66-	Vergi Yüklü	95
67-	Genel Bütçe Gelir ve Giderleri	96
BÖLÜM IX		
DÜNYA EKONOMİSİ		97
68-	Dünya Ülkeleri Toptan Eşya Fiyatları Artışı	100
69-	Dünya Ülkelerinde Tüketici Fiyatları Artışı	100
70-	Tüketici Fiyatları Endeksinde Gıda Maddeleri Fiyatları	101
71-	Petrol ve Petrol Dışı Ürünlerin C.I.F. İthalât Fiyatlarının Gayri Safi İç Hasıla Deflatörlerin Artışlara Katkıları	101
72-	Seçilmiş Malların Fiyat Endeksleri	101
73-	Dünya Ülkelerinde Sınai Üretim Artışları	102
74-	Dünya Ülkelerinde İşsizlik Değişimleri	102
75-	Dünya Ülkelerinde Para Arzı Artışları	103
76-	Dünya Ülkelerinde Kredi Artışları	103
77-	Ekonomist Dergisi Dünya Fiyatları Endeksi (Aylık)	104
78-	Ekonomist Dergisi Dünya Fiyatları Endeksi (Haftalık)	106

1974 YILININ İLK YARISINDA
TÜRK EKONOMİSİ

Özet

1. 1974 yılının ilk yarısına ait göstergeler tarımsal üretimin artış hızında büyüme, sınai üretimin artış hızında gerileme olacağını ortaya koymaktadır. Mevcut verilere dayalı olarak Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 1974 yılı için kalkınma hızı tahmini % 8.8'dir.
2. 1974 yılı için % 8.8 dolayında bir kalkınma hızı genellikle memnuniyet verici bir oranı ifade etmektedir. Fakat gelişmenin hemen tamamen hava şartlarına bağlı, artan tarımsal üretime dayalı biçimde ortaya çıkması ekonominin yapısı yönünden olumsuz bir gelişmedir. 1973 yılında % 14.6 oranında gerçekleşen toplam imalat sanayii büyüme hızının, 1974 yılında kamu kesimi ve özel kesimde sanayideki duraklama sonucu % 8.3'e düşeceği tahmin edilmektedir.
3. Özel kesimde 1973 yılında % 19.0 oranında gerçekleşen sanayi büyüme hızının % 8.9'a düşmesi sanayi kesimindeki duraklamanın önemini ortaya koymaktadır.
4. 1974 yılının ilk yarısında kamu kesimi sınai üretiminde miktar olarak duraklama, özel kesimin sabit fiyatlarla sınai üretim değerlerinde geçen yılki artış oranına göre bir gerileme olmuştur.
5. 1974 yılının ilk yarısında kamu ve özel kesimin yatırım harcamaları konusundaki göstergeler de olumsuzdur. Kamu kesimi yatırım harcamaları geçen yılkinden yavaştır. Kamu yatırımlarında 1973 yılı harcama gerçekleşmesi % 74.0, fizikî gerçekleşme % 72.4 oranında olmuştur. 1974 yılında kamu yatırımları için geçen yıllara göre daha büyük hedefler alınmıştır. Kamu yatırımlarında gerçekleşme oranının geçen yılkinden aşağı düşmesi ekonomi yönünden önemli bir tehlike olarak kabul edilmelidir.
6. 1974 yılının ilk yarısında verilen inşaat ruhsatlarındaki gerileme ekonomiyi büyük ölçüde etkileyen inşaat kesimindeki duraklamayı göstermektedir. İnşaat kesiminin yaygın istihdam olanağı ve diğer sektörlerle olan sıkı ilişkisi bir yana, konu iskân sorunu açısından da önem taşımaktadır. Ekonomimizin özelliği olarak inşaat kesimindeki duraklamanın genellikle muhtemel bir "resesyon" tehlikesinin işareti olarak kabul edildiğini belirtmekte yarar vardır.
7. 1974 yılının ilk yarısında Merkez Bankası para arzında genişlemenin sınırlandırılmasını amaç edinen bir politika uygulamıştır. Bu politika mevduat kaynaklarındaki artışın duraklaması bankaların kredileme olanaklarının genişlemesine imkân vermemiştir.
8. Buna karşı 1974 yılının ilk yarısında değişik etkenler kredi talebinin beklenenin üzerinde büyümesine yol açmıştır. Ham madde, ara malı ve yatırım malı fiyatlarındaki artış nedeniyle aynı miktarda üretim ve yatırımı gerçekleştirmek için bile müteşebbisin daha büyük finansman kaynağı bulmak zorunda kalması ve teşvik belgesine sahip büyük bir proje

demetinin yatırım safhasında bulunması kredi talebini büyüten başlıca etkenlerdir.

9. Dövizle Çevrilebilir Mevduat Hesaplarına dayalı kredileme sistemi, özel dış krediler, tahvil çıkararak sermaye piyasasından borçlanma gibi değişik kanallardan fon kullanımına ilişkin özel kesimde başlayan hareketin duraklaması ve bunlara ek olarak orta vadeli kredi sisteminin işlemesiz hale gelmesi kredi konusunda büyük şikâyetlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.
10. 1974 yılının ilk yarısında ortaya çıkan kredi sorununu, üretimi kısa ve uzun dönemde etkileyici bir faktör olarak değerlendirmekte yarar vardır. Ancak bu tip bir değerlendirme tedarik, işletme, pazarlama ve nihayet yatırım safhalarında müteşebbisin büyüyen finansman açığının ne şekilde karşılanabileceği konusunda çözümlerin getirilmesine ve ekonomideki darboğazların giderilmesine olanak verebilir. Aksi halde, sistemin sadece belli bölümlerinin beslenmesi gene de tüm sistemin sıhhatli biçimde işlemesini sağlayamayacaktır.
11. Ekonominin gelişmesini sadece fiziki üretimi artırmak şeklinde değerlendirmeye imkân yoktur. Hizmetler kesiminin fiziki üretim artışının dağıtımını konusunda etken bir şekilde çalışması ve fizikî üretim için gerekli hizmet genişlemesini sağlaması gereği ortadadır. İç ve dış ticaret ve malî aracı kurumlar bu nedenle gittikçe önem kazanmaktadır. Hizmetler kesiminde etkenlik ve rasyonalizasyonun sağlanamaması veya bu konuda gelişmenin sanayideki gelişmeden daha yavaş şekilde gerçekleşmesi üzerinde önemle durulması gereken bir sorundur.
12. 1974 yılının ilk yarısının özelliği dış ticaret rakamlarında kaydedilen büyümedir. Fakat ihracat ve ithalât rakamlarının sabit fiyatlara dönüştürülmesi, yılın ilk yarısında miktar olarak ve ihracatın geçen yıla kıyasla gerilediğini, miktar olarak ithalâtın büyüme hızının pek düşük olduğunu ortaya koymaktadır.
13. İthalâtın yapısındaki değişmeler, özellikle yılın ilk yarısında yatırım mallarının ithalât içindeki payının düşmesi yatırımlardaki duraklamayı ortaya koyan önemli bir göstergedir.
14. Altın ve döviz rezervlerinin uzun dönemli olarak makul limitler içinde korunabilmesi için acil ve ciddi tedbirler gereği belirmiştir. Artan dünya fiyatları, artan ithalât gereği buna karşı işçi geliri girişlerindeki belirsizlik ihracat ve turizm gelirlerinin artırılması konusuna daha büyük ağırlık verilmesini zorunlu kılmaktadır.
15. 1973 yılında dünya fiyatlarında ihraç ürünlerimiz için beliren mukayeseli avantajın 1974 yılının ikinci yarısında ortadan kalkmak üzere olduğu, dünya fiyatlarının Türk fiyatlarının altına düşmeye başladığı görülmektedir. Bu çok önemli bir gelişmedir. Özellikle ihraç ürünlerine ilişkin fiyat politikasında sınırların aşılması halinde Türk parası değerinde yeni ayarlamalara gerek duyulabilir.
16. 1974 yılında uygulanan tarım ürünleri fiyat politikasının gelir dağılımı konusunda getireceği olumlu etki yanında yukarıdaki açıdan da değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin fındık konusunda yüksek fiyat uygulaması

kamunun finansman gereğini artıracak ihraç olanaklarını bir süre geciktirecek fakat dünya piyasasındaki payımız nedeniyle ihracat herhalde gerçekleşecektir. Fakat pamukta dünya fiyatlarının üzerinde bir taban fiyatı uygulaması sadece kamunun finansman gereğini artırmakla kalmayacak ihracat olanaklarını büyük ölçüde olumsuz etkileyecektir.

17. 1974 yılının ilk yarısında orta ve alt gelir gruplarının satın alma gücünü artırmak amacıyla ekonomiye büyük ölçüde kaynak akımı sağlanmıştır. Üretimde aynı oranda artış sağlanamaması, ellerine daha fazla para geçen kişilerin satın alma güçlerinde gerçek bir artış olmasına imkân veremeyecektir. Bu nedenle 1974 yılının ilk yarısında ekonominin en önemli sorunlarının başında daha fazla malın iç üretim ve ithalât ile sağlanması gelmiştir. İthalât yoluyla bu konuda önemli bir katkıda bulunulmamış, iç üretimde ise özellikle sanayi kesimde önemli darboğazlarla karşılaşılmiştir.
18. 1974 yılında tarım kesiminde iyi bir ürün idrakinin beklenmesi belli mallarda sorunun önemini hafifletmektedir. Fakat et ve hayvan ürünlerinde ve yağlı tohumlarda yılın ikinci yarısında da sorun önemini sürdürecektir.

YILIN İLK YARISINDAKİ
EKONOMİK GELİŞMELERE DAYALI
POLİTİKA ÖNERİLERİ

Politik İstikrar ve Hükümete Güven

19. 1974 yılının ilk yarısında politik düzendeki belirsizlikler ve nihayet hükümeti oluşturan partilerin ekonomik politikalarına ilişkin tereddütler müteşebbüsleri olumsuz etkilemiştir.
20. Ancak, yılın ortasında Kahraman Silâhlı Kuvvetlerimizin Kıbrıs'da girdiği barış harekâtı bu harekâtın öncesinde ve sonunda Türk Hükümetinin tutumu ve gücü ve nihayet bu millî konuda sağlanan birlik ve beraberlik, ekonomik kalkınma konularında da aynı tip etken uygulamaların mümkün olabileceğini ortaya koymuştur.
21. 1974 yılının ikinci yarısı bu konudaki iyimser bekleyiş, politik istikrar ve hükümetin devamlılığına ilişkin inançla başlamaktadır.

Satın Alma Gücü Artışı

22. 1974 yılının ilk yarısındaki uygulama ve ekonomik gelişmeler, ekonomiye yıl sonuna kadar aşağıdaki şekilde bir kaynak akımının gerçekleşeceğini ortaya koymaktadır:

İşçi Dövizleri Girişi Karşılığı	21.0 Milyar TL.
Tarım Ürünleri Fiyat Destekleme Uygulaması	10.7
Buğday Fiyat Politikası Uygulaması	3.0
Sun'i Gübre Programı Finansmanı	4.0
Mevduat Kanunî Karşılıklarından Kullanılan İmkânlar	5.4
Devlet Memurlarında Katsayı Artışı	2.3
Emekli Maaş Farkları	0.9
KİT Toplu Sözleşmeler Farkı	3.4
Toplam	50.7 Milyar TL.
Geri Ödemelerle Hazineye Dönebilecek Miktar	7.0
Net Fark	43.7 Milyar TL.

1974 yılında tüketicinin satın alma gücü en az 43.7 milyar lira dolayında artırılmaktadır.

Kimin Satın Alma Gücü Artıyor?

23. Hükümetlerimizin amacı, orta ve alt gelir grubundakilerin satın alma gücünü artırmaktır. Bu gruplar memur, işçi ve köylülerden oluşmaktadır. Toplam tüketim talebinin % 95'in üzerindeki kısmı bu gruplardan gelmektedir. Bu grupların marjinal gelir artışlarının tamamına yakın kısmının şimdilik tüketime yöneldiği bilinmektedir. Eğer üretimi de artırma olanağı mevcut ise, bu gruplardaki kişiler ellerine geçen daha fazla para ile daha çok mal alma olanağına kavuşabilirler. Kısa bir ifade ile satın alma gücü artırılmak istenen kişilerin daha iyi bir hayat düzeyine

yönelmelerini sağlamak için bu kişilere bir yandan daha fazla gelir sağlanırken aynı zamanda öte yanda artan gelirleri ile satın alabilecekleri malları da arz etmek zorunluluğu vardır. Aksi halde, yani bir yanda orta ve alt gelir gruplarındakilerin ellerine geçen para artırılırken öte yanda bunların satın alabilecekleri mal ve hizmetler artırılamaz aynı düzeyde kalırsa, bu kişilerin satın alma güçlerinde gerçek bir artış sağlanamamış olur. Aynı mal ve hizmetlere daha fazla ödeme yapma zorunda kalırlar.

24. Şurasını da unutmamak gerekir ki orta ve alt gelir grupları için Hükümet gelir artışı konusunda olanakların azamisini kullanmıştır. Bu gelir artışı ile satın alma güçleri artırılamaz ise, yakın dönemde ek gelir artışları için artık yeni zorlamalara gitmek hemen hemen imkânsızdır.

Kısa Dönemde Türkiye'nin Sorunu

25. Kısa dönemde Türkiye'nin sorunu ellerine daha fazla satın alma gücü geçen gruplara daha çok mal ve hizmetin geçmesini, üretim artışını sağlayacak bir ekonomik politikasının uygulanmasıdır.
26. Bunun alternatifi satın alma gücünün başta enflasyon olmak üzere değişik yollardan geri alınarak tüketimin kısılmasıdır. Türkiye'de geniş nüfus grubunun asgarî tüketim kıstaslarının altında bulunduğu dikkate alınırsa, buna imkân bulunamayacağı üstelik arzu edilir bir şey olmadığı ortaya çıkar. Hükümeti oluşturan partiler kadar diğer partilerin de bu tip ekonomi politikasını benimseyemeyecekleri ortadadır. O halde esas sorun üretimi artırmaktır.

Kaçınılmaz Koşullar

27. 1974 yılının özelliğinden gelen ve Hükümeti oluşturan partilerin politikaları gereği ile Türk ekonomisinin yapısına dayalı bazı koşulların, politika önerileri tesbitinde esas kabul edilmesi yararlı olacaktır.
28. - Tüketicinin eline yukarıda açıklanan kanallardan, GSMH'nın % 10'una yakın bir miktarda talep fazlası yaratacak nitelikte, kazanılmamış gelir geçecektir.
29. - Ekonominin özelliği, dağınıklığı nedeniyle diğer ülkelerdeki oranın çok üzerinde fiyat artışları -enflasyonist eğilim devam edecektir.

Olumsuz Göstergeler

30. Sanayi kesiminde üretim artış hızındaki duraklama, istihdam olanaklarındaki gerileme ve özellikle inşaat kesimindeki olağanüstü gerileme "resesyon" tehlikesinin işareti olarak değerlendirilebilir.

1974 Yılı Kurtarılabilir Mi?

31. Herşeye rağmen 1974 yılının ikinci yarısında alınacak tedbirlerle olumsuz gelişmelerin önlenmesi mümkündür. İnşaat kesiminde yılın ikinci yarısında yeni inşaatların başlama olanağının azalması nedeniyle, durumda önemli bir değişme sağlamak düşünülemez. Fakat sanayi kesiminde alınacak etken tedbirlerle üretim artışında olumlu gelişmeler sağlanabilir.

Para-Banka-Kredi Politikasında Koordinasyon

32. Türkiye'de öteden beri para-banka-kredi politikasında bütünlük ve koordinasyonun temini önemli bir sorun olarak ortada durmaktadır. Kısa bir süre, Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarının başkanlığında faaliyet gösteren "Para-Banka-Kredi Komitesi" bu konuda, Devlet Planlama Teşkilâtı, Maliye, Ticaret, Sanayi Bakanlıkları ve Merkez Bankası arasında bir koordinasyonun temini konusunda başarılı uygulama içine girmiş iken, komite çalışmalarına daha sonra ara verilmiştir. 1974 yılının özel şartları bu tip bir koordinasyonun yeniden başlatılıp sürdürülmesini zorunlu kılmaktadır.

Emisyon

33. Emisyon hacmini artırıcı ve daraltıcı etkenler üzerinde yapılan tahminler 1974 yılı sonuna kadar emisyon hacminin 39 milyar liraya yükselmesi ihtimalini ortaya koymaktadır. Bu ekonomimiz için çok büyük bir emisyon hacmidir. Ekonomik gelişmeyi aksatmadan emisyon hacminin 33 ilâ 35 milyar lira dolayında muhafazasında yarar vardır. Ancak bu hacimdeki bir emisyon ile para arzının 90 milyar liranın üzerine çıkması önlenemez.
34. Emisyon hacminin 33-35 milyar lirada tutulabilmesi için, emisyonu artırıcı faktörlerden altın ve döviz politikasında biraz daha liberal bir uygulama, hazine bonolarında ihtiyatlı bir gelişme, tarım kredi kooperatifleri kredilerinde kontrollü bir artış zorunludur. Emisyon hacmini azaltıcı faktör olarak mevduat artışını sağlayacak tedbirlerin önemi burada kendini hissettirmektedir.

Para Arzı

35. Para arzı bu yıl % 33'e yakın bir artış ile yıl sonunda 90 milyar liraya yükselecektir. Hükümetçe uygulanan ekonomi politikası para arzının bundan daha küçük bir hacimde gerçekleşmesine imkân vermeyecektir. % 30 dolayındaki fiyat artışı bekleyişi, GSMH'da % 8 dolayındaki bir artış ve bunlara ilâve olarak monetizasyondaki gelişme de dikkate alındığında, gerçekte para arzının 90 milyar liranın bile üzerine çıkabileceği görülmür.
36. Önemli olan para arzının ekonomiye intikal şeklidir. Para arzı yılın ilk yarısında olduğu gibi doğrudan tüketicilere yapılan ek ödemeler şeklinde ekonomiye intikal ettirilebilir. Veya banka sistemi aracılığıyla üretim artışı sağlanarak dolaylı yoldan ekonomiye enjekte edilebilir. İkinci yolun kullanılması para arzının fiyatlar üzerindeki olumsuz etkisini yavaşlatır ve fertlerin gerçek satın alma güçlerinin yükselmesi olanağını verir.

Banka-Kredi-Mevduat

37. Banka sistemiyle ilgili olarak alınacak tedbirler bir bütünlük içinde uygulanmalı ve uygulamada koordinasyon sağlanmalıdır. Diğer önemli bir nokta tedbirlerin zamanında, gecikmesiz alınıp uygulanmasıdır. Büyük ölçüde istatistikî bilgilerin geç elde edilip değerlendirilmesi nedeniyle bazen yararlı tedbirler gecikmeli uygulama nedeniyle ters sonuçlar verebilmektedir.

Orta Vadeli Kredi

38. Orta vadeli kredi konusunda bugün ekonominin karşılaştığı sorun geçen iki veya üç yılın birikimlerini yansıtmaktadır. Aynı şekilde 1974 yılının olumsuz gelişmeleri önümüzdeki iki ve üç yılı da etkileyebilecektir. Bütün bunları dikkate alarak yılın ikinci yarısında aşağıdaki tedbirlerin uygulanması tavsiye edilir:
- a- Orta vadeli kredi sisteminin tekrar çalışması için gerekli tedbirler alınmalı ve etkin bir teşvik uygulaması başlatılmalıdır.
 - b- Artan banka kaynaklarının orta vadeli kredilemeye yönelmesi teşvik edilmelidir.
 - c- Merkez Bankasının orta vadeli reeskont limitinin kullanım olanakları konusunda kısa sürede kararlılığa varılmalı ve bu husus bankalara duyurulmalıdır.
 - d- Merkez Bankasının reeskont işlemleri ile 1974 yılı sonuna kadar fiilen en az 3 milyar liralık bir ek orta vadeli kredilemenin hedef alınması zorunludur.
 - e- Bankaların kendi kaynaklarından orta vadeli kredilemenin teşviki için münhasıran bu tip kredilemelerde Mevduat Kanunî Karşılık oranı sıfıra indirilmelidir. Bu teşvik sayesinde yıl sonuna kadar banka sisteminde 1 milyar lira dolayında ek orta vadeli kredileme mümkün olabilir.

Faiz

39. Faiz politikasını saptarken bazı gerçeklerin kabulünde ve bilinmesinde yarar vardır. Fiyat malın kıtlığını yansıtır. Faiz paranın fiyatıdır. Faizin de paranın kıtlığını yansıtacak biçimde tesbiti zorunludur. Kanunî faiz oranı ile müteşebbise paranın maliyeti farklı şeylerdir. Kanunî faiz oranı ne olursa olsun malî aracı kuruluşlar krediyi kullanıcısına ekonomik faiz fiyatıyla intikal ettirme durumundadırlar. Bazı kamu kuruluşlarının kredilendirmelerinde olduğu gibi ekonomik faiz fiyatının altında kredi kullandırma durumlarında, fonların ekonomik değer ölçüleri dışında dağılımı veya ekonomik faiz fiyatıyla banka faizi arasındaki farkın değişki biçimlerde istismarı durumu ortaya çıkar,
40. Fiyat artışları, gelir artışlarından tasarruflara giden payın azlığı, banka mevduatındaki gerileme ve krediye dönüşebilir fonların kıtlığı gibi faktörler dikkate alınarak aşağıdaki biçimde bir faiz politikası tavsiye edilebilir:
- a- Faiz politikasında nihai amaç, uzun dönemde mevduat ve kredi faizi oranlarının belli emniyet sınırlamalarıyla serbest bırakılmasıdır. Bu nihai amaç kademeli bir geçişle sağlanabilir. Örneğin 1975 yılı başından itibaren bankaların 5 yılın üzerindeki vadeli mevduat faizlerini serbest olarak saptamaları ve beş yıl vadeli toplam mevduat miktarlarıyla sınırlı olarak dağıtacakları orta vadeli kredilerde faiz oranlarını gene müşteri ile anlaşarak tesbit etmeleri sağlanabilir.
 - b- Kısa dönemde alınabilecek tedbirler şunlardır:

(i) Mevduat Faizleri

- a- Vadeli mevduatın vadesinden önce çekilmesi kesin olarak önlenmelidir.

./..

- b. Vadeli Mevduat Faizleri
(3-6 ay) (6 ay-1 yıl)
(1 yıl-2 yıl) (2 yıldan fazla)
kademeler üzerinden yükseltilmelidir.
- c. Mevduat Kanunî Karşılıklarına Merkez Bankasınca verilen faizde yeni mevduat faizlerine göre ayarlama yapılmalıdır.

(ii) Kredi Faizleri

Kredi Faizleri ekonominin değişen koşullarına göre yükseltilmelidir.

(Bankaların kendi kaynaklarından orta vadeli kredi vermeleri halinde, Mevduat Kanunî Karşılığının sıfır olması nedeniyle orta vadeli kredi faizi bir miktar daha cazip hale gelebilecektir.)

(iii) Reeskont Faizleri

Merkez Bankasının reeskont faizleri, kredi faizlerindeki değişiklikleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir.

(iv) Faiz Farkı İadesi

Faiz farkı iadesi sistemi tekrar gözden geçirilmeli ve sistem hızlı üretim artışında etkenlik sağlayacak biçimde düzenlenmelidir. Teşvikteki yaygınlığın giderilmesi kredi maliyetinin gerçek anlamda düşürülmesine imkân verecektir.

Tahvil Politikası

41. Kısa sürede üretim artışına yöneltilebilir fon toplamada etkili bir araç da özel sektörün tahvil ihracı suretiyle sermaye piyasasından borçlanmasıdır.
42. Olumsuz gelişmelerin etkisinde bu kaynağın hemen hemen işlemez hale geldiği malumdur. Piyasayı hareketlendirmek için şimdilik 1974 yılı sonuna kadarki ihraçlar için geçerli olmak üzere özel şartlar saptanmalı bu arada faiz tavanı yükseltilmelidir.
43. Devlet tahvilleri sadece carî bütçe açıklarını kapamak amacıyla değil "sterilizasyon" uygulaması aracı olarak da kullanılmalıdır. Banka sistemi kaynakları ile kurumsal tasarruflar dışındaki küçük tasarrufları hedef alacak bir emisyon programı ile 1974 yılının ikinci yarısında 3 milyar liranın bu yoldan "sterilizasyonu" ekonomide ferahlık yaratacaktır. Konjonktürdeki gelişmelere göre "steril" fonların tekrar ekonomiye

enjeksiyonu her zaman için mümkündür. Burada tehlike, "steril fonların" cari ihtiyaçların zorlamasıyla zamansız piyasaya dönüşüdür.

Hisse Senedi Piyasası

44. Hisse senedi piyasasının tekrar hareketlenmesi, büyük ölçüde hisse senedi gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin olarak getirilecek teşvik tedbirlerine bağlıdır. Kısa dönemde bu tip bir mevzuat değişikliği ni beklemek fazla iyimser bir görüştür. Fakat, sorumlu kamu kuruluşlarının davranışları piyasayı olumlu etkileyebilir. Menkul Kıymetler Borsasının ve borsa dışı işlemlerin -ikincil piyasanın" işleminin teşviki konusunda Maliye Bakanlığının alacağı tedbirler ve Hükümetin hisse senetleri satışı konusundaki politikasının açıklıkla belirtilmesi önemli bir teşvik unsuru olacak ve piyasadaki hareketi hızlandıracaktır.

Kredi Politikası

45. Türkiye'de kredi politikası, Merkez Bankasının tüm kredileri kısması veya açması şeklinde uygulanagelmektedir. Tüm kredi hacminin kontrolü ile fiyat artışlarının önlenip önlenemeyeceği bugün batı ülkelerinde bile tartışılan bir konudur. Kaldı ki batı ülkelerinde kredi kısıtlamalarının etkisi Türkiye'dekinden farklıdır. Batı ülkelerinde kredi hacminin daraltılması sıra ile önce tüketici kredilerinin daha sonra konut kredilerinin yavaşlamasına sebep olur. Türkiye'de bu tip krediler olmadı-ğında Merkez Bankasının kredi daralması sonucunu verecek tedbirleri ilk önce üretimi ve yatırımları olumsuz etkilemektedir.
46. Merkez Bankası "kantitatif" kontrol aracı yanında "kalitatif" kontrol yetki ve olanaklarına sahiptir. Bu yetki ve olanak kredi dağılımında "sektör" ve "faaliyet kolu" olarak yönlendirmeden öte, "firma" itibarıyla kredi tayinlemesine bile imkân vermektedir.
47. Merkez Bankası, ekonominin kısa ve uzun dönemli ihtiyaçlarını izleyerek etkili bir kredi politikası uygulamalıdır. Merkez Bankası para-kredi kontrol araçlarını kullanmada "yavaş" ve "çekingen" bir uygulama içindedir. "Reeskont limitleri ve Mevduat Kanunî Karşılıkları" ekonominin gelişmesine göre yıl içinde gerekirse üç veya dört kere değiştirilebilir.
48. Mevduat Kanunî Karşılıkları aracının kısa sürelerde daha aktif bir kullanıma kavuşturulması zorunludur. Altı ayda ekonomide ciddi durumlar belirdiği halde Merkez Bankasının bu aracı kullanmada gösterdiği çekingenlik ilginçtir. Kısa dönemde Mevduat Kanunî Karşılıklarının üretim artışına yönelecek biçimde kontrollü şekilde düşürülmesi zorunludur. Bu kanaldan ekonomiye, 2 ilâ 3 milyar liranın enjekte edilmesi mümkündür.

Orta Vadeli Kredi Uygulaması

49. 1973 yılında orta vadeli kredi konusunda ekonomide başlayan hareket ve banka sistemi ile müteşebbislerin orta vadeli krediler konusunda uyanmaya başlayan ilgileri, 1974 yılının ilk yarısında değişik olumsuz gelişmelerin etkisinde hayal kırıklığına dönmüştür.
50. Özellikle bankaların bu konuda karşılaştıkları sorunların olumsuz etkilerinin, yarattığı çekingenliğin devam etmesi tehlikesi mevcuttur. Orta vadeli kredi konusunda yeni imkânlar sağlansa bile bu çekingenlik kredi

olanaklarının süratle ekonomiye intikalini engelleyebilecektir.

51. Halen 1211 sayılı Merkez Bankası Kanununun 46. maddesinin katı bir şekilde yorumlanması, Merkez Bankasının orta vadeli kredi reeskont limitinin daha fazla genişletilmesi olanağını vermemektedir. Yapıcı bir yorum ve orta vadeli kredi reeskontunun sınırlarını çizen kısa vadeli senet portföyünde(reeskonta kabul edilen senetlerinin miktarının artırılması şeklinde) uygulama değişiklikleri Merkez Bankasına kredi genişletme olanağı verebilir. Bu yoldan Merkez Bankasının orta vadeli kredi reeskont limitini 8 milyar liraya kadar yükseltmesi ve üretime dönük orta vadeli kredilemeye derhal öncelik ve ağırlık vermesi gerekir.

Özel Dış Krediler

52. Yatırıma ve üretime dönük olmak şartıyla özel dış aynî ve nakdî kredi kullanımında kamu kuruluşlarının yardımcı olmaları gerekir. 1974 yılının ikinci yarısında 2 milyar liralık bir limit içinde özel sektöre kredi izni tanınabilir. Bu konuda bu tip kredilerde EVRODOLAR koşullarına uyum zorunludur.

Ticaret Kesiminin Kredilendirilmesi

53. Kredi konusundaki tartışmalarda spekülâtif amaçlı kredi kullanımı ile pazarlama kredileri çok kere birbirine karıştırılmaktadır. Türkiye'de pazarlama kanallarının özelliklerinin açıklıkla bilinmemesi bu tereddütlerin kaynağını teşkil etmektedir. Sadece üretim artışı, iç ve dış pazarlama aynı süratte gelişemediği sürece imkânsızdır. Pazarlama kanallarındaki tıkanıklıklar üretim artışını aksatacaktır. Ticaret kesiminin kredilendirilmesini bu açıdan değerlendirmek gerekir.
54. Bilindiği gibi Türkiye'de birçok sanayi kuruluş pazarlama kanallarının ilk kademelerindeki finansman yükünü üstlenmek zorunda kalmakta bu sanayinin finansman gereğini büyültücü bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.

Tarım

55. Tarımda bilinçli bir üretim politikası uygulamasının önemi gün geçtikçe artmaktadır. Orta ve düşük gelir gruplarının ellerine geçen para arttıkça tarım ürünleri arzı için daha ciddi programlar hazırlanması ve uygulanması gereği ortaya çıkmaktadır.
56. Bu konuda daha önce başlatılmış belli tarım projelerinin tekrar ciddiyle ele alınması zorunludur.

- Besi Projesi
- Yağlı Tohumlar Projesi

57. Öncelikle ele alınması gereken konulardır. Besiciliğin bugüne kadar ciddi olarak ele alınamaması büyük bir kayıptır. Bir yanda hayvan yemi ihraç edilirken, öte yanda besicilik sorununu ele almamak tenkit edilebilir. Sorun mevcut hayvanları, mevcut yemlerle besleyip et üretimini artırmaktır. Ciddi uygulama düzeninde kısa sürede sonuç almak mümkündür.

58. Kısa dönemde talepdeki artış nedeniyle et, süt ve hayvansal ve nebatî yağ konularında önemli sorunlarla karşılaşılabilir. Gıda projelerinde bilinçli bir teşvik yan etkileriyle kırsal alanlarda alt gelir gruplarındakilerin hayat standartlarının yükseltilmesinde olumlu etkiler gösterecektir.
59. Şehir nüfuslarının artması ve alt ve orta gelir grubundakilerin ellerine daha fazla para geçmesinin en kısa sürede gıda talebini etkileyeceği unutulmamalıdır.
60. Tarıma dayalı gıda sanayiinin gelişmesi, standart mal üretiminin teşvi-ki de bu konuda ağırlık taşıyan bir noktadır.

Gıda Maddelerindeki Fiyat Yükselmelerinin Üretime Etkisi

61. Gıda maddelerine karşı olan talepdeki büyümeye karşı gıda maddeleri arzının aynı oranda artırılabilmesi toplam tüketim harcamalarının yapısında önemli değişimler ortaya çıkarmaktadır. Harcamaların daha büyük kısmının gıda maddeleri alımında kullanılması diğer tüketim malları talebinin nisbî gerilemesine sebep olmaktadır. Bu gelişme gıda maddeleri üretimini artırmak için özel programlar uygulanması gereğini destekleyen bir göstergedir.

Kırsal Alanlarda Tarıma Dayalı Sanayiın Teşviki

62. Kurulu Şeker Fabrikaları dolayında yaşayan üreticilerin teşkilâtlandırılması ile belli entegre projeler çerçevesinde "üretim kompleksleri"nin tesisi ele alınmalıdır. 1968 yıllarında bu konularda hazırlanmış projeler uygulamaya konulamamıştır. Bu projelerin günün şartlarına göre düzenlenmesi ile örgütlenilecek üreticiler için, et, süt, yağ, endüstriyel bitkiler, yağlı tohumlar ve sebze üretiminde kısa sürede başarılı sonuçlara ulaşacak programlar uygulanması mümkündür.

Sınai Üretimin Teşviki

63. 1974 yılının ikinci yarısında özel kesimde sınai üretim artışını etkileyecek en önemli faktörlerin neler olabileceği büyük önem taşıyan bir sorudur. Değişik müteşebbis gruplarının bu konudaki tercihleri:
 - Kapasite artırımını hedef alan selektif bir kredi politikasının tespiti,
 - Yatırımları ve üretim artışını olumsuz etkileyen bürokratik işleyişte iyileştirici bir politika uygulaması,
 - Hükümetin ekonomi politikasının açık bir şekilde ortaya konulması şeklinde özetlenebilir.

Politika Kararı Bekleyen Önemli Projeler

64. Ekonomi yönünden büyük önem taşıyan bazı projeler uzun süredir hükümetin belli üretim konularındaki ekonomi politikasının belirsizliği nedeniyle değişik kamu kuruluşlarında beklemektedir. Bu projelerin başlıcaları şunlardır:

- Traktör üretiminde yaklaşık olarak 100 bin traktör/yıl kapasite artırımını öngören projeler,
 - Dizel ve benzin motor üretimini öngören projeler,
 - Dizel motorlu ağır sivil ve askerî taşıt araçları üretimini öngören projeler,
 - Tümü ihracata dönük elektronik komponent ve devre elemanları imalini öngören projeler.
65. Bu konulardaki yeni ve kapasite artırımını hedef alan projelerin istem sahibi müteşebbis gruplar yerine Kamu İktisadî Teşebbüslerince gerçekleştirilmesi şeklinde bir tercih yapılacaksa bu konudaki kararlılığın çok kısa zamanda ortaya konulup teşebbüse geçilmesi zorunludur.
66. Mevcut projelere dayalı olarak adı geçen yatırımların işletmeye geçiş dönemleri yetkili kuruluşların kararlarındaki gecikmeye dayalı olarak uzamakta ve bundan traktör konusunda olduğu gibi tüm ekonomi zarar görmektedir. Bu konulardaki üretimin kamu tarafından gerçekleştirilmesinin tercihi halinde yeni proje hazırlama, yatırıma geçiş ve yatırımı gerçekleştirme süresi herhalde mevcut projelerin işletmeye geçiş sürelerinin en az iki katı olacaktır.

Tarım Ürünleri Fiyat Politikasında Tutarlılık

67. Belli ürün tiplerinde ekonomi dışı politik ve sosyal tercihlerle Hükümetin taban fiyatı tespiti uygulamasının, ihraç ürünlerine ve ihraç ürünlerine girdi teşkil eden mallara teşmili büyük sorunlar ortaya çıkarabilir.
68. Bu tip ürünlerde dünya fiyatlarının izlenmesi ve buna göre karar verilmesi zorunludur. Özellikle pamuk fiyatı büyük önem taşımaktadır. Dünya pamuk fiyatları düşme göstermektedir. Dünya pamuk ipliği ve ham bez piyasasında gevşeme vardır. Türkiye'de mevcut pamuk ipliği üretim kapasitelerinin normal faaliyetlerini sürdürebilmeleri için 60 ilâ 70 bin ton/yıl iplik ihracı zorunludur. Kütlü pamukta taban fiyatının 10 TL./Kg. veya üzerinde tespiti halinde iplikte ve pamuklu dokumada ihraç olanakları önemli ölçüde tehlikeye girecektir.
69. Sorunun finansmanı ilgilendiren yönü de vardır. Kütlü yamuğa 10 TL./Kg. üzerinde fiyat verilmesi halinde, mevcut dış fiyatlar karşısında tüccarın piyasaya girmemesi ihtimali vardır. Bu durumda Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin alım sorumluluğunun sınırı genişleyecek ve bu alımlar için kamunun 7 milyar TL. dolayında finansman olanağı temini gerekecektir.
70. Fındıkta ise, 13.43 TL./Kg. üzerinde tespit edilen taban fiyatı nedeniyle aynı sorun ortaya çıkmıştır. Tarım Satış Kooperatifleri tüm üretimi satın almak için 3 milyar liraya yakın kredi talebinde bulunacaklardır.

Sübvansiyon Uygulamasında Açıklık

71. Orta ve alt gelir grupları ile belli ekonomik ve sınai girişimlerin değişik şekillerde sosyal ve ekonomik amaçlarla desteklenmesi zorunluluğu ortadadır. Önemli olan bu desteklemenin karmaşık ve dolaylı biçimde değil açık ve doğrudan sübvansiyonlarla yapılmasıdır.

72. Açık ve doğrudan sübvansiyon desteklemenin kamuya gerçek ve nihai maliyetinin bilinmesine imkân verecek, dönümsel olarak konsolidasyon gereklerini ortaya çıkaran kuruluşlar arası karmaşık hesap ve muhasebe işlemlerine mani olacaktır.

Ödemeler Dengesi ve Altın ve Döviz Mevcudu

73. Bazı olumsuz etkenlere rağmen "Ödemeler Dengesi"ndeki rahatlık devam etmektedir.
74. Geçmiş tecrübeler Türkiye'nin en büyük sorununun döviz kıtlığı olduğunu ortaya koymuştur. Döviz konusunda endişelerin ortaya çıkmasının Türkiye'nin ekonomik sınırlar dışı karar ve tedbirlerle yönelttilmesini gerektirmektedir. Türkiye 1969'larda döviz darboğazından şanslı gelişmelerin gücü ile çıkabilmiştir. Bunlar, işçi ve turizm gelirlerindeki artış olanakları idi. Bugün bu etkenler olumlu güçlerini büyük ölçüde yitirmiştir. Türkiye bir daha döviz darboğazına girerse bundan ekonomi zarar görür ve darboğazdan çıkma imkânları da pek zayıftır.

75. Bu nedenle kısa dönemde altın ve döviz olanaklarının devamlılığını koruyucu ve artırıcı tedbirler büyük önem taşımaktadır. Rezerv güvencesi ekonomik politikada bağımsızlığın temelini teşkil etmektedir. Bu nedenle ithalat finansman gereği rakamlarının büyümesi karşısında eskiden önem taşıyan altın ve döviz mevcudu rakamları nisbi ve gerçek değerini kaybetmeye başlaması üzerinde önemle durulması gereken bir durumdur.

Ödemeler Dengesi ve Altın ve Döviz Mevcudunda olumlu gelişme için temel tedbirler:

- İhracatın miktar ve değer olarak yüksek düzeyde gerçekleştirilmesi için ciddi teşvik tedbirleri uygulanması,
- İşçi gelirleri girişinin devamına ilişkin tedbirlerin tespiti ve kısa sürede uygulamaya geçilmesi ve nihayet
- Turizm gelirlerini artırıcı uygulamanın genişletilmesi şeklinde özetlenebilir.

Dış Borçlanma Politikası

76. Türkiye dış para piyasalarından yararlanma konusunda büyük çekingenlik içindedir. Özellikle Altın ve Döviz mevcudunun olumlu olduğu dönemlerde dış borçlanma olanakları geniştir. Bu olanakları bilinçli bir şekilde kullanarak Türkiye'de tasarruf açığını hızla kapamak zorunludur. Rezerv durumları olumsuz düzeye inmeden bu konuda dış piyasaya çıkmada büyük yarar vardır. Yıl sonundan önce Hükümetin bu konuda bir girişimde bulunması tavsiye edilir. Eurodolar piyasasından Türkiye'nin 500 milyon ilâ 1 milyar dolarlık bir emisyonu gitmesi mümkün görülmektedir.

Dış Ticaret Politikası

77. Dış ticaretimizdeki gelişmeleri sadece ihracat gelirlerindeki artış ve ithalat harcamalarındaki büyüme şeklinde izlemenin çok yanıltıcı yargılar ortaya koyduğu görülmektedir.

78. Dış ticaret ilişkilerimizin aşağıdaki açılardan değerlendirilmesi zorunludur:
- (i) - Mal olarak ithalât, ekonominin gerçek ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde gerçekleştirilmekte midir? Yatırım malı ve sanayiî ham madde ihtiyacı tam ve zamanında temin edilebilmekte midir? Büyüyen talep ve fiyat artışları karşısında tüketim malı ithalâtına gereken ağırlık verilmekte midir? Nihayet ithalâtta fiyat ve kalite üstünlüğü korunabilmekte midir?
 - (ii) - Mal olarak gerçek ihracat artışı sağlanabilmekte midir? İhraç mallarında devamlı dış pazar üstünlüğü korunabilmekte midir? Dış konjonktür gelişmelerinin ortaya koyduğu fiyat avantajlarından yararlanılabilmekte midir? İç piyasanın ihtiyacı bulunan mallardan ihracat yoluyla dış piyasaya kayma var mıdır?
79. Dış ticaret politikası uygulamasında yukarıdaki konulara ağırlık verilerek aşağıdaki tedbirlerin alınması zorunludur:
- a- Yatırım malı ve ham madde ve ara malı ithalâtına öncelik verilerek sanayide kapasite artımının ve üretimin sürdürülmesi olanağı sağlanmalıdır.
 - b- İç piyasada kısa dönemli izlemelerle kıtlık ve fiyat artışı eğilimi görülen malların -bu arada tüketim mallarının- kısa süre ithali ve piyasaya arzı sağlanmalıdır.
 - c- İç talep yönünden ihracı zararlı görülen mallarda doğrudan kısıtlama yerine piyasa mekanizmasıyla dolaylı önleyici tedbirler uygulanmasında yarar vardır. Örneğin et fiyat politikası ve besiciliğe verilecek önem, küspe ve hayvan yeminde ihracatı kısıtlayıcı faktör olarak ortaya çıkabilir.
 - d- Dış piyasalarda mukayeseli avantajlardan azami ölçüde yararlanmak için gerekli tedbirler alınmalıdır.
 - e- Dış fiyatlardaki olağanüstü değişimler nedeniyle ithalât harcamalarının miktar olarak büyümesine karşı gerçek mal ithalâtının gerilemesi ithalât programları hazırlanmasında ve ithalât hedefleri tespitinde metod değişikliğini zorunlu kılmaktadır. Bundan böyle ithalât programlarının ve kotaların cari fiyatlarla TL. ve ABD Doları olarak tespiti yerine, sabit fiyatlarla ortaya konulması gerekmektedir.
- İşçi Gelirlerinde Gerçekçi Kabuller
80. Geçmiş dönemin tecrübeleri, yurt dışındaki ve yurt içindeki ekonomik ve sosyal gelişmeler işçi gelirlerine ilişkin bekleyişlerde daha gerçekçi yaklaşımları zorunlu kılmaktadır.
81. Yurt dışında işçilerimizin yabancı bankalardaki tasarruflarının miktarı, bu tasarrufların yurda cezbi ve yatırımlara aktarılması konularındaki spekülâtif ve fazla iyimser görüşlerin geçersizliği ortadadır.

Vergi Politikası

82. 1974 yılının ilk yarısındaki tecrübeler vergi sistemimizin anti-enflasyonist etkisinin bulunmadığını tekrar ortaya koymuştur.
83. 1974 yılında gayri safi milli hasılda cari fiyatlarla % 41.9 oranında vergi gelirlerinde ise % 26.4 oranında bir artış beklenmektedir. Vergi gelirlerinin esnekliği birin çok altına 0.63'e inmiş bulunmaktadır. 1973 yılında vergi gelirlerinin esnekliği 1.04 olmuş ve 1972'de % 16.8 olan vergi yükü, 1973'de çok cüz'i bir artış göstererek % 16.9'a yükselmiş bulunmaktadır. 1974 için yapılan tahminler vergi yükünün % 15.1'e ineceğini göstermektedir.
84. Bu çalışmanın niteliği ve sınırları vergi politikasına ilişkin geniş tavsiyelerin ortaya konulmasına imkân vermemekte ise de kısaca aşağıdaki tedbirlerin önceliğine işarette yarar görülmektedir:
- Katma değer vergisi ile ilgili çalışmalar kısa sürede tamamlanıp uygulamaya girilmelidir.
 - Vergi gelirleri tahsilâtında daha ciddi bir uygulamaya girilmesi ve vergi kaçakçılığının önlenmesi için yıllardır sürüp giden çalışmalar etken tedbirlere dönüştürülmelidir.
 - Dayanıklı lüks tüketim malları üzerinde ekonomik gelişmeye göre esnek bir uygulama imkânı veren vergileme düzeni getirilmelidir.

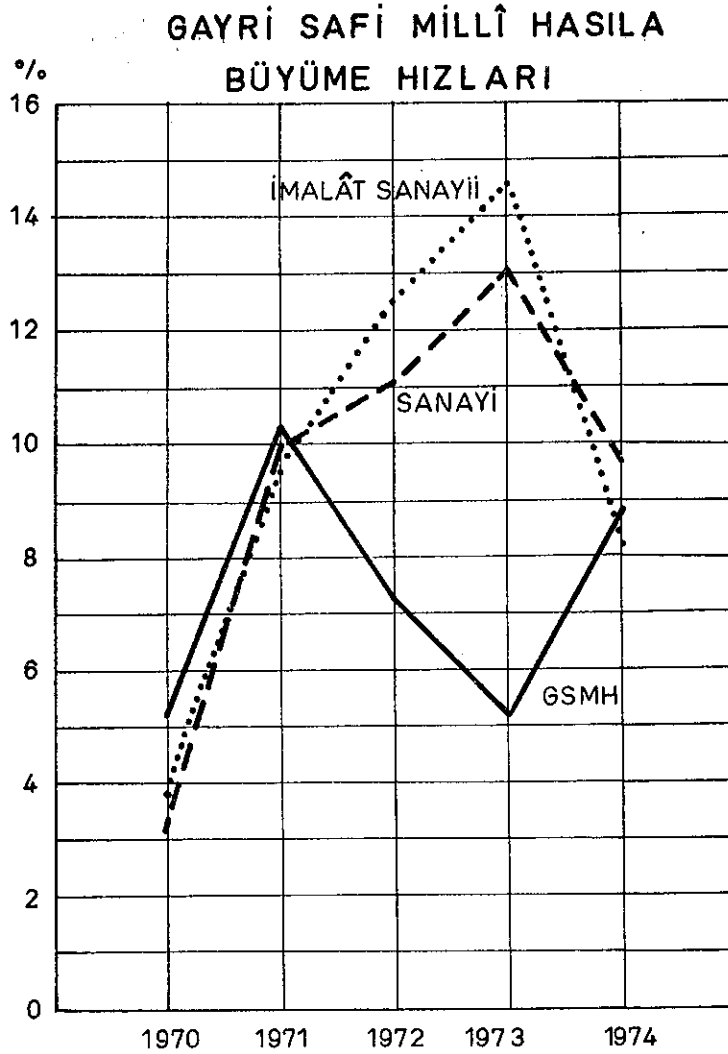
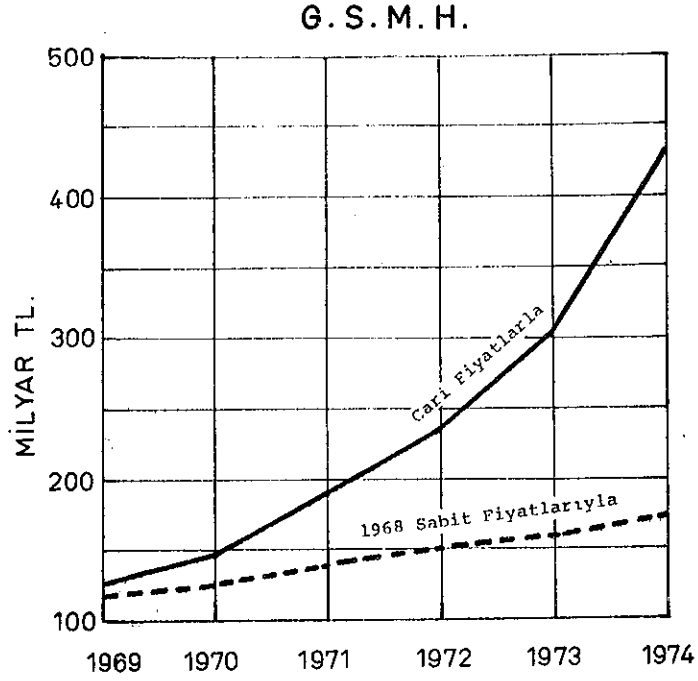
Yıllık Programda ve Hattâ Beş Yıllık Planda Revizyon Gereği

85. 1974 yılının özel ekonomik konjonktür koşulları ve Kıbrıs'da Kahraman Ordumuzun giriştiği barış harekâtının finansman gereği 1974 yılının kalan aylarında ekonomi politikalarında yeniden düzenlemeleri zorunlu kılmıştır.
86. Bilindiği gibi 1974 yılı programının özelliği, kamu kesimi için özel kesimin üzerinde bir yatırım hedefinin öngörülmüş olmasıdır. Bir yanda üretim artışı gereği hızla büyürken öte yanda kamunun yeni sorumluluklar altına girmesi yatırım programında revizyonun temel nedeni olmaktadır.

Büyük Alt Yapı İhtiyacı

87. Büyüyen Türkiye'de mevcut alt-yapı ihtiyaçları karşılayamaz hale gelmiştir. En basiti belli metropoller dolayında karayolları, deniz, demir ve hava yolları kapasiteleri mevcut trafiği kaldıramamakta, önemli darboğazlar ortaya çıkmaktadır. Keban'ın devreye girmesinden birkaç yıl sonra elektrik enerjisi gene bir sorun olarak ekonomiyi zorlayacaktır. Haberleşme ağı, ileri bir ekonomik gelişmeyi engelleyici niteliktedir. Sanayi suyu sorunu önem kazanmaya başlamıştır.
88. Gelişmede öncelikli yörelerde yatırımların yoğunlaşabilmesi, bu bölgelerde asgarî alt-yapının tamamlanmasını gerektirmektedir. Bütün bunlar kamuya önemli sorumluluklar yüklemekte, nitelik ve nicelik olarak daha fazla bir kamu harcamasını gerektirmektedir.

89. 1960'larda özel kesimdeki müteşebbis grupların belli büyüklükteki ve belli teknoloji isteyen yatırımları gerçekleştirme olanaklarının bulunmaması kamu kesiminin sanayileşmede daha geniş sorumluluklar yüklenmesini zorunlu kılmakta idi. 1970'lerin Türkiye'sinde artık en ileri teknoloji özel kesimce uygulanabilmekte, 1 milyar liralık projeleri kolaylıkla gerçekleştirebilen çok sayıda müteşebbis gruba yurdun muhtelif bölgelerinde rastlanabilmektedir.
90. Kamu kesiminin bilinçli ve etkili bir yönlendirme ile daha önce kamu tarafından başlatılması zorunlu görülen projelerin halka açık bir şekilde, küçük tasarruf gruplarının ciddi müteşebbis gruplarında örgütlenmesi sonucu gerçekleştirilmesi mümkündür.

BÖLÜM I

ÜRETİM VE MİLLİ GELİR

Üretim

91. 1974 yılının ilk yarısında geçen yılın aynı dönemine kıyasla, tarımsal üretimin artış hızında bir büyüme, sanai üretimin artış hızında bir gerileme mevcuttur.
92. Mevcut verilerle, 1 temmuz 1974 tarihinde Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsünce yapılan değerlemeye göre sanayi ve tarım kesimlerinde 1973 ve 1974 yılları için tahmin edilen büyüme oranları şöyledir:

	Sabit Fiyatlarla 1973	1974
Tarım	-10.3	9.6
Sanayi	13.1	9.5
Kamu Kesimi	10.3	7.7
Özel Kesim	19.0	8.9
Toplam İmalât Sanayii	14.6	8.3

Özel İmalât Sanayi Kesimi Üretimi

93. Özel sanayi kesiminde 927 işyerinden derlenen üretim rakamları değer olarak her ne kadar % 40'ın üzerinde bir artışı ifade etmekte ise de, üretim değerinin sabit fiyata dönüştürülmesi halinde gerçek üretim artışının geçen yılki artış oranının altına düştüğü görülmektedir.
94. Yılın ilk aylarında yapılan araştırmalarda özel kesimde sanai kuruluşlar üretim artışını ifade etmişlerdi.
95. DİE'nin verdiği rakamlar, fiyatlardaki büyük yükselmeye dayanan üretim değeri artışlarının kesin olarak bilinmemesi nedeniyle, daha önceki çalışmaların yanıltıcı sonuçlar ortaya koyduğunu göstermektedir.
96. DPT tarafından derlenen özel ve kamu kesiminden 1168 imalât sanayii kuruluşunun yılın ilk üç ayında kapasite kullanımlarıyla ilgili bilgiler de DİE'nin bulgularını teyid etmektedir. Sanai kuruluşların (ağırlıklı bir hesaplama ile) % 31'inin % 70'in altında kapasite kullanımıyla üretimlerini sürdürdükleri tespit edilmiştir.
97. Talepdeki hızlı büyümeye rağmen özel imalât sanayi kesiminde artış hızının geçen yılın aynı dönemine kıyasla düşmesinin başlıca nedenleri şunlardır:

a- Fiyat artışlarının tüketici harcamalarına etkisi

Fiyat artışları ve artışların devamına ilişkin bekleyişler tüketici harcamalarının dağılımını değiştirmektedir. Tüketici satın alma gücünü korumak amacıyla değer koruyan nitelikteki mallara kaymaktadır.

Gıda maddeleri fiyatlarındaki hızlı artış nedeniyle, aynı miktardaki gıda alımlarına daha fazla imkân ayırma durumunda kalan tüketici diğer tüketim harcamalarından kısıntı yapma durumundadır.

b- Cari talep artışı ile fizikî talep artışı arasındaki farkın büyümesi

Parasal talep artışının fizikî talep artışına mal bazında ne kadar yansıdığını tespit etmek çok güçtür. Fakat fiyat artışları karşısında parasal talebin artmasına rağmen satın alma gücünün devamlı düşmesi nedeniyle yılın ilk yarısında fizikî talebin tahmin edilenden daha düşük bir gelişme gösterdiği anlaşılmaktadır.

c- Arzı olumsuz etkileyen faktörler

İmalât sanayiinde çeşitli girdi fiyatlarındaki büyük artışlar, ham madde temini güçlükleri, istihdamın gelişmesini güçleştiren değişik etkenler, fiyat kontrolü uygulamasının yılın ilk yarısında ortaya koyduğu olumsuz gelişmeler ve nihayet işletmeye açılması beklenen bazı yatırımların finansman güçlükleri nedeniyle devreye girememesi ve nihayet bütün özel kesimi etkileyen kısa ve orta vadeli kredi sorunu üretim artışının hızlanmasını engellemektedir.

Kamu Kesimi Üretimi

98. DİE tarafından başlıca devlet sınai kuruluşlarından derlenen yılın ilk beş ayına ait üretim kıymetleri rakamları geçen yılın aynı dönemine kıyasla cari fiyatlarla %51.6 , sabit fiyatlarla % 11.1 artış göstermektedir. (Tablo 2)

99. Bu oran imalât sanayii, elektrik ve maden üretimlerini kapsamaktadır. Elektrik üretimi hariç tutulduğunda oran % 9.9'a, madencilik üretimi hariç tutulduğunda % 9.1'e düşmektedir.

100. Başlıca maddeler itibariyle kamu kesimi üretiminde yılın ilk yarısında dikkati çeken düşmeler ortaya çıkmıştır. Geçen yılın aynı dönem rakamlarına kıyasla, kok, çimento, kâğıt, sun'i gübre, şeker, pamuklu dokuma, krom ve demir üretim rakamlarında düşme vardır. (Tablo 3)

101. Kamu kesiminde sınai üretim artış hızının beklenenin gerisinde kalması ve belli konularda üretim düşüklüğünün bilinen nedenleri yılın ilk aylarında fiyat artışına ilişkin bekleyişler, ham madde temini güçlükleri, girdi fiyatlarındaki artışlar, işçi sorunları ve nihayet yönetime ilişkin sorunlar şeklinde özetlenebilir.

Sınai Üretim Konusunda Bekleyişler

102. Yılın ikinci yarısında özel kesimde ve kamu kesiminde imalât sanayii kesiminde sınai üretimin yılın ilk yarısına göre daha olumlu bir gelişme göstermesi beklenebilir. Özellikle özel kesimde, finansman konusunda

yılın ilk yarısına kıyasla sağlanabilecek imkânlar, fizikî talepteki artış özel imalât sanayiinde 1973 yılında ulaşılan % 19.0 büyüme hızının altında kalınmasına rağmen herhalde ilk tahmin rakamı olan % 8.9'un üzerinde bir gelişme olanağını ortaya koyacaktır.

Tarımsal Üretim

103. Hava koşullarının iyi gitmesi tarımda üretimin artmasına imkân vermiştir. (Tablo 4)
104. Ekonomi için önem taşıyan başlıca tarımsal ürünlerde 1 temmuz 1974 tarihi itibarıyla yetkililerin yaptıkları tahminler şöyledir:

	1973	1974	
Buğday	10.000	11.800	Bin Ton
Arpa	2.900	3.670	
Tütün	149	150	
Pancar	5.095	6.610	
Pamuk	512	550	
Fındık	250	240	
İncir	100	200	
Üzüm	3.344	3.350	
Fıstık	6.5	20	
Çay	196	210	

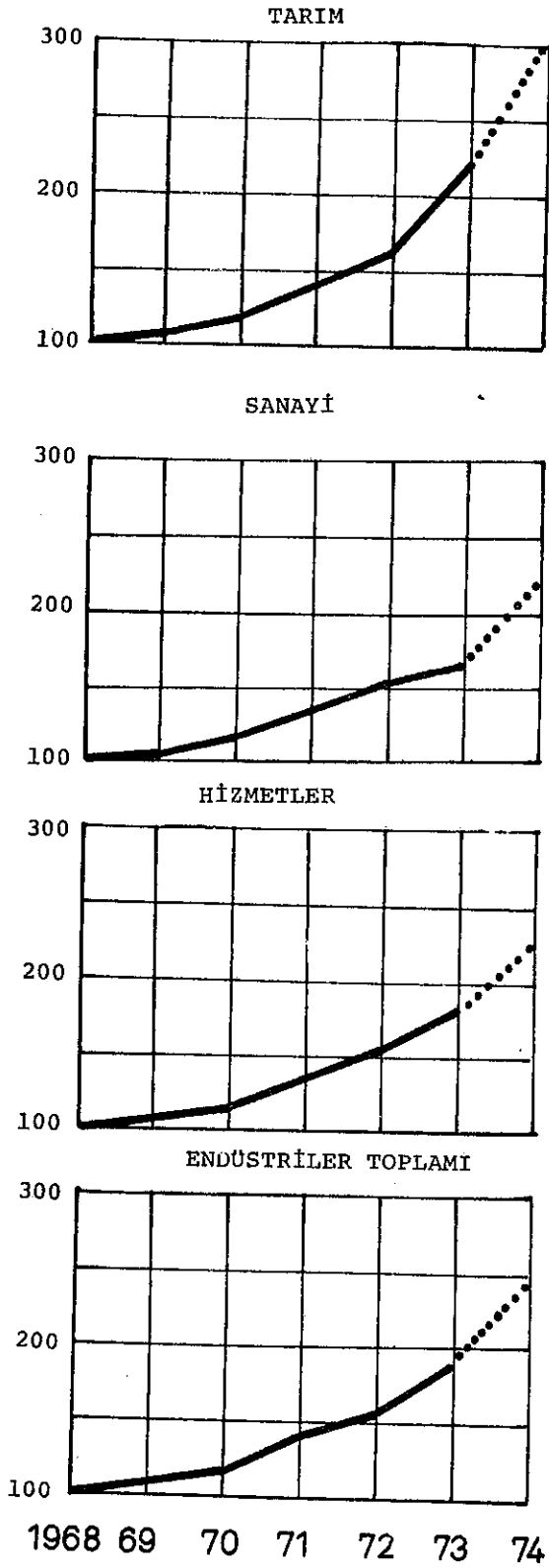
Tarımsal ve Sınai Üretim Politikaları

105. Önemli olan, tarımsal ve sınai üretimi büyük ölçüde ve hattâ tamamen kendiliğinden gelişen koşulların etkilemesidir. Bir üretim politikası ve uygulamasının 1974 yılının ilk altı ayında da ortaya konulamamıştır. Tarımdaki üretim artışında toplam üretim artışını meydana getiren muhtelif ürün türlerinde sağlanan verimde, doğal koşullar dışındaki etkenlerin rolü bulunmamaktadır. Toplam sınai üretimi ve belli sınai ürünlerin üretimini artırmaya dönük ciddi ve etkili bir politika söz konusu olamamıştır.

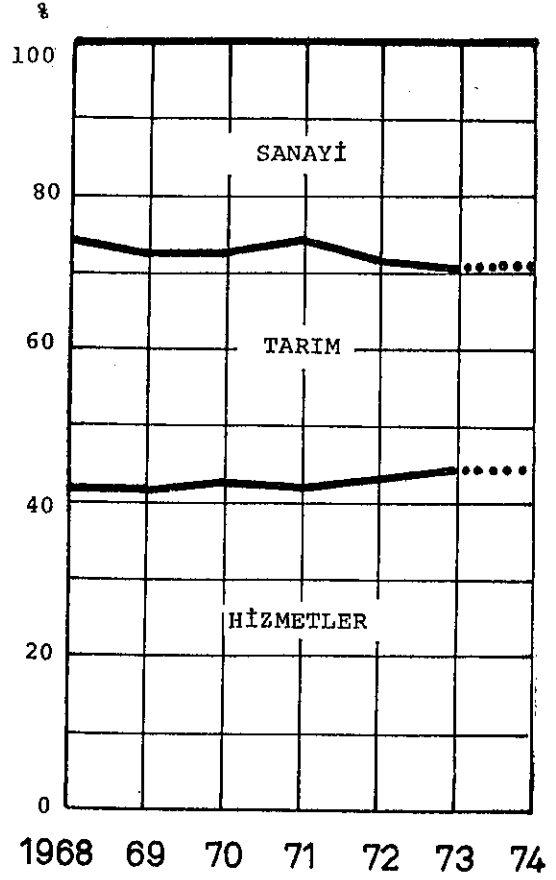
Milli Gelir

106. Mevcut verilerine dayanılarak 1 temmuz 1974 tarihi itibarıyla DİE'ce yapılan tahmine göre 1974 yılı sonunda gayri safi milli hasılda (alıcı fiyatları ile) % 8.8 oranında bir artış beklenmektedir. Bilindiği gibi geçen yıl bu oran % 5.5 oranında gerçekleşmiş idi. (Tablo 5 ve 6)
107. Sabit fiyatlarla GSMH büyüme hızının 1974 yılında % 8.8 oranında gerçekleşmesi tamamen tarım kesiminde iyi hava şartları nedeniyle beklenen verim artışına dayanmaktadır. (Tablo 7)
108. Tarımda gayri safi hasıla büyüme hızı 1973 yılında % -10.3 iken 1974 yılında % 9.6 olarak tahmin edilmektedir. Buna karşı 1973 yılında % 13.1 olan sanayi kesiminin büyüme hızı % 9.3'e düşmektedir.

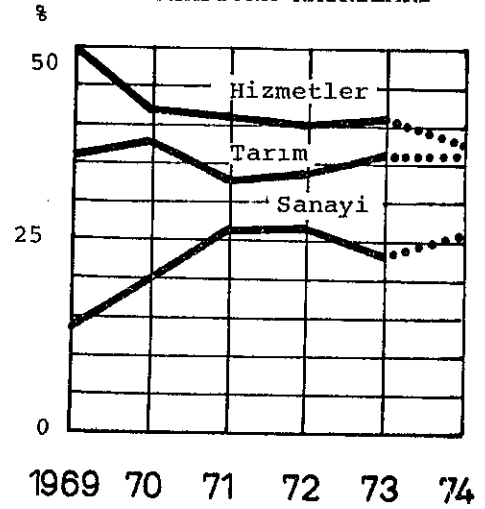
SEKTÖRLER İTİBARIYLA
G.S.M.H DEFLATÖRLERİ
1968 = 100

ANA SEKTÖRLERİN TOPLAM
ÜRETİME KATKILARI

ANA SEKTÖRLERİN TOPLAM
ENFLASYONA KATKILARI

----- Tahmin
———— Gerçekleşme

109. 1974 yılında imalat sanayinin gelişme hızı tüm sanayi kesimindeki gelişme hızının, : 9.3'ün de altındadır. İmalat sanayiinde geçen yılın % 14.6 olan büyüme oranına karşılık % 8.3'lük bir gelişme beklenmektedir.
110. Tarım kesimindeki büyümeye rağmen sanayideki gerilemenin etkisinde ticaret kesimin gayri safi yurt içi hasılaya katkısındaki artışın geçen yıldakinden daha düşük oranda olacağı tahmin edilmektedir.
111. GSMH konusunda yapılan ilk tahminden sonra yılın ikinci yarısında sınai ve tarımsal üretim gerçekleştirmelerinde önemli değişiklikler olabilir. Özellikle tarım ürünleri üretiminin ilk tahminlerden daha düşük seviyede, buna mukabil imalat sanayii üretiminin daha yüksek seviyede gerçekleşmesi muhtemeldir. Herhalde gayri safi milli hasıla büyüme hızı 1974 yılında % 8.5'dan az, % 9.0'dan fazla olmayacaktır.

Sektörlerin Genel Enflasyonist Birikimdeki Payı

112. GSMH içinde sektörlerin cari ve sabit fiyatla gösterdikleri gelişmeye dayalı olarak hesaplanan sektörlerin genel enflasyonist birikimdeki payı ilginç gelişme göstermektedir. Tarımın enflasyonist birikimdeki payı sabit kalırken hizmetlerin payı giderek düşmekte, buna karşı sanayi kesimi de enflasyonist birikimi etkileyecek yönde önem kazanmaktadır.

Sektörlerin Enflasyonist Katkısı(%)

	Tarım	Sanayi	Hizmet
1969	35,7	14,3	50,0
1970	38,0	19,9	42,1
1971	33,7	25,2	41,1
1972	34,0	26,0	40,0
1973	35,8	23,9	40,3
1974	35,9	25,6	38,5

TABLO 1

ÖZEL KESİM SİNAİ ÜRETİM DEĞERİ
(1973-1974 YILLARI İLK ÜÇ AYI)

(Milyon TL).

Sektör	İşyeri sayısı	Cari 1973	Cari 1974	Cari 1974/1973	Sabit 1974 (1973 fiyatları ile)	Sabit 1974/1973
Gıda	167	1.605.2	2.206.1	137.4	1.724.8	107.4
İçki	17	127.8	158.6	124.1	136.4	106.7
Tütün	1	-	161.3	-	125.7	-
Mensucat	138	2.204.8	3.123.9	141.7	2.135.0	96.8
Kâğıt	14	96.8	217.2	224.18	186.8	193.9
Matbaa	33	188.5	210.2	111.54	180.7	95.9
Kimya	76	1.206.7	1.146.2	119.84	1.158.2	96.0
Petrol Ürünleri	4	1.067.2	1.523.4	142.75	1.196.4	112.1
Lastik	41	456.5	551.3	120.76	447.0	97.9
Taş-Toprak	126	681.8	837.7	122.86	661.7	97.0
Metal ana san.	54	591.5	1.106.0	188.96	734.3	104.0
Metal Eşya	116	624.7	879.8	140.84	674.5	108.0
Makina (Elekt. Mak. Hariç)	45	766.3	793.7	103.60	674.7	88.1
Elektrikli Makina	61	534.2	1.009.3	188.94	825.5	155.0
Taşıt	31	1.372.7	1.957.4	142.59	1.630.6	118.8
Diğer	3	5.5	9.4	169.66	7.3	132.2
TOPLAM	927	11.530.6	16.192.4	140.4	12.560.5	108.9

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 2

BAŞLICA DEVLET SANAYİ TEŞEBBÜSLERİNİN ÜRETİM KIYMETLERİ
(1973-1974 YILLARI İLK BEŞ AYI)

Kuruluş	Cari 1973	Cari 1974	Sabit (1973 fiyatları ile) 1974
Etibank	346.7	488.3	477.9
T.E.K.	1.009.4	2.024.9	1.328.7
T.K.İ.	777.0	758.1	808.6
T.Çimento San.T.A.Ş.	410.1	581.3	383.9
D.Demir ve Çelik İşlet.	918.7	1.199.6	982.6
T.P.A.O.	1.121.8	2.595.7	1.373.6
T.Selüloz ve Kâğıt Fab.İşlet.	612.1	828.1	650.5
Makina ve Kimya Endüstrisi Krm	447.1	656.8	498.0
Ereğli Demir ve Çelik Fab.A.Ş.	979.1	1.317.6	912.0
Tekel	3.430.9	3.863.1	3.863.1
İpraş İstanbul Rafinerisi A.Ş.	2.258.7	4.026.8	2.308.1
Petkim Petro Kimya San.A.Ş.	143.7	470.6	202.7
T.Şeker Fabrikası A.Ş.	1.063.9	1.831.1	1.330.9
Azot Sanayi T.A.Ş.	103.3	307.8	101.9
T O P L A M :	13.823.2	20.950.5	15.193.2

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 3
SİNAİ ÜRETİM

Mallar	(Ton)							
	1973 Yıllık (1)	1973 Ocak-Mayıs (2)	1974 Ocak-Mayıs (3)	1973 Mayıs (4)	1974 Mayıs (5)	(3)/(2) (6)	(5)/(4) (7)	(2)/(1) (8)
SERMAVE MALLARI								
Ham Demir	894.339	411.107	509.574	97.657	114.080	24.0	16.8	46.0
Çelik ingot	1.163.127	557.690	625.372	122.996	130.889	12.1	6.4	47.9
Hadde Mamulleri	1.024.707	503.852	512.804	119.026	109.418	1.8	-8.1	49.2
Saç	274.362	105.487	103.675	26.922	17.150	-1.7	-36.3	38.4
Kök	939.859	530.980	490.936	114.651	105.755	-7.5	-7.8	56.5
Çimento ¹	0.947.680	4.415.097	4.252.567	918.352	975.508	-3.7	6.2	49.3
Şişe-Cam Eya	83.515	20.038	33.055	7.328	6.534	65.0	-10.8	24.0
Kâğıt Karton	178.134	76.245	74.483	18.484	17.695	-2.4	-4.3	42.8
Sunî Gübre ²	546.264	178.096	159.754	48.708	66.360	-10.3	36.2	32.6
Elektrik	12.298	2.977	3.202	1.039	1.094	7.6	5.3	24.2
TÜKETİM MALLARI								
Şeker ⁴	900.194	142.173	96.010	-32.5	..	15.8
Pamuklu Dokuma ⁵	..	54.032	49.280	-8.8
MADENLER								
Demir Cevheri ⁶	2.119.888	453.684	427.603	170.298	161.669	-5.6	-5.1	21.4
Krom ⁶	234.281	55.557	43.424	21.462	19.742	-21.8	-8.0	23.7
Taş Kömürü	7.841.496	3.100.568	3.488.999	711.950	759.849	5.7	6.7	42.1
Linyit	7.536.873	3.073.894	3.408.494	557.287	530.192	10.9	-4.9	40.8
Ham Petrol	3.504.427	1.342.926	1.382.185	284.543	277.019	2.9	-2.6	38.3

1. Çimento Üretimi rakamları Ocak-Haziran dönemi ve Haziran aylarına aittir.
2. Sunî Gübre Üretimi rakamları Ocak-Nisan dönemi ve Nisan aylarına aittir.
3. Elektrik Üretimi rakamları milyon KWS olarak verilmiştir ve Ocak-Mart dönemi ile Mart aylarına aittir.
4. Şeker Üretimi Ocak-Şubat dönemi ve Şubat aylarına aittir.
5. Pamuklu Dokuma Üretimi rakamları bin metre olarak verilmiştir ve Ocak-Mart dönemi ve Mart aylarına aittir.
6. Ocak-Mart dönemi ve Mart ayları rakamlarıdır.

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 4
TARIM ÜRÜNLERİ
(Tahmin ve Gerçekleşmeler)

	(Bin ton)				
	3.7.1972 Tahmin	1972 Yılı Kesin Üretim	2.7.1973 Tahmin	1973 Yılı Kesin Üretim	1.7.1974 Tahmin
HUBUBAT					
Buğday	12.250	12.200	10.500	10.000	11.800
Arpa	3.750	3.725	3.000	2.900	3.670
Çavdar	750	755	700	690	720
Yulaf	400	396	376	380	380
Mısır	1.060	1.030	1.040	1.100	1.100
Pirinç	150	122	130	159	154
BAKLİYAT					
Bakla	40	47	44	46	47
Nohut	150	183	156	185	173
Fasulya	145	139	147	148	150
Mercimek	110	105	60	67	115
DİĞER TARLA MAHSULLERİ					
Tütün	150	179	164	149	150
Şeker Pancarı	5.600	5.896	5.695	5.095	6.610
Patates	2.000	2.200	2.150	2.200	2.200
Ayçiçeği	465	500	512	560	540
Soya	11	12	14	7.4	6.1
Yer fıstığı	40	42	40	44	35
Anason	2.4	1.7	2.1	2.5	4
Soğan	570	575	600	610	635
Pamuk (saf)	510	543	530	512	550
Pamuk (tohum)	770	869	868	820	880
Kenevir (lif)	7.1	8.5	6.3	8.3	8.6
Kenevir (tohum)	2.2	3.1	1.7	3.4	2.8
Susam	36	33	19	26	24
MEYVALAR					
Antep fıstığı	15	29	5	6.5	20
Badam	25	24	25	21	23
Ceviz	100	113	110	98	100
Elma	850	850	800	550	860
Fındık	180	190	200	250	240
Kayısı	45	83	50	77	83
Şeftali	120	140	120	120	130
İncir	150	210	180	100	200
Üzüm	3.800	3.434	3.250	3.344	3.350
Zeytin	740	1.010	500	332	800
Çay	180	252	220	196	210
Limon	140	149	140	122	135
Portakal	450	466	450	470	490
Mandalina	70	96	90	84	80
Turunc	8	9.3	7	8	7.5
Greyfurt	8	6	7	6.5	6.6
SEBZELER					
Domates	2.000	2.000	2.100	2.050	2.100

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 5
ÜRETİM FAALİYET KOLLARINA GÖRE GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA
(Cari Üretici fiyatları ile)

(Milyon TL)					
Faaliyet kolları ve toplamaları	1970 (1)	1971 (1)	1972 (1)	1973	1974
1. Tarım	39 925.2	51 622.0	60 850.8	75 338.5	112 932.0
a- Çiftçilik	38 842.5	50 144.4	59 332.5	73 284.7	110 367.1
b- Ormancılık	846.5	1 160.8	1 126.2	1 557.8	1 817.9
c- Balıkçılık	236.2	316.8	392.1	496.0	747.0
2. Sanayi	31 715.9	41 525.0	52 641.6	67 073.2	97 077.0
a- Madencilik	2 492.1	3 234.8	3 794.3	4 197.3	5 658.8
b- İmalât sanayii	27 463.3	35 943.4	45 777.7	59 340.9	84 722.7
c- Elektrik gaz ve su	1 760.5	2 346.8	3 069.6	3 526.0	6 695.5
3. İnşaat sanayii	9 645.1	10 311.3	12 621.1	16 076.8	19 991.8
4. Ticaret	15 901.2	21 267.8	27 007.5	35 396.6	51 701.6
5. Ulaştırma ve haberleşme	10 943.4	14 382.0	17 148.3	23 080.8	33 687.8
6. Mali müesseseler	4 277.5	5 217.5	6 308.0	8 042.7	10 704.8
7. Mesken gelirleri	7 497.5	8 766.6	10 279.9	12 387.2	14 592.1
8. Serbest meslek ve hizmetler	7 405.8	9 583.8	11 759.3	14 816.7	21 039.7
9. (Eksi) izafi banka hizmet masrafları	2 352.0	2 932.3	3 489.4	4 449.0	5 921.6
10. Endüstriler toplamı (1-9)	124 959.6	159 753.7	195 127.1	247 763.5	355 805.2
11. Devlet hizmetleri	14 113.1	19 419.3	24 608.1	29 201.8	37 465.3
12. Toplam (10+11)	139 072.7	179 173.0	219 735.2	276 965.3	393 270.5
13. İthalât vergisi	5 561.8	7 493.6	9 330.8	11 476.9	17 607.1
14. Gayri safi yurt içi hasıla (alıcı fiyatları ile) (12+13)	144 634.5	186 666.6	229 066.0	288 442.2	410 877.6
15. Dış alem gelirleri	+ 2 285.3	+ 5 469.0	+ 8 694.4	+15 056.8	+19 278.0
16. Gayri safi milli hasıla (alıcı fiyatları ile) (14+15)	146 919.8	192 135.6	237 760.4	303 499.0	430 155.6

(1) Geçici rakamlardır.

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü, 1974

TABLO 6
ÜRETİM FAALİYET KOLLARINA GÖRE GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA
(1968 yılı Üretici fiyatları ile)

(Milyon TL.)					
Faaliyet kolları ve toplamaları	1970 (1)	1971 (1)	1972 (1)	1973	1974
1. Tarım	33 356.1	37 778.0	37 710.4	33 926.7	37 174.4
a- Çiftçilik	32 306.6	36 410.8	36 353.9	32 122.2	35 218.4
b- Ormancılık	836.4	1 134.7	1 100.8	1 522.8	1 646.1
c- Balıkçılık	213.1	232.5	255.7	281.7	309.9
2. Sanayi	28 257.4	31 209.9	34 850.1	39 517.5	43 273.7
a- Madencilik	2 165.2	2 369.8	2 440.3	2 549.6	2 845.6
b- İmalât sanayii	24 477.1	27 025.1	30 430.3	34 812.3	37 694.8
c- Elektrik, gaz ve su	1 615.1	1 815.0	1 976.5	2 155.6	2 733.3
3. İnşaat sanayii	8 303.8	7 947.6	8 523.0	9 361.3	9 863.5
4. Ticaret	13 703.7	15 357.3	17 241.6	19 309.3	21 182.7
5. Ulaştırma ve haberleşme	9 809.7	11 041.6	11 921.3	12 859.2	14 464.3
6. Mali müesseseler	3 571.9	3 875.5	4 216.5	4 600.2	5 005.0
7. Konut gelirleri	6 493.7	6 908.3	7 304.3	7 761.3	8 234.7
8. Serbest meslek ve hizmetler	6 360.6	6 983.9	7 437.9	7 787.5	8 480.6
9. (Eksi) izafi banka hizmet masrafları	1 964.1	2 178.0	2 332.5	2 544.8	2 768.7
10. Endüstriler toplamı (1-9)	107 892.8	118 924.1	126 872.6	132 578.2	144 910.2
11. Devlet hizmetleri	11 518.2	12 232.8	12 867.9	13 733.5	14 428.8
12. Toplam (10+11)	119 411.0	131 155.9	139 740.5	146 311.7	159 339.0
13. İthalât vergisi	4 355.0	4 420.9	4 965.1	5 022.9	5 496.9
14. Gayri safi yurt içi hasıla (alıcı fiyatları ile) (12+13)	123 766.0	135 577.8	144 705.6	151 334.6	164 835.9
15. Dış alem geliri	+ 1 476.6	+ 3 004.1	+ 4 413.6	+ 6 029.1	+ 6 404.4
16. Gayri safi milli hasıla (alıcı fiyatları ile) (14+15)	125 242.6	138 581.9	149 119.2	157 363.6	171 240.3

(1) Geçici rakamlardır.

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü, 1974

TABLO 7
GAYRİ SAFİ MİLLİ HASILA BÜYÜME HIZLARI
1968 FİYATLARI İLE

Faaliyet kolları ve toplamaları	1970	(1)		1973	1974 (2)
		1971	1972		
1. Tarım	4.1	13.1	- 0.2	-10.3	9.6
a. Çiftçilik	4.2	12.7	- 0.2	-11.5	9.6
b. Ormancılık	0.6	35.7	- 3.0	-38.3	8.1
c. Balıkçılık	9.0	9.1	10.0	10.2	10.0
2. Sanayii	3.1	10.2	11.5	13.1	9.5
a. Madencilik	-3.1	9.4	3.1	1.2	11.6
b. İmalât sanayii	3.7	10.1	12.5	14.6	8.3
c. Elektrik,gaz ve su	4.0	12.4	8.9	9.1	26.8
3. İnşaat sanayii	8.3	- 4.5	7.2	10.0	5.4
4. Ticaret	4.5	12.1	12.5	11.3	9.7
5. Ulaştırma ve haberleşme	6.7	8.7	6.4	6.5	12.3
6. Mali müesseseler	8.1	8.5	8.8	9.1	8.8
7. Konut gelirleri	6.1	6.3	5.7	6.2	6.1
8. Serbest meslek ve hizmetler	4.9	9.8	6.5	4.7	8.9
9. (Eksi)izafi banka hizmet mas- rafları					8.8
10. Endüstriler toplamı (1-9)	4.8	9.8	6.2	3.6	9.3
11. Devlet hizmetleri	7.9	6.2	5.2	6.7	5.1
12. GSYİH	5.1	9.4	6.1	3.9	8.9
13. GSMH	5.6	10.7	7.6	5.5	8.8

(1) Geçici Rakamlar

(2) İlk ön tahmin (Temmuz 1974)

TABLO 8
MİLLİ GELİR DEFLATÖRLERİ 1/(Zincirleme Endeksleri)

	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974 2/
1. TARIM	105.1	100.2	100.2	109.2	104.5	102.9	106.2	112.7	114.4	118.1	137.1	138.8
2. SANAYİ	103.2	101.1	105.5	104.4	106.1	102.4	101.5	109.2	122.0	111.5	112.4	132.2
a.Madencilik	101.3	104.4	100.2	101.5	118.6	107.7	106.5	108.2	122.0	110.1	106.0	120.8
b.İmalât Sanayii	103.1	101.1	106.4	105.1	102.7	101.6	101.1	109.2	122.1	111.1	113.5	131.7
c.Elektrik Gaz ve Su	102.3	102.1	100.7	98.8	138.7	105.5	99.1	109.8	122.0	118.6	113.0	149.8
3. İNŞAAT	109.7	106.7	107.4	106.8	118.6	107.1	110.6	104.8	111.0	114.0	116.7	118.0
4. GSMH	105.7	102.5	104.3	106.3	106.5	103.9	105.3	111.3	118.1	115.0	120.9	130.2

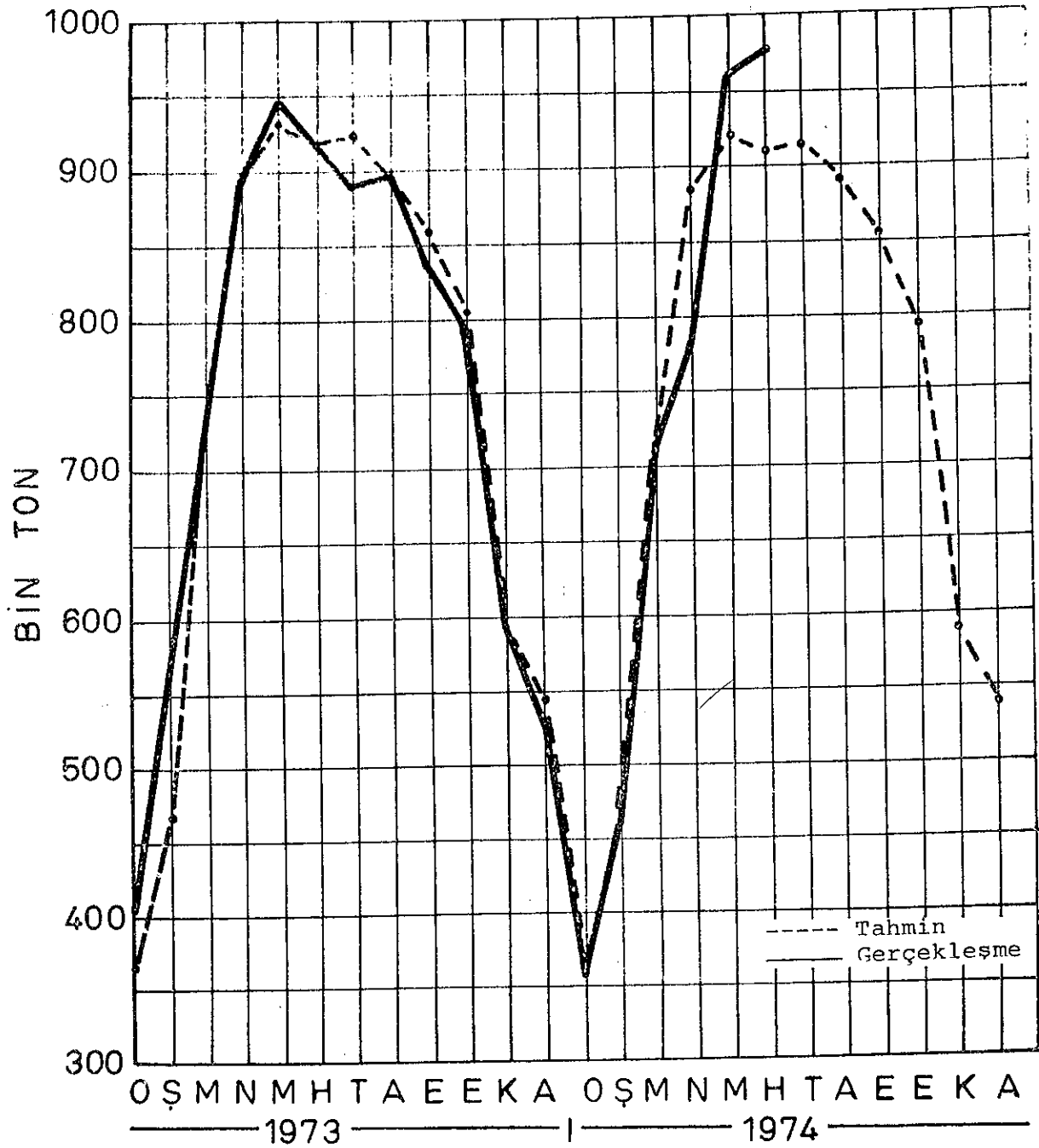
Açıklama: 1/ Zımnî fiyat deflatörleri ait oldukları sektörlerdeki fiyat artışlarını göstermektedir.

2/ Temmuz 1974 tahmini

Kaynak: 1974 Yılı İçin DİE 1974 MG Tahmini

Önceki Yıllar İçin DPT Aylık Ekonomik Rapor 16

ÇİMENTO ÜRETİMİ

BÖLÜM II

YATIRIMLAR VE İNŞAAT

Özel Kesim Yatırımları

113. 1974 yılının ilk altı ayında özel kesim yatırımlarına ilişkin ciddi göstergeler mevcut değildir. Özellikle finansman sorununun etkisinde yatırımlarda bir duraklama veya belli yatırımlardan cayma olduğu kuvvetle tahmin edilmektedir. İthalâtta gelen yatırım mallarındaki azalma ve yatırım mallarına karşı olan fiziki talepteki gerileme de bu tahminleri destekleyen göstergelerdir.
114. Özel kesimin yatırım eğilimlerinin değerlendirilmesinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca verilen teşvik belgeleri ile Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına intikal eden kredi istemlerinin değerlendirilmesi şeklinde son zamanlarda ortaya çıkan eğilim hatalı yargılar vermektedir.
115. 1974 yılının ilk dört ayında 128 adet proje ve 10,8 milyar liralık sabit sermaye yatırımı için (Petkim'in 9,4 milyar liralık sabit sermaye yatırımı için aldığı teşvik belgesi hariç) teşvik belgesi verilmiştir. Geçen yıl aynı dönemde 154 adet proje ve 9,3 milyar liralık sabit sermaye yatırımı teşvik belgesi verilmiş idi. Teşvik belgeleri kısa sürede ve mutlaka yatırıma dönüşemediğinden bunları özel kesimde yatırım eğiliminin göstergesi şeklinde kabul etmeye imkân yoktur. (Tablo 9)
116. 1974 yılının ilk altı ayında Türkiye Sınai Kalkınma Bankasından 129 adet proje için 403,6 milyon Türk Lirası ve 109,5 milyon dolar kredi isteminde bulunulmuştur. Geçen yılın aynı döneminde bankadan talep edilen kredi ise 208,5 milyon Türk Lirası ve 45,1 milyon dolar idi. 1974 yılının finansman sorununun özelliği nedeniyle Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına normal olmayan taleplerin yönelmesi de bu yılın rakamlarının geçmiş yıllarla mukayesesi olanağını ortadan kaldırmaktadır. (Tablo 10)
117. Devlet Planlama Teşkilâtının 1974 yılı özel kesim imalat sanayii sabit sermaye yatırımı eğilimleri anket sonuçları ve projeksiyonları temmuz ayı başında yayınlanmıştır. (Tablo 11)
118. Adı geçen çalışma anket cevaplarının işçi sayısına dayalı olarak tüm sanayiye projekte edilmesiyle elde edilen rakamları ortak koymaktadır. Gerçekleşmeyi değil eğilimi yansıtmaktadır. Çalışma sonuçlarının özeti aşağıdadır:

Özel Kesimde Yatırımlar

		(Milyon TL.) 1973
	<u>Cari Fiyatlarla</u>	<u>Sabit Fiyatlarıyla</u>
1) 1972 Gerçekleşme	6.728	7.620
2) 1973 Program Tahmini	10.879	10.879
3) 1974 Program Hedefi	12.500	9.842
4) 1973 Anket Sonucu	12.267	12.267
5) 1974 Anket Sonucu	20.754	16.341
2/1	61.2	42.7
4/1	82.3	61.0
3/2	14.9	-9.5
5/4	69.2	33.2

119. Bu anket rakamlarının 1974 yılı için % 27'lik bir fiyat artışı anlamına gelen (277) yatırım deflatörüyle değerlendirilmesi, özel sektör sabit sermaye yatırımlarında % 33.2 bir artırımı ortaya koymaktadır. Önemli olan bu anket neticelerinin ve neticelere dayalı projeksiyonun ne kadar gerçekçi olduğudur. Diğer önemli nokta, 1974 yılının ikinci yarısında yatırımların teşviki konusundaki ciddi uygulamaların etki alanının genişliğine ilişkin göstergelerdir.

120. Ayrıca bu büyük yatırım demeti para-kredi konusunda ortaya çıkan sorunların da kökenini oldukça açık bir şekilde belirlemektedir.

Kamu Yatırımları

121. Kamu sektörü sabit sermaye yatırımlarının ve Kamu İktisadî Teşebbüsleri (KİT) yatırımlarının toplam sabit sermaye yatırımları içindeki payları giderek büyümektedir. 1974 yılında toplam sabit sermaye yatırımlarının % 54.1'i kamu sektöründe yapılması, kamu sektörünün yapacağı sabit sermaye yatırımlarının % 52'sinin KİT lerinde gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Bu bakımdan kamu yatırımlarının zamanında ve programlanan proje bedelleri üzerinden gerçekleştirilmesi ekonomi yönünden büyük önem taşımaktadır.

122. Önemli kamu projelerinde büyük gecikmeler ve büyük fiyat artışları olduğu anlaşılmaktadır. DPT tarafından bu konuda haziran ayında yayınlanan bir liste (Tablo 14)de verilmektedir.

123. Önemli projenin, proje bedellerinde % 89.2 oranında bir artış ve projelerin tamamlanma sürelerinde 4 ilâ 6 yıl arasında ve 10 yıla kadar uzanan gecikmeler dikkati çekmektedir.
124. Önemli kamu yatırımlarının DPT tarafından yapılan döşder aylık değerlemeleri, 1974 yılının ilk dört aylık döneminde, yıllık toplam ödenek harcamalarından geçen yılın aynı dönemine göre bir gerileme göstermektedir. Geçen yıl yılın ilk dört ayında önemli projelere yıllık ödeneğin % 18.0 oranında harcama yapılmış iken bu yıl aynı dönemde önemli projelerde ödenek harcaması % 15.4 oranındadır. (Tablo 13)
125. Bu gelişmenin önemi büyüktür. Geçen yıl ilk 4 aydaki % 18.0 örnek harcama giderek yıl sonunda tüm kamu yatırımlarında % 74.0 bir harcama ve % 76.0 fiziki gerçekleştirmeye imkân vermiştir. Bu yılın ilk 4 ayında geçen yıldan düşük bir örnek harcama oranı geçen yılın sonuçlarından daha düşük gerçekleşme için tehlike işareti vermektedir.
126. Kamu yatırımlarında fiziki ve harcama gerçekleştirmelerindeki aksaklıklar ekonomiyi kısa sürede büyük ölçüde etkilemektedir. Uzun dönemde bu önemli projelerdeki gecikmeler gelişmeyi yavaşlatıcı faktör olarak ortaya çıkacaktır.

İnşaat

127. Mayıs ayına kadarki gelişmeler 1974 yılında inşaat kesiminde önemli bir duraklamanın işaretini vermektedir. Yılın ilk beş ayında verilen toplam inşaat ruhsatları metrekare olan geçen yıl aynı dönemde verilenlerin % 5.4 oranında azdır. Önemli olan aynı gerilemenin iskân müsaadelerinde de izlenmesidir:

	1973 Ocak-Mayıs (Bin m2)	1974 Ocak-Mayıs (Bin m2)	1974/1973 % Artış
Toplam İnşaat			
İnşaat Ruhsatı	8768	8294	- 5.4
İskân izinleri	3893	3434	-11.8
Sınai İnşaat			
İnşaat Ruhsatı	479	710	48.2
İskân izni	157	237	51.0
Sınai İnşaatın Toplam İnşaatındaki Payı			
İnşaat Ruhsatı	5.5	8.6	56.4
İskân izni	4.0	6.9	72.5

128. 1974 yılının ilk yarısının özelliği sinai inşaatlarda izlenen artıştır. Sınai inşaat ruhsatları metrekare olarak yılın ilk beş ayında geçen yıllara göre % 48.2 oranında artmıştır. Gene aynı dönemler için iskân izni alınan sinai yapılarıdaki artış % 51'dir. Sınai inşaatlar belediye hudutları içindeki genellikle küçük ve orta sanayi yapılarındaki gelişmeyi yansıtmaktadır. Bilindiği gibi büyük sanayi tesisleri genellikle belediye hudutları dışında gerçekleştirildiğinden istatistiklere yansımamaktadır.

TABLO 9

TESVİK BELGESİ VERİLEN YATIRIMLARIN DAĞILIMI

Sektör	OCAK/NİSAN 1973			OCAK 1974			ŞUBAT 1974			MART 1974			NİSAN 1974			OCAK/NİSAN 1974		
	Sayı	Maye Yatırımı	Toplam Yatırım	Sayı	Sabit Serma-	Toplam Yatırım	Sayı	Sabit Serma-	Toplam Yatırım	Sayı	Sabit Serma-	Toplam Yatırım	Sayı	Sabit Serma-	Toplam Yatırım	Sayı	Sabit Serma-	Toplam Yatırım
Tarım Sanayii	1	51.2	116.2	1	32.3	33.5	1	29.2	31.2	-	-	-	2	52.0	55.9	4	113.5	120.6
Madencilik	7	167.9	212.0	1	16.9	21.2	-	-	-	2	29.1	36.9	1	10.7	11.3	4	56.7	69.8
Gıda Sanayii	26	700.5	817.4	6	201.7	232.7	7	209.8	250.8	9	264.0	315.8	2	93.5	108.5	24	769.1	907.8
Dokuma Giyim	19	1764.1	2083.0	7	624.5	713.0	8	1.021.6	1.190.8	4	643.8	720.5	4	459.7	512.7	23	2749.6	3137.0
Deri Köseler	5	118.0	162.9	3	72.0	93.4	1	13.7	18.6	2	36.3	42.0	1	18.1	26.7	7	140.1	180.8
Orman Ürünleri	1	125.9	128.9	2	271.0	315.9	1	101.5	106.5	3	205.6	253.1	-	-	-	6	578.1	734.5
Kâğıt	1	9.8	15.8	1	209.5	234.5	-	-	-	1	86.0	92.5	-	-	-	2	218.1	348.8
Ambalaj Sanayii	8	365.0	441.5	4	153.3	175.3	1	106.5	120.0	1	17.3	20.3	-	-	-	6	277.1	315.6
İstik	1	15.4	20.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	743.8	1117.8	1	743.8	1117.8
Plastik İşleme	-	-	-	1	23.2	31.2	-	-	-	1	13.1	27.8	-	-	-	2	36.3	59.0
Cam	1	108.5	118.5	-	-	-	1	56.0	60.0	-	-	-	-	-	-	1	56.0	60.0
Çimento	8	1346.7	1390.3	-	-	-	-	-	-	5	1683.0	1777.8	-	-	-	5	1683.0	1777.8
Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler	1	37.8	40.4	1	18.5	20.0	2	43.3	48.5	5	111.8	120.5	2	55.1	60.2	10	228.7	249.3
Kimya	5	1108.2	1224.7	-	-	-	1	27.0	29.5	4	9451.1	10162.9	3	487.2	535.9	8	9965.3	10728.3
Demir Dışı Metaller	1	137.5	200.0	-	-	-	1	250.0	310.0	-	-	-	-	-	-	1	250.0	310.0
Demir Çelik	3	250.8	322.0	-	-	-	2	52.1	67.4	1	49.4	57.4	1	62.4	77.4	4	103.9	202.2
Madeni Eşya	13	549.0	723.7	2	81.5	93.3	6	205.0	268.6	4	377.6	449.8	5	136.5	162.8	17	800.7	974.5
Makina İmalatı	7	917.3	1166.6	1	27.2	31.8	2	95.7	109.7	-	-	-	1	21.6	30.4	4	144.5	172.1
Elektrik Makina-Elektro- nik	8	130.1	172.1	1	16.7	21.7	1	22.4	27.4	2	158.5	194.4	-	-	-	4	197.6	243.5
Tarım Makinaları	-	-	-	2	71.1	97.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	71.1	97.4
Taşıt Araçları	20	296.4	302.1	3	45.7	46.5	-	-	-	1	12.1	12.5	3	48.0	49.0	7	105.8	108.1
Ulaştırma	14	1008.1	1013.2	1	17.3	17.7	1	19.3	19.7	3	601.8	603.5	1	17.8	18.3	6	656.2	659.2
Yapı Malzemesi San.	2	48.7	53.4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Turizm Sektörü	2	209.0	215.0	-	-	-	-	-	-	1	10.9	12.1	-	-	-	1	10.9	12.1
Seramik	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	154	9346.2	10.827.0	36	2.037.1	2.344.2	36	2.253.6	2.658.7	49	13751.4	901.9	28	2272.1	2339.8	129	20314.2	22744.6

Kaynak: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

TABLO 10

SINAI KALKINMA BANKASI KREDİLERİ

(Milyon TL.)
(Milyon Dolar)

M Ü R A C A A T L A R										MUKAVELESİ İMZALANANLAR									
1971					1972					1973					1974				
TL. Dolar					TL. Dolar					TL. Dolar					TL. Dolar				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)
İstem					İstem					İstem					İstem				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)
OCAK	1.3	0.8	149.8	10.8	71.6	6.0	22	64.8	13.7	-	0.3	1.5	0.7	3.5	4.2	3.0	1.6		
ŞUBAT	4.5	5.2	38.3	5.6	13.9	4.3	25	89.1	19.6	-	0.1	17.5	1.3	19.5	1.1	1.2	2.9		
MART	25.4	3.7	36.5	2.4	9.6	1.8	27	123.1	23.3	2.1	0.7	6.4	0.5	13.8	2.1	1.2	2.9		
NİSAN	22.5	9.4	18.3	5.4	53.1	18.5	23	75.1	19.9	5.5	3.8	24.2	4.8	18.7	1.9	6.2	2.8		
MAYIS	2.3	0.2	43.4	11.3	35.9	7.8	16	24.5	14.5	1.5	0.6	33.2	1.0	7.0	5.6	14.0	2.5		
HAZİRAN	15.6	1.2	26.1	5.6	24.4	6.7	16	27.0	18.5	19.2	0.7	15.3	7.0	8.7	4.1	0.0	5.2		
TEMMUZ	51.3	0.8	1.2	0.2	55.5	5.3				14.6	0.8	21.8	6.6	10.5	13.7				
AĞUSTOS	24.2	0.5	50.2	4.9	38.9	1.6				12.0	0.7	1.0	0.5	16.5	1.7				
EYLÜL	28.3	1.0	16.0	0.8	23.3	4.5				13.5	0.7	16.3	2.9	3.8	10.5				
EKİM	13.4	6.4	12.9	0.2	124.0	11.2				5.0	1.0	23.5	0.6	26.8	8.4				
KASIM	6.9	3.9	10.3	0.8	90.7	12.1				29.2	3.9	14.0	1.2	9.1	1.9				
ARALIK	53.7	5.5	18.9	1.5	197.8	32.5				4.0	2.0	15.2	2.2	20.5	5.0				
OCAK-ARALIK	249.4	38.6	421.9	56.9	738.7	112.3				106.6	15.3	189.9	29.3	158.4	60.2				

Kaynak: Türkiye Sınai Kalkınma Bankası

TABLO II

1974 YILI ÖZEL KESİM İMALAT SANAYİİ SABİT
SERMAYE YATIRIM EĞİLİM ANKETİ SONUÇLARI

S E K T Ö R	1973 Yılı Yatırımları				1974 Yılı Yatırımları				1973'de yapılacak olan Topl. Yatırımlar (Tahmin)
	İnşaat	Yerli Malı Mak.ve Teğ.	İthal Malı Mak.ve Teğ.	Taahhüt Araçları	TOPLAM	İnşaat	Makina ve Teçhizat	Taahhüt Araçları	
GIDA SANAYİİ	281.898	240.884	421.869	68.704	1.013.355	415.181	1.001.576	101.486	1.518.243
İÇKİ SANAYİİ	60.758	49.396	60.438	11.763	182.360	15.173	23.235	5.610	44.018
TÜTÜN İŞLEME SAN.	20.594	815	15	569	21.993	5.287	105	1.473	6.865
DOKUMA SANAYİİ	1.029.005	253.480	2.495.203	44.185	3.821.873	1.381.782	4.556.044	41.323	5.979.149
DERİ İŞLEME SAN.	77.745	17.239	56.309	4.043	155.336	103.347	162.379	2.690	268.616
ORMAN ÜRÜNLERİ SAN.	44.567	24.778	75.767	6.778	151.890	118.926	248.151	13.629	380.706
KAGIT VE BASIM SAN.	40.004	18.119	170.409	8.476	237.008	82.817	334.621	8.075	425.513
KİMYA SANAYİİ	298.830	236.562	640.824	34.711	1.210.927	353.286	1.915.136	45.711	2.314.133
PETROL VE ÜRÜNLERİ SAN.	49.826	131.098	18.928	11.221	211.073	37.640	275.971	92.224	405.835
LASTİK VE KAÇUK SAN.	13.593	42.379	68.188	3.673	127.833	48.899	130.991	2.259	182.149
PLASTİK SANAYİİ	43.937	57.375	121.682	7.254	230.248	73.489	412.274	4.921	490.684
TOPRAK ÜRÜNLERİ SAN.	353.006	438.371	530.429	40.534	1.361.340	507.025	1.412.867	47.491	1.967.383
DEMİR ÇELİK SAN.	187.839	95.119	446.052	14.605	743.615	408.644	2.104.238	42.920	2.555.802
DEMİR DİŞİ METALLER SAN.	106.504	31.765	213.985	5.461	357.715	94.531	373.592	6.750	474.873
MADENİ EŞYA SAN.	168.042	87.374	240.592	11.849	507.857	301.955	669.537	14.563	986.055
MAKİNA SANAYİİ	149.436	118.064	115.624	16.255	399.379	182.241	724.644	22.137	929.082
ELEKTRİK MAKİNA SAN.	115.636	74.299	231.244	9.663	430.842	202.762	283.791	18.898	507.451
MESLEKİ VE İLMİ ALETLER SAN.	173.042	122.220	124.159	48.042	467.463	235.611	579.335	25.873	840.819
DİĞER İMALAT SANAYİİ	2.741	25.266	2.881	989	31.877	107	21.022	-	21.129
DEĞERLENDİRMEYEN SONRA GELEN MUHTELİF	139.368	75.421	167.695	1.948	384.432	185.805	154.666	31.639	372.110
TOPLAM İMALAT SANAYİİ	44.999	32.440	137.802	3.608	218.849	8.628	72.995	2.477	84.100
	3.400.370	2.172.464	6.340.095	354.337	12.267.266	4.763.336	15.459.170	532.209	20.754.715
									14.534.251

Kaynak: Devlet Planlama Teşkilatı

TABLO 12

KAMU İKTİSADİ TEŞEBBÜSLERİ YATIRIMLARININ
TOPLAM VE KAMU YATIRIMLARI İÇİNDEKİ YERİ

(1973 Fiyatlarıyla, milyon TL.)

Açıklama (1)	1971 (2)	1972 (3)	1973 ^b (4)	1974 ^b (5)
Kamu sektörü sabit sermaye yatırımları	17.975.0	20.200.7	25.685.0	35.350
Özel Sektör sabit sermaye yatırımları	17.721.2	20.372.1	26.220.0	30.000
Toplam sabit sermaye yatırımları	35.696.2	40.572.8	51.905.0	65.350
KİT yatırımları ^a	7.246.7	10.673.2	13.112.0	18.523
KİT yatırımlarının toplam sabit sermaye yatırımlarına yüzde oranı	20.3	26.3	25.3	29.1
KİT yatırımlarının kamu sektörü sabit sermaye yatırımlarına yüzde oranı	40.3	52.8	51.0	52.4

a Stoklar hariç

b Program

Kaynak: DPT Yıllık Programlar

TABLO 13

KAMU KURULUŞLARININ
YILIN İLK DÖRT AYINDA
YATIRIM HARCAMALARI

	Önemli Projelerde İlk 4 ay 1973	Kuruluşlar için Tüm Yıl 1973		Önemli Projelerde İlk 4 ay 1973
	Nakdi	Nakdi	Fiziki	Nakdi
Azot Sanayii	5.4	56.6	72.4	4.7
Etibank	31.6	20.2	60.8	60.3
Et ve Balık Kurumu	14.4	56.2	56.2	14.7
Seka	1.7	57.0	57.0	7.6
T.K.İ.	5.1	63.2	63.2	20.7
Petkim	21.4	73.5	57.4	7.0
Sümerbank	5.8	55.6	55.6	10.6
T.Demir Çelik	21.1	69.1	56.7	33.7
TEK	13.1	75.9	55.7	5.5
D.DY	57.8	89.4	82.4	13.9
Çimento Sanayii	25.2	83.5	55.1	14.4
T.P.A.O.	0.1	111.7	59.0	9.7
Orman Gn.Md.	9.8	41.7	45.2	3.6
D S I	3.9	69.8	69.8	8.2
D.Lim.Hava Meydanları	1.9	56.7	56.7	6.0
Karayolları	10.9	81.9	82.2	12.0
Önemli Projelerde Top.	18.0	15.4
Yıl Sonu Kuruluş Top.	..	74.0	67.0	..

Kaynak: 1. Önemli Projelerin 30.4.1974 Raporu DPT.KD.

2. 1973 Yılı Kamu Yatırımlarının Gerçekleşme Durumu
DPT.KD Şubat 1974

TABLO 14

ÖNEMLİ PROJELERDE
GEÇİKMELER VE MALİYET ARTIŞLARI

P r o j e A d ı	Proje Maliyeti (Milyon TL.)		Öngörülen Bitiş Yılı	
	İlk	Revize	İlk	Revize
İskenderun Demir Çelik Projesi	4.692	6.492	1973	1974
Gemlik Gübre Kompleksi	507	669	1972	1976
Pendik Tersanesi Projesi	226	685	1971	1976
Cevher Gemisi İnşaatı Projesi	80	164	1972	1975
Çelik Çekme Boru Fabrikası	58	224	1970	1974
Klor Tevsii	34	66	1971	1974
P.V.C. Tevsii	77	139	1971	1974
V.C.M. Tevsii	59	108	1971	1974
İkinci Petrokimya Kompleksi	4.100	7.615	1976	1977
Karaman Dokuma Fab.Tevsii	97	216	1972	1976
Kahraman Maraş Dokuma Fab.Tevsii	55	97	1972	1976
Yazı Tabı Kâğıt Projesi Balıkesir	415	1.291	1973	1978
Kars Çimento Fabrikası	114	192	1972	1975
Ayancık Yonga Levha Fabrikası	17	42	1965	1974
Artvin Lif Levha Projesi	32	107	1968	1974
Aslantaş Hidroelektrik Santrali	1.401	2.445	1974	1978
Keban Projesi	1.766	3.700	1972	1974
Çıldır Hidro Elektrik Santrali	54	146	1972	1974
Büyük İstanbul İçme Suyu Projesi	381	1.072	1972	1979
Ankara I-II-III Merhale İçme Suyu Projesi	341	1.326	1971	1977
Bandırma Limanı İnşaat Projesi	41	250	1967	1977
Yeşilköy Hava Alanı Projesi	223	970	1972	1977
Van Hava Alanı Projesi	10	28	1973	1975
Gaziantep Hava Alanı İnşaatı Projesi	20	74	1972	1975
Eskişehir Fab.Tevsii Projesi (Lokomotif İmalı)	89	161	1970	1974
Dalaman Ormancılık Projesi	262	454	1974	1977
Beyaz Kamış ve Saman Selüloz Projesi	452	507	1975	1977
Beyaz Sülfat Selülozu ve Yazı Tabı Kâğıdı Pr.	415	1.291	1973	1978
Madeni Yağ ve Gres Tesisleri	30	59	1971	1975
Tatvan Et Kombinasi Pr.	20	27	1971	1973
Burdur Et Kombinasi Pr.	15	36	1971	1975
Amasya Et Kombinasi Pr.	15	36	1971	1975
Ağrı Et Kombinasi Pr.	7	27	1971	1975
Adana Et Kombinasi Pr.	15	48	1971	1974
Ege (Manisa) Et Kombinasi Pr.	15	40	1973	1976
Adana Sigara Fab.Modernizasyonu	26	127	1971	1975
Malatya Sigara Fab.Modernizasyonu	35	93	1971	1975
Seyitömer İdame ve Tevsii Pr.	236	315	1972	1974
Tunçbilek İdame ve Tevsii Pr.	183	213	1972	1974
Tunçbilek Açık İşletme ve Tevsii Pr.	180	255	1976	1977

Kaynak: DPT Önemli Projelerin 30 Nisan 1974 Raporu
KD 273, Mayıs 1974

TABLO 15

KURULUŞLARA GÖRE ÖNEMLİ PROJELERİN 30 NİSAN 1974 HARCAMA VE GERÇEKLEŞME DURUMU

PROJENİN ADI	TARİHİ RAS. YILI	PROJE TOPLAMI	30 Nisan 1974 İtibariyle (Kümülatif)		1974 PROGRAMI			
			HARCAMA	GERÇEKLEŞME	ÖNERİ	HARCAMA	GERÇEKLEŞME	
								NAKDİ
AZOT SANAYİİ T.A.Ş. GN. MD. Karadeniz Fab. Tevsi	1969-1974	260,8	205,9	79,0	56,3	1,8	3,2	
Gemlik Çiğir Kompleksi	1967-1976	668,6	116,7	17,5	239,3	15,3	6,4	
Torba Tesis	1973-1975	130,0	2	-	67,0	-	-	
KURULUŞ TOPLAMI		1.059,4	322,9	30,5	362,7	17,2	4,7	
DEHİZLİK RANFASI TAG. GN. MD. Pendik Terasanı	1968-1976	685,1	45,3	6,6	75,0	1,1	1,5	
Marmara Yakın Hat. İçin Gemi İnş.	1972-1975	200,0	31,9	16,0	102,0	4,8	4,7	
Marmara Yakın Hat. İçin Gemi İnş.	1972-1975	70,0	37,7	53,8	20,0	6,8	34,1	
İki adet Feri Projesi	1973-1976	130,0	7,7	5,9	40,0	3,9	9,0	
Alinye Terasanı Tevsi Projesi	1973-1975	144,0	3,1	2,2	30,0	5,7	2,3	
KURULUŞ TOPLAMI		1.229,1	125,8	10,2	267,0	17,4	6,5	
D.İ. DEHİZ NAKİİYATİ T.A.Ş. GN. MD. Köster İnşaatı	1972-1974	87,0	71,1	81,0	7,1	8,6	110,2	
Taneker Satın Alımı	1971-1974	539,5	321,4	60,0	151,0	68,6	45,4	
İki Cevher Gemisi İnşaatı	1970-1975	164,0	58,2	36,0	67,4	5,6	0,4	
Öğ. Cevher Gemisi İnşaatı	1972-1976	246,0	28,8	11,7	75,0	5,4	7,2	
KURULUŞ TOPLAMI		1.036,5	479,6	46,3	300,5	88,4	29,0	
ETİBANK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ Seydişehir Alüminyum Tesisleri	1967-1974	3.535,3	4.032,1	114,1	278,4	338,4	121,5	
Kırka Sodyum Tuzu Tesisleri	1970-1974	230,0	140,2	61,0	76,0	8,1	10,7	
Perborat İstihsalı Etüd ve Tevsi	1971-1975	98,6	57,4	58,1	59,5	14,5	24,4	
Molfram Madeni Konsantrasyonu	1968-1975	236,8	165,7	79,0	60,8	5,8	9,6	
Kırka Bor Türevleri	1972-1976	484,5	4,2	0,9	34,5	-	-	
Ferro Krom Tesisleri	1968-1976	215,9	9,5	4,4	102,0	1,4	1,4	
KURULUŞ TOPLAMI		4.801,1	4.405,1	91,8	611,3	368,4	60,3	
T. ELEKTRİK KURUMU GENEL MD. Tuncbilek Termik Santrali	1972-1976	1.845,0	113,0	7,2	615,0	17,3	2,7	
Soma Termik Santrali I. Ünitesi	1972-1977	825,0	-	-	5,0	-	-	
Seyitömer Ter. San. (I. II. Ünitesi)	1967-1974	1.128,0	1.129,7	100,2	18,0	13,7	103,9	
Seyitömer Ter. San. (III. Ünitesi)	1970-1976	1.015,0	169,4	16,7	465,0	35,7	7,7	
Köban Ankara Nakil Hattı	1966-1974	516,9	561,0	108,5	22,7	1,4	6,3	
Elbistan Ter. San. (IV. Ünitesi)	1972-1978	6.272,0	64,8	1,0	380,0	9,9	2,6	
Gökçekaya Nakil Hattı Projesi	1966-1974	207,7	226,3	109,0	17,3	3	1,9	
Gaz Tübinleri ve İrtibat Tes.	1973-1974	340,0	120,9	35,6	90,0	5,7	6,4	
KURULUŞ TOPLAMI		12.149,6	2.405,4	19,9	1.633,0	88,3	5,5	
T. ÇİMENTO SANAYİİ A.Ş. GN. MD. Balıkesir Çimento Fab. Tevsi	1969-1975	152,6	24,8	16,3	73,9	7,3	10,0	
Kars Çimento Fabrikası	1969-1975	192,0	117,0	60,9	77,0	11,4	14,9	
Nigde Çimento Fab. Tevsi	1969-1974	130,0	81,0	58,7	57,2	12,2	21,3	
Panoriser Çimento Fab. Tevsi	1969-1975	140,0	22,7	16,3	70,8	9,0	12,7	
KURULUŞ TOPLAMI		622,6	245,6	39,5	279,1	40,0	14,4	
T. PETRÖLLERİ ANONİM ORTAKLIĞI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ Amyonak-Uro"projesi (İGBAŞ)	1971-1975	1.155,0	107,6	9,3	658,6	59,1	9,0	
İzmir Rafinerisi Darboğaz	1973-1977	170,5	18,7	11,0	85,4	10,2	22,5	
İzmir Rafinerisi Darboğaz	1973-1977	141,4	19,7	1,0	162,6	3,0	1,9	
İzmir Rafinerisi FCC Ünitesi	1967-1975	257,0	89,2	34,7	150,0	26,1	17,4	
KURULUŞ TOPLAMI		1.923,9	226,3	11,8	1.016,6	98,6	9,7	
ORMAN ÜRÜNLERİ GN. MD. Arçın Lif Levha Fabrikası	1966-1974	107,0	109,1	102,5	3,7	3,9	105,9	
Ayancık Yonga Levha Fabrikası	1964-1974	41,9	37,4	30,0	5,0	5	11,0	
KURULUŞ TOPLAMI		148,9	146,5	98,4	8,7	4,4	51,2	
T.C. DEVLET DEMİRYOLLARI GN. MD. Eskişehir Fab. Tevsi	1965-1974	161,0	137,1	85,1	26,8	2,9	11,2	
Dizel Elekt. Ana Hat Lokomotif İnş.	1973-1977	1.587,1	231,2	14,9	263,9	61,1	23,1	
Dizel Manevra Lokomotif İnş.	1973-1977	170,8	3,7	2,3	20,7	7	3,0	
300 Ad. Yolcu Vagonu İnşaatı	1973-1977	415,1	85,6	20,4	78,1	0,3	10,6	
5200 Ad. Yük Vagonu İnş.	1973-1977	1.137,6	110,6	9,6	200,8	9,1	4,5	
KURULUŞ TOPLAMI		3.471,9	568,5	16,4	590,5	82,2	13,9	
PETROL OFİSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ Madeni Yağ ve Gra. Tesisleri Tev.	1971-1975	59,4	25,4	42,8	27,9	1,5	5,4	
T. HAVA YOLLARI A.Ş. Jet Yolcu Uçağı Projesi	1971-1974	1.005,9	870,5	87,0	117,0	3,0	2,6	
TÜRKİYE KÖMÜR İŞLETMELERİ GN. MD. Boma İdame Projesi	1973-1977	91,1	8,6	9,5	40,0	7,6	17,2	
Seyitömer İdame ve Tevsi Pr.	1968-1974	314,5	252,7	80,2	74,5	1,1	1,5	
Tuncbilek İdame ve Tevsi Pr.	1968-1974	212,5	182,4	85,8	32,0	7	3,4	
Tuncbilek Aşık İşletme Tevsi Pr.	1972-1977	235,0	95,3	37,3	150,0	34,9	23,3	
Taşkömür Havza İdame Tevsi Pr.	1966-1975	2.082,0	1.112,3	53,1	284,5	50,8	20,7	
KURULUŞ TOPLAMI		2.965,1	1.650,9	55,7	581,0	103,8	17,8	
SÜMERBANK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ Diğerbakkır İplik Fabrikası	1971-1975	128,5	13,7	10,7	62,6	6,4	10,3	
Adıyaman Dokuma Fab. Tevsi	1971-1975	8,0	-	-	6,4	-	-	
Karaman Dokuma Fab. Tevsi	1971-1976	235,0	26,4	12,2	89,0	13,1	14,6	
Kahramanmaraş Dokuma Fab. Tevsi	1971-1976	97,0	-	-	30,0	-	-	
Erzincan Dokuma Fab. Tevsi	1971-1975	32,0	1	0,4	17,0	1	0,7	
Adana Dokuma Fab. Tevsi	1972-1975	240,0	32,7	13,6	105,0	13,9	13,2	
KURULUŞ TOPLAMI		721,5	73,0	10,1	318,0	33,6	10,6	
T. DEMİR ÇELİK İŞLETMELERİ GN. MD. Divriği Madenleri İşletmeleri Tev.	1971-1976	1.417,5	30,1	2,1	434,3	2,1	0,7	
III. Demir Çelik Fabrikası	1966-1974	6.492,0	5.784,5	89,1	1.182,0	542,4	45,9	
KURULUŞ TOPLAMI		7.909,5	5.814,6	73,5	1.616,3	544,5	33,7	
ET VE BALIK KURUMU GENEL MD. Tatvan Et Kombinası	1966-1974	26,6	25,7	96,6	3,9	279	7,9	
Burdur Et Kombinası	1969-1975	35,8	11,9	33,3	12,0	807	6,7	
Amasya Et Kombinası	1969-1975	35,8	13,5	37,7	12,0	2,2	10,7	
Van Et Kombinası	1972-1976	37,0	9,5	25,7	10,0	2,4	24,5	
Ağrı Et Kombinası	1968-1975	27,0	22,8	84,5	6,1	1,8	30,6	
Adana Et Kombinası	1969-1974	49,0	40,8	85,0	6,1	1,3	21,0	
Ege (Manisa) Et Kombinası	1969-1976	40,0	3,3	8,3	10,0	1,2	13,0	
Bakarya Et Kombinası	1973-1976	40,8	8	2,0	10,0	0	0,2	
KURULUŞ TOPLAMI		291,0	128,5	44,2	70,2	10,2	14,7	
SEKA GENEL MÜDÜRLÜĞÜ Antalya Kraft Sel. ve Kraft Torba. Ka	1973-1978	2.074,0	12,6	0,6	103,1	1,8	1,8	
Afyon Beyaz Kumaş ve Sanan Sel. Por	1969-1977	507,2	52,8	10,4	61,9	12,6	20,4	
Balıkesir Beyaz Göl. Sel. ve Yaza Ta	1969-1978	1.291,2	21,8	1,6	15,0	3	2,5	
Klağıt Projesi	1973-1975	105,9	4	0,4	15,0	-	-	
KURULUŞ TOPLAMI		3.978,6	87,7	2,2	195,0	14,9	7,6	
MAKİNA KİMYA ENDÜSTRİSİ KURUMU GN. M Çekme Boru Projesi	1966-1974	224,0	234,0	104,5	22,0	1,0	4,9	
PETKİM PETRO KİMYA A.Ş. GN. MD. Korbon Siyahi Tevsi Projesi	1971-1976	127,4	-	-	1,6	-	-	
Korbon Siyahi	1968-1974	159,3	171,4	107,6	5,0	2,0	40,1	
Kaprolaktam	1970-1975	545,7	354,9	65,0	130,6	10,1	7,7	
Klor-Alkali Tevsi	1969-1974	66,2	60,9	92,0	13,7	4,1	30,2	
Poliüretan	1967-1974	110,0	106,7	97,0	24,0	2,6	11,2	
P.V.C. Tevsi	1969-1974	130,6	82,0	59,2	51,1	2,4	4,9	
Sentetik Kauçuk Üniteleri	1968-1974	450,5	434,2	96,4	55,5	8,0	14,5	
Stiren Projesi	1967-1974	100,2	104,7	104,4	14,0	3,2	23,3	
V.C.M. Tevsi	1969-1974	108,4	51,6	49,5	51,9	5,5	10,6	
İkinci Petrokinya Kompleksi	1971-1977	7.615,1	17,0	0,2	201,8	4	-	
KURULUŞ TOPLAMI		9.421,9	1.885,9	14,7	549,5	38,7	7,0	

Kaynak: Devlet Planlama Teşkilatı

TABLO 16

BELEDİYELERCE VERİLEN İNŞAAT RUHSATİYELERİNE
GÖRE YAPILACAK YENİ VE İLÂVE YAPILAR. 1/ (000 m²)

	1971	1972	1973	1974	YÜZDE DEĞİŞME		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(2/1)	(3/2)	(4/3)
OCAK	806.8	741.1	1049.3	875.0	-8.1	41.6	-16.6
ŞUBAT	869.2	1007.0	1193.6	2026.0	15.1	18.5	69.7
MART	1380.3	1604.7	1741.0	1125.0	16.3	8.5	-35.4
NİSAN	1424.9	2101.5	2379.5	2031.0	47.5	13.2	-14.6
MAYIS	1633.5	2256.1	2394.0	2237.0	38.1	6.1	- 6.6
HAZİRAN	1874.9	2010.4	2709.4		7.2	24.8	
TEMMÜZ	1472.3	1872.4	2712.8		27.2	44.9	
AĞUSTOS	1393.1	1824.8	2717.0		31.0	48.9	
EYLÜL	1806.3	1966.7	2256.0		8.9	14.7	
EKİM	1419.7	1435.0	1871.0		1.1	30.4	
KASIM	1377.6	1028.7	1424.3		-25.3	38.5	
ARALIK	1452.9	1421.3	2036.6		- 2.2	43.3	
OCAK-ARALIK	16911.5	19269.7	24484.5		13.9	27.1	

AÇIKLAMA: 1/ Ev, Apartman, Ticari, Kültürel, Sıhhi ve Sosyal Yapılarla
Diğer Yapılar Toplamı Olup Onarım ve Tadilatı Kapsamak-
tadır.

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

BÖLÜM III

PARA-BANKA-KREDİ

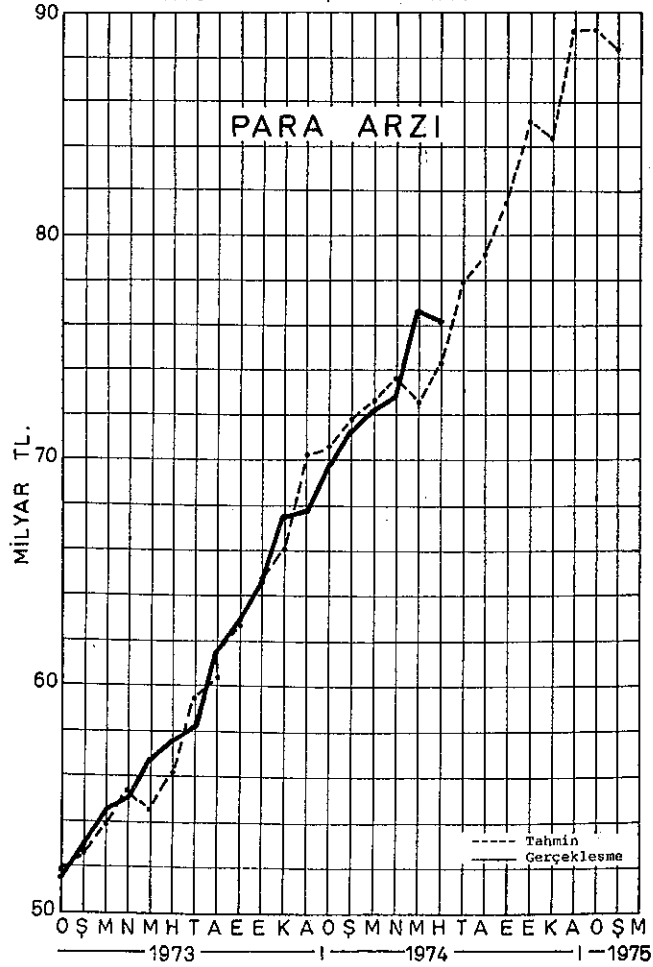
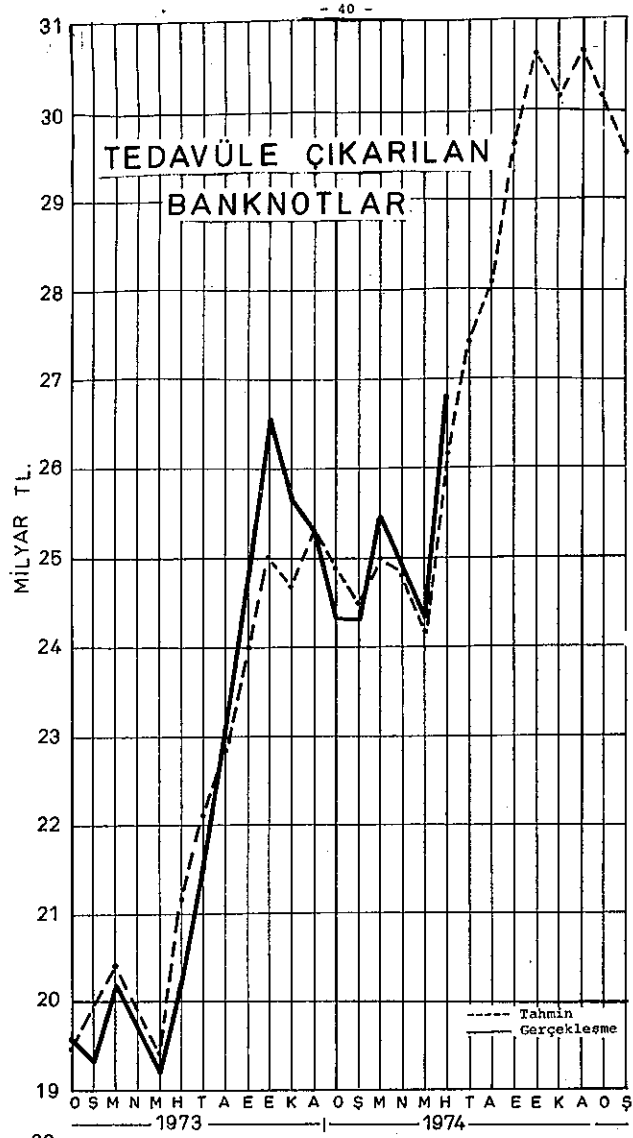
Para Arzı

- 12 . 1974 yılının ilk altı ayında emisyonda % 5.8'lik bir gelişme kaydedilmiş ve emisyon 26.8 milyar liraya ulaşmıştır. Geçen yıl aynı dönemdeki emisyon büyüme oranı % 3.0'dür. (Tablo 17 ve 18)
130. 1974 yılının ilk yarısında mevduat artış hızındaki azalma ve Merkez Bankası kredilerindeki gelişme emisyonu genişletici etkenlerin başında gelmiştir. (Tablo 17)
131. Haziran ayı sonunda para arzı 74.0 milyar liraya ulaşmıştır. (Tablo 19). Bu yılın ilk altı aylık döneminde % 5.3'lük bir artışı ifade etmektedir. Aynı oran 1973 yılı % 4.2 idi.
132. Para arzının bileşiminde geçen yılın ve bu yılın ilk yarısında önemli bir değişiklik görülmemektedir. Para arzı içinde bilfiil tedavül eden paranın payı % 30 ve tevdiat parasının payı % 70 dolayında seyretmektedir.
133. 1974 yılının ilk yarısında, Merkez Bankasındaki Mevduat Kanunî Karşılıklarından KİT finansmanı amacıyla kullanımların 5.4 milyar liraya ulaştığı haber alınmıştır. Bu kullanım Merkez Bankası hesap vaziyetlerinde görülmemekte, para arzında dikkate alınmamaktadır. Bir açıdan emisyon olarak nitelendirilebilecek bu kullanımın para arzı ile ilişkisinin açıklığa kavuşturulmasında mutlak zorunluluk bulunmaktadır.

Mevduat

134. 1974 yılının ilk yarısında bankalardaki mevduat artışı olumsuz bir gelişme göstermiştir. Mevduat artışında geçen yıllara göre önemli bir duraklama mevcuttur. (Tablo) Bunda fiyat artışları ve fiyat artışlarının devamına ilişkin bekleyişler, mevduat faizlerinin düşük düzeyde kalması gibi etkenlerin önemli rolü vardır. Haziran ayı başında dış politika gelişmeleri mevduatı olumsuz etkilemiştir.
135. Mevduat hesaplarında 1973 yıl sonu itibariyle önemli artış olmasına rağmen (% 27.6) 1974 yılının ilk altı ayında aynı eğilimin devam etmediği görülmektedir. Mevduat hesaplarındaki gelişmeler özetle şöyledir:

	<u>Vadesiz Tic.Mev.</u>	<u>Vadesiz Tas.Mev.</u>	<u>Diğer Mevduat</u>	<u>Toplam Mevduat</u>
1971/Haziran	5.925	17.208	15.297	38.430
1971/Aralık	8.704	20.916	18.856	48.476
1972/Haziran	8.310	21.171	21.645	51.126
1972/Aralık	11.901	24.929	26.164	62.994
1973/Haziran	11.222	25.899	28.019	65.140
1973/Aralık	16.030	33.056	31.306	80.392
1974/Haziran	15.504	34.403	32.349	82.256
1972/71	%40.2	%23.0	%41.4	%33.0
1973/72	35.0	22.3	29.4	27.4
1974/73	-38.1	32.8	15.4	26.2

Banka Kredileri

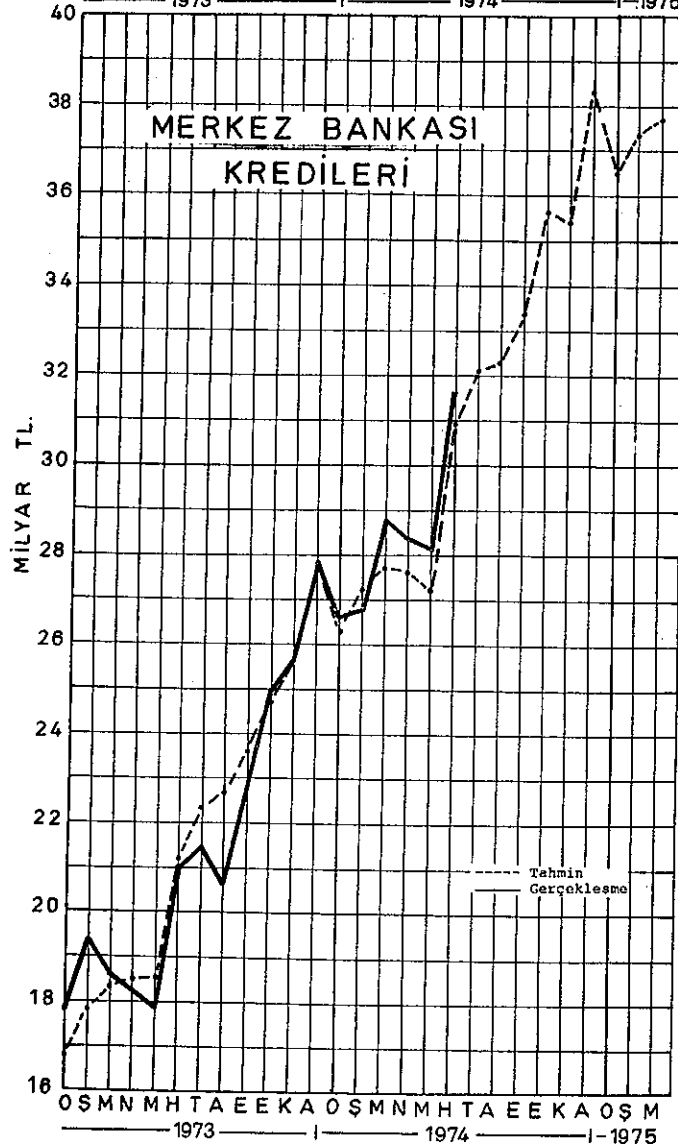
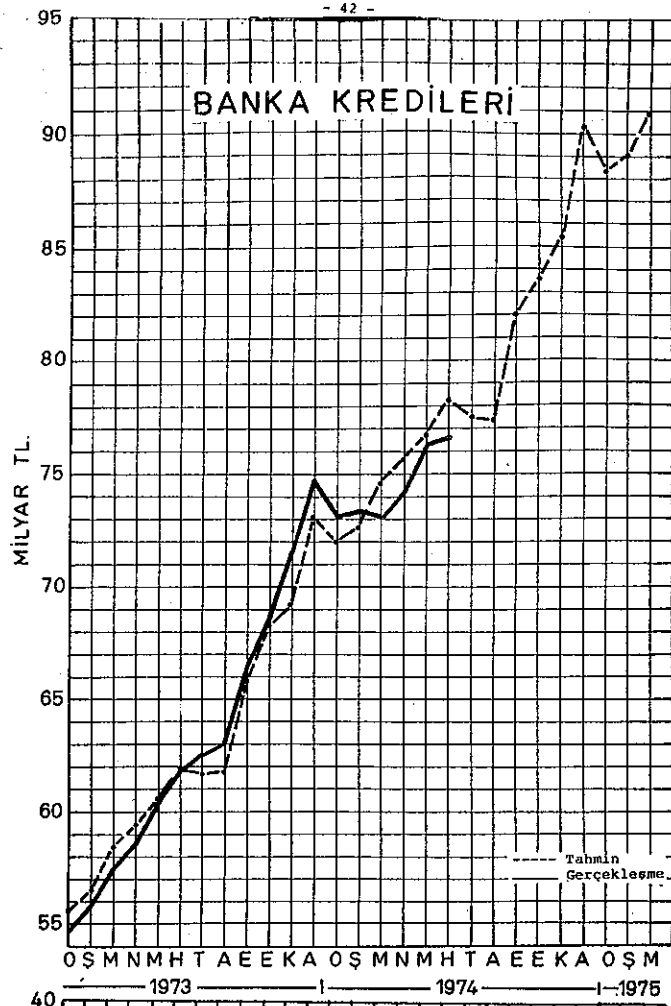
136. Yılın ilk altı ayında banka kredilerindeki artış, geçen yılın % 10.5 oranındaki artışa karşı % 2.2 gibi düşük bir oranda gerçekleşmiş ve banka kredileri haziran ayı sonunda 76.3 milyar liraya ulaşmıştır. (Tablo 21)
137. Banka kredilerinin başlıca kullanım alanlarına göre dağılımında muhtelit kredilerdeki büyük gerileme dikkati çekmektedir. Piyasada kredi darlığı şikâyetleri büyük ölçüde bu tip kredilerdeki duraklamaya dayanmaktadır. Bir yandan fiyatlar artar nakit olarak iş hacmi genişlerken muhtelit kredilerin geçen yılki gelişme oranının altında seyir göstermesi teşebbüslerde likidite sorununu yaratmaktadır. (Tablo 22)
138. Sanayie orta ve uzun vadeli kredi veren ihtisas bankalarının kredi toplamaları 1973 yılının ilk yarısında % 13 artış gösterirken 1974 yılının aynı döneminde % 5.7 oranında büyüyebilmiştir. Bunun en önemli nedeni bu bankaların Türk Lirası kaynak bulmada yılın ilk yarısında karşılaştıkları sorunlardır. Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına intikal eden kredi istemlerine karşılık bu bankanın kredileme olanakları bunu açık bir şekilde göstermektedir. (Tablo 10)

Merkez Bankası Kredileri

139. 1974 yılının ilk yarısında Merkez Bankası kredileri ilk aylarda normal bir gelişme içinde seyrederken haziran ayında birden hızlanmış ve ilk yarı % 13.4 oranında bir artışla kapanmıştır. Geçen yıl aynı dönemde artış % 7.7 idi. (Tablo 23)
140. 1974 yılında Merkez Bankası kredilerinin gelişmesinde ağırlığı bulunan konu, kanunî limitin dolması nedeniyle orta vadeli kredi uygulamasında görülen duraklamadır. Buna karşı, artışın önemli kısmı kamu tesimine ve bir bölümü ve kısa vadeli senet reeskontlarına yönelmiştir. (Tablo 24)

Sermaye Piyasası

141. Bugüne kadar yasal bir disiplin içine alınmamış olmasına rağmen sermaye piyasasının kendiliğinden oluşmakta olduğunu gösteren gelişmeler izlenmektedir.

Özel Sektör Tahvil İhracı
(1968-1973)

(Milyon TL)

Yıllar	Tahvil ihraç eden Firma	% artışı	İhraç edilen Tahvil	Yüzde Artışı
1968	12	-	103.5	-
1969	15	25.0	169.5	63.8
1970	32	113.3	387.0	128.3
1971	10	-68.7	136.5	-64.7
1972	19	90.0	275.5	101.8
1973	42	126.3	640	134.0

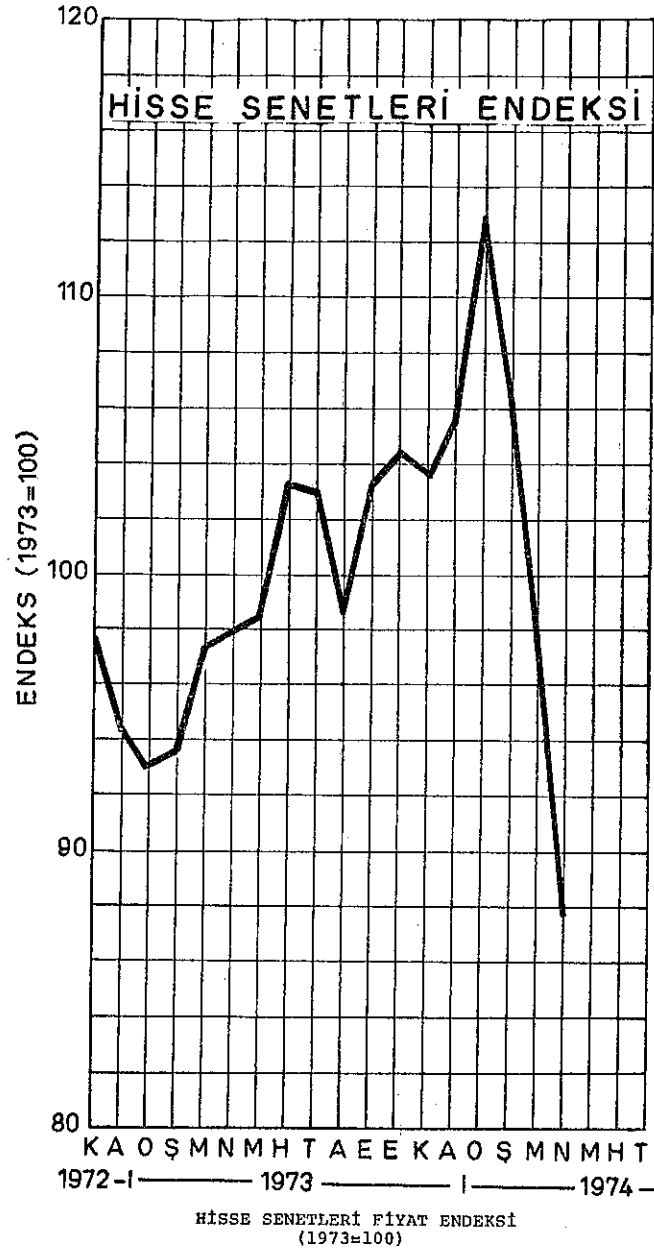
Toplam 130 1.712.0

142. Son 5 yıllık uygulamada özel sektör tarafından ihraç edilen tahvillerde önemli gelişmeler izlenmektedir. Bu dönemde özel sektör tarafından ihraç edilen tahvillerde yılda ortalama olarak yüzde 45 çevresinde artış olmuştur.
143. 1973 yılında toplam olarak 5.889 milyar liralık tahvil ihraç edilmiştir. Bunun 4 milyar liralık kısmı Hazine, 1.250 milyar liralık kısmı Devlet Yatırım Bankası tarafından sunulmuştur. Özel sektör tarafından ihraç edilen tahvillerin % 25'i kâğıt ve basım, % 9.5 ilâç-boya-kimya, % 8.5 plastik, % 7'si metalurji-makina, motor sanayilerine ve % 8'i Türkiye Sınai Kalkınma Bankasına aittir.
144. Özel sektör tarafından çıkarılan tahvillerin vade ve faiz olarak taşıdığı özellikler şöyledir: 33 kuruluş, 7 yıl vade, 3 kuruluş 8 yıl vade ve 2 kuruluş 5 yıl vade ile ihraç etmişlerdir. Genellikle faiz oranı % 15'dir.
145. 1973 yılında borsa kotuna kaydedilen hisse senetleri artışı önemli düzeyde olmuştur. Toplam olarak 44 kuruluş tarafından borsa kotuna kayıt ettirilen hisse senedi tutarı 1.453 milyon lira olup, sektörler itibarıyla oransal dağılımı şöyledir:

Borsaya Kote Edilen Hisse Senetleri
Sektörel Dağılımı

- Çimento	% 15
- Plastik Suni Elyaf	19
- Metalurji-Motor-Makina	10
- Dokuma	6
- Gıda-Meşrubat	12
- İlâç-Boya-Kimya	1
- Bankalar	24
- Kâğıt	2
- Diğerleri	11

Toplam % 100

	1972	1973	1974
Ocak		93.0	113.0
Şubat		93.6	106.0
Mart		97.4	97.0
Nisan		98.0	87.8
Mayıs		98.3	
Haziran		103.2	
Temmuz		103.0	
Ağustos		98.7	
Eylül		103.5	
Ekim		104.5	
Kasım	97.5	103.7	
Aralık	94.3	105.4	

Kaynak: TUSİAD Endeks Çalışması

146. 1972 ve 1973 yıllarında Menkul Kıymetler Borsasında Tahvil ve Hisse Senetleri üzerine yapılan işlemler aşağıda özetlenmiştir.

Menkul Kıymet İşlemleri
(Bin TL.)

	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>Yüzde Artışı</u>
Devlet Tahvili	166.657	118.199	- 29.1
Şirket Tahvili	21.917	4.460	- 79.6
Hisse Senetleri	13.292	53.252	300.6
Toplam:	201.866	175.911	- 12.9

Tahvil

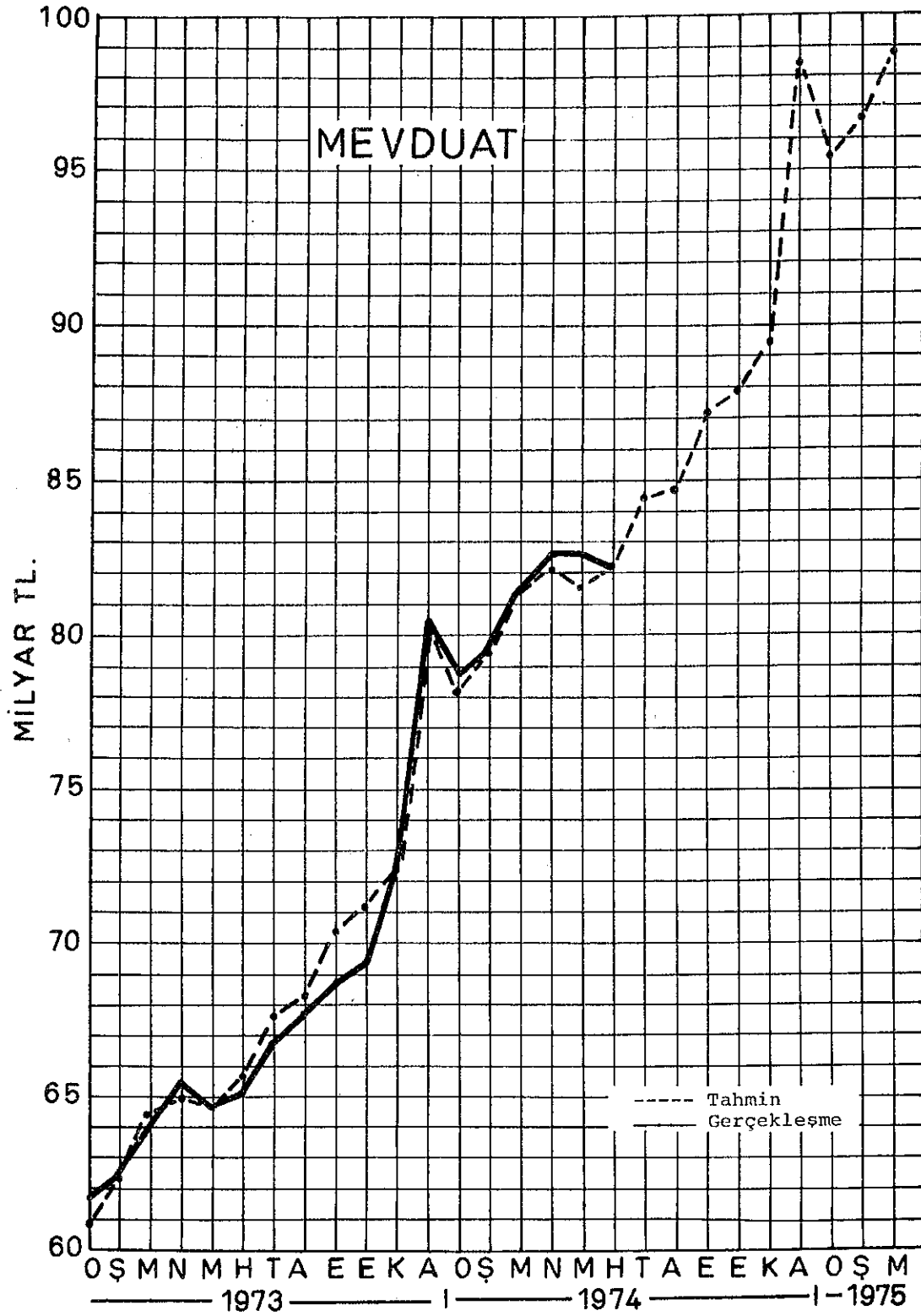
147. 1974 yılının ilk altı ayı tahvil arzı yönünden durgun geçmiştir. 16 özel sektör kuruluşu 292.4 milyon lira toplam değerinde tahvili satışa arz etmiştir. Geçen yıl aynı dönemde 23 özel sektör kuruluşunun halka arz ettiği tahvillerin toplam değeri 356.8 milyon lira idi, 1974 yılının ilk altı ayında halka arzedilen tahviller genellikle 7 yıl vadeli ve tamamı % 15 faizlidir.
148. Tahvil faizlerinin, fiyat artışları karşısında cazibesini kaybetmesi, sermaye piyasası konusunda yaratılan tereddütler tahvil arzının duraklamasına sebep olmuştur. Halka arzedilen tahvillerin satılan kısmı kesin olarak bilinmemektedir. Fakat, resmî arzdan sonra dolaylı olarak nominalin altında ikincil piyasa satışlarına teşebbüs edilmesi, talepte gerilemenin işareti sayılmaktadır.

Hisse Senetleri

149. 1974 yılının ilk aylarında büyük miktarlarda hisse senedi halka arz edilmiştir. Özellikle piyasada tanınan firmaların toplu arzları dikkati çekmiştir. 1974 yılının ilk altı ayında 21 özel sektör kuruluşunun gazeteler yoluyla duyurarak halka arz ettiği hisse senetleri toplamı 1 milyar 400 milyon lira dolayındadır. Toplam satış rakamı ise en iyimser tahmin ile toplam arz rakamının yarısı dolayındadır. Tanınan firmaların halka arz ettikleri hisse senetlerinin tamamı satılırken, tanınmamış firmaların hisse senetlerine pek az talep olmuştur.

Menkul Kıymet Alım Satımları

150. Menkul kıymet alım satımlarında 1974 yılının ilk altı ayında genel bir duraklama izlenmiştir. Daha önce süratlenmeye başlayan talepte gerileme görülmüştür. İkincil piyasada el değiştirmeler miktar ve değer olarak düşüktür.
151. TUSİAD'ca 28 adet hisse senedinin 1972 yılından bu yana haftalık alım satımı üç ayrı aracı kuruluşdaki işlem fiyatları üzerinden değerlendirilerek bir hisse senetleri endeksi çalışması yapılmıştır. Sonuçları geniş olarak ayrıca yayınlanacak bu çalışma, hisse senetleri endeksinde önemli bir düşmeye işaret etmektedir.

TABLO 17
EMİSYON HACMİNİ BELİRLİYEN
FAKTÖRLER

	(Milyon TL)									
	1970 Aralık	1971 Aralık	1972 Aralık	Fark (3-2)	1973 Aralık	Fark (4-3)	1974 Mayıs	1974 Haziran	Eğilimlere Göre Yıl Sonu Rakamı	Tavsiyelere Göre Yıl Sonu Hedefi
	(1)	(2)	(3)	(3-2)	(4)	(4-3)	(5)	(6)		
EMİSYON HACMI	13.915	17.032	20.055	3.023	25.267	5.212	24.338	26.823	39.000	33-35.000
I. ARTIRICI FAKTÖRLER	32.412	38.757	55.249	16.492	67.973	12.724	73.773	76.708	93.000	87.000
1. Altın ve Döviz Mev.	5.975	4.451	18.387	13.936	28.335	9.948	29.322	28.138	26.000	26.000
2. Reeskont ve Senet üzerine Avans	9.828	9.849	11.755	1.906	18.284	6.529	20.175	21.859	35.000	34.000
a. Haz.Mono ve Haz. Kef.Haiz Bonolar	2.875	4.750	5.100	350	4.970	-130	5.643	6.070	9.000	7.000
b. Ticari Senetler	4.622	3.075	4.655	1.580	10.799	6.144	11.584	12.137		
- i.D.T	820	829	830	1	846	16	1.287	1.228	3.000	3.000
- Özel	3.802	2.246	3.825	1.579	9.952	6.127	10.297	10.909	15.000	16.000
c. Ziraat Senetler	2.331	2.024	2.000	-24	2.515	515	2.948	3.652	8.000	8.000
3. Diğer Avanslar	5.387	7.075	8.429	1.354	8.899	470	8.660	10.421	12.000	11.000
- Haz.Kısa Vad.Av.	4.359	6.088	7.469	1.381	7.965	496	7.245	9.335
- Diğer	1.028	987	960	-27	934	-26	1.415	1.086
4. Diğer Aktifler	11.222	11.364	16.678	5.314	12.455	-4.223	15.616	16.290	20.000	16.000
II. AZALTICI FAKTÖRLER	18.497	21.725	35.194	13.469	42.706	7.512	49.435	49.885	54.000	54.000
1. Mevduat	7.712	11.016	16.665	5.649	19.392	2.727	23.160	23.478	25.000	25.000
- Resmî	730	912	1.334	422	1.357	23	1.275	1.546
- Bankalar	5.399	8.688	14.703	6.015	17.057	2.354	20.374	20.732
- Muhlif	163	183	595	412	948	353	1.480	1.169
- Dış Yar.Karş.	1.420	1.233	33	-1.200	30	-3	31	31
2. Sermaye ve Diğer Pas. Hes.	10.785	10.709	18.529	7.820	23.314	4.785	25.189	25.453	28.000	28.000
- İthalât Deposito	1.999	1.587	1.362	-225	1.224	-138	1.086	954	1.000	1.000

Kaynak : T.C. Merkez Bankası

TABLO 18
EMİSYON HACMI

(Milyon TL.)

	1972	ENDEKS	ZİNCİR- LEME ENDEKS	1973	ENDEKS	ZİNCİR- LEME ENDEKS	1974	ENDEKS	ZİNCİR- LEME ENDEKS
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
BİR ÖNCEKİ YIL SONU	17.032	100.0	-	20.055	100.0	-	25.332	100.0	-
OCAK	17.042	100.1	100.1	19.552	97.5	97.5	24.294	95.9	95.9
ŞUBAT	16.508	96.9	96.9	19.305	96.3	98.7	24.335	100.2	96.1
MART	16.439	96.5	99.6	20.163	100.5	104.4	25.470	104.7	100.5
NİSAN	16.815	98.7	102.3	19.659	98.0	97.5	24.975	98.5	98.0
MAYIS	16.307	95.7	97.0	19.219	95.8	97.8	24.338	96.1	97.4
HAZİRAN	16.751	98.4	102.7	20.650	103.0	107.4	26.823	105.8	110.2
TEMMUZ	18.051	106.0	107.8	21.510	107.3	104.2			
AĞUSTOS	18.396	108.0	101.9	23.042	114.9	107.1			
EYLÜL	19.827	116.4	107.8	24.586	122.6	106.7			
EKİM	19.971	117.3	100.7	26.482	132.0	107.7			
KASIM	19.637	115.3	98.3	25.586	127.6	96.6			
ARALIK	20.055	117.7	102.1	25.332	126.3	99.0			

Kaynak : T.C. Merkez Bankası

TABLO 19
PARA ARZI

(Milyon TL.)

	1972	ENDEKS	ZİNCİR- LEME ENDEKS	1973	ENDEKS	ZİNCİR- LEME ENDEKS	1974	ENDEKS	ZİNCİR- LEME ENDEKS
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
BİR ÖNCEKİ YIL SONU :	43.587	100.0	-	53.253	100.0	-	70.273	100.0	-
OCAK	43.344	99.4	99.4	52.608	98.8	98.8	71.252	101.4	101.4
ŞUBAT	43.616	100.1	100.6	53.468	100.4	101.6	72.265	102.8	101.4
MART	43.346	99.4	99.4	54.657	102.6	102.2	72.138	102.7	99.8
NİSAN	44.544	102.2	102.8	54.875	103.0	100.4	72.628	103.3	100.6
MAYIS	43.312	99.4	97.2	54.372	102.1	99.1	73.030	103.9	100.5
HAZİRAN	44.985	103.2	103.9	55.482	104.2	102.0	74.005	105.3	101.3
TEMMUZ	45.923	105.4	102.1	57.792	108.5	104.2			
AĞUSTOS	46.606	106.9	101.5	60.705	114.0	105.0			
EYLÜL	48.382	111.0	103.8	62.775	117.9	103.4			
EKİM	49.381	113.3	102.1	66.166	124.3	105.4			
KASIM	49.526	113.6	110.3	67.229	126.2	101.5			
ARALIK	53.253	122.2	107.5	70.273	132.0	104.5			

Kaynak : T.C. Merkez Bankası

TABLO 20
BANKALARDAKİ MEVDUAT

	1972	ENDEKS	ZİNCİR- LEME ENDEKS	1973	ENDEKS	ZİNCİR- LEME ENDEKS	(x) 1974	ENDEKS	ZİNCİR- LEME ENDEKS
BİR ÖNCEKİ YIL SONU	48.476	100.0	-	62.994	100.0	-	80.537	100.0	-
OCAK	47.223	97.4	97.4	61.642	97.9	97.9	78.844	97.9	97.9
ŞUBAT	48.394	99.8	102.5	62.378	99.0	101.2	79.614	98.9	101.0
MART	49.753	102.6	102.8	64.235	102.0	103.0	81.767	101.5	102.7
NİSAN	49.997	103.1	100.5	65.549	104.1	102.0	82.748	102.7	101.1
MAYIS	50.193	103.5	100.4	64.739	102.8	98.8	82.498	102.4	99.6
HAZİRAN	51.126	105.5	101.9	65.140	103.4	100.6	82.256	100.9	98.5
TEMMUZ	52.372	108.0	102.4	66.980	106.3	102.8			
AĞUSTOS	52.734	108.8	100.7	67.751	107.6	101.2			
EYLÜL	54.482	112.4	103.3	69.353	110.1	102.4			
EKİM	55.329	114.1	101.6	70.348	111.7	101.4			
KASIM	56.995	117.6	103.0	73.296	116.4	104.2			
ARALIK	62.994	129.9	110.5	80.537	127.8	109.9			

Kaynak: T.C. Merkez Bankası

TABLO 21
BANKA KREDİLERİ

	1 9 7 2			1 9 7 3			1 9 7 4		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
BİR ÖNCEKİ YIL SONU	42.834	100.0	-	55.993	100.0	-	74.723	100.0	-
OCAK	42.462	99.1	99.1	54.833	97.9	97.9	73.106	97.8	97.8
ŞUBAT	42.789	99.9	100.8	55.810	99.7	101.8	73.409	98.2	100.4
MART	44.031	102.8	102.9	57.392	102.5	102.8	73.148	97.9	99.6
NİSAN	44.755	104.5	101.6	58.623	104.7	102.1	74.483	99.6	101.8
MAYIS	45.063	105.2	100.7	60.340	107.8	102.9	76.315	102.1	102.4
HAZİRAN	46.408	108.3	103.0	61.886	110.5	102.6	76.369	102.2	100.0
TEMMUZ	46.248	108.0	99.7	62.259	111.2	100.6			
AĞUSTOS	46.319	108.1	100.2	63.049	112.6	101.3			
EYLÜL	48.617	113.5	105.0	66.311	118.4	105.2			
EKİM	50.508	117.9	103.9	68.755	122.8	103.7			
KASIM	51.704	120.7	102.4	71.750	128.1	104.4			
ARALIK	55.993	130.7	108.3	74.723	133.5	104.1			

Kaynak: T.C. Merkez Bankası

TABLO 22
BANKA KREDİLERİNİN DAĞILIMI

	1972 Aralık (1)	1973 Haziran (2)	1/2 % (3)	1973 Aralık (4)	1974 Ocak (5)	1974 Şubat (6)	1974 Mart (7)	1974 Nisan (8)	1974 Mayıs (9)	1974 Haziran (10)	10/4 % (11)
KREDİLER	55.993	61.886	10.5	74.723	72.905	73.443	73.148	74.483	76.315	76.712	2.6
İHTİSAS	17.324	18.782	8.4	23.849	24.219	74.530	24.340	24.605	24.825	25.132	5.3
Tarım	9.778	10.557	7.9	14.457	14.736	14.961	14.879	14.898	15.043	15.288	5.7
Sanayi	2.788	3.152	13.0	3.769	3.854	3.902	3.973	3.975	3.993	3.987	5.7
Küçük Sanat	1.538	1.801	17.1	1.972	2.020	2.042	2.098	2.137	2.178	2.236	13.3
İpotek	3.220	3.272	1.6	3.651	3.609	3.625	3.590	3.595	3.611	3.621	0.0
MUHTELİT	38.669	43.104	11.4	50.874	48.686	48.913	48.608	49.878	51.490	51.580	1.3

Kaynak: T.C. Merkez Bankası ve İKA Günlük Bültenleri

(Geçici rakamlardır. Ayların son haftalarındaki hesap bakiyelerini ifade etmeleri nedeniyle diğer tablolar-
daki aylık rakamlarla aralarında fark bulunabilir.)

TABLO 23
MERKEZ BANKASI KREDİLERİ

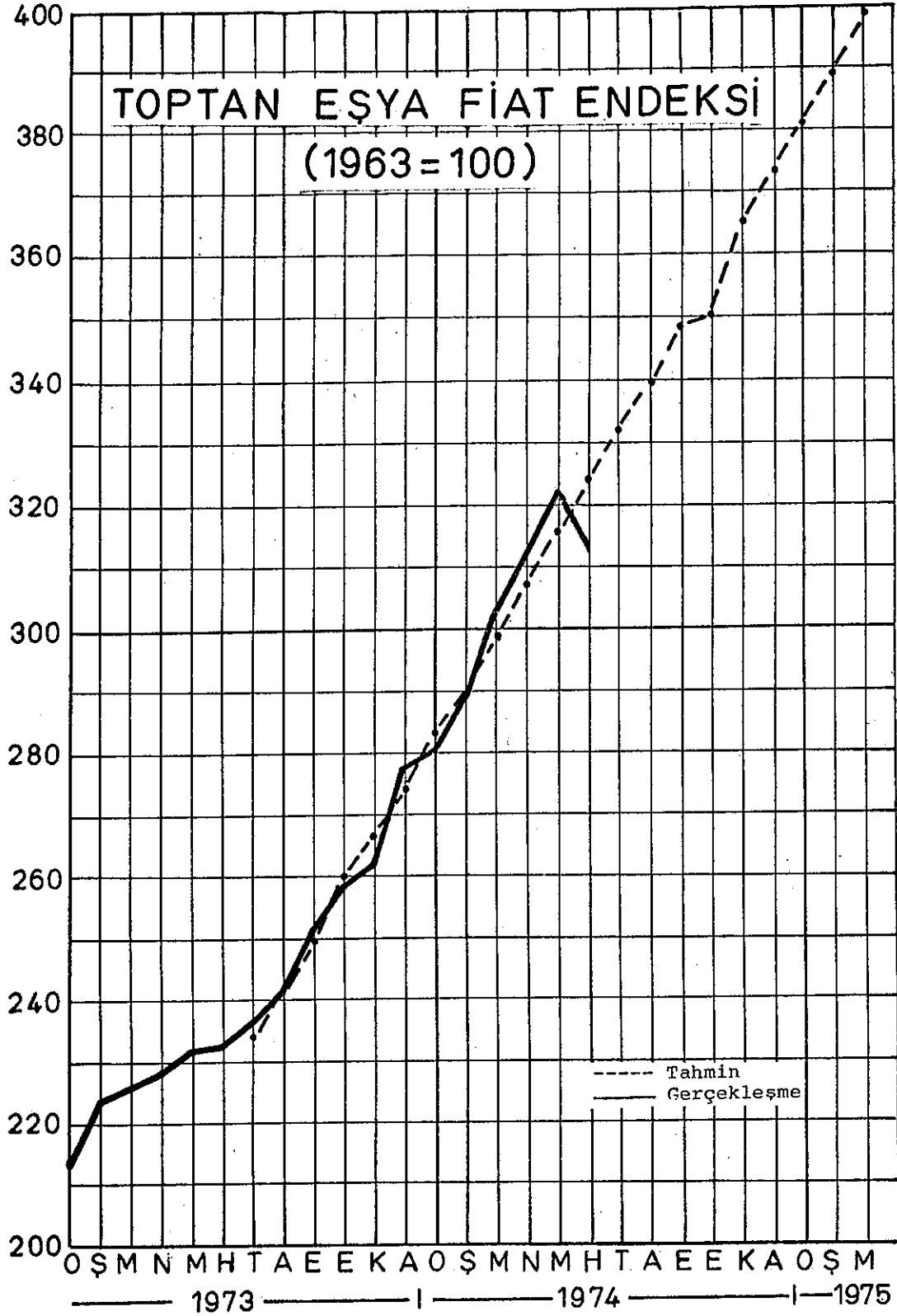
	1 9 7 2			1 9 7 3			1 9 7 4		
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
BİR ÖNCEKİ YIL SONU	16.273	100.0	-	19.534	100.0	-	27.886	100.0	-
OCAK	15.510	95.3	95.3	17.768	91.0	91.0	26.611	95.4	95.4
ŞUBAT	15.492	95.2	99.9	19.361	99.1	109.0	26.825	96.2	100.8
MART	15.459	95.1	99.9	18.628	95.4	96.2	28.841	103.4	107.5
NİSAN	15.363	94.5	99.3	18.266	93.3	98.1	28.391	101.8	78.4
MAYIS	15.082	92.7	98.2	17.944	92.0	98.2	28.115	100.8	99.0
HAZİRAN	16.369	100.6	108.5	21.033	107.7	117.2	31.630	113.4	112.5
TEMMUZ	16.551	101.7	101.1	21.403	109.6	101.8			
AĞUSTOS	15.858	97.4	95.8	20.623	105.6	96.4			
EYLÜL	16.976	104.3	107.1	22.899	117.2	111.0			
EKİM	17.815	109.7	104.9	24.956	127.8	109.0			
KASIM	17.497	107.5	98.2	25.565	130.9	102.4			
ARALIK	19.534	120.0	111.6	27.886	142.8	109.1			

Kaynak: T.C. Merkez Bankası

TABLO 24
MERKEZ BANKASI KREDİLERİNİN DAĞILIMI

	Aralık (1972) (1)	Haziran (1973) (2)	Aralık (1973) (3)	Ocak (1974) (4)	Şubat (1974) (5)	Mart (1974) (6)	Nisan (1974) (7)	Mayıs (1974) (8)	Haziran (1974) (9)	2/1 (10)	9/3 (11)
KAMU KESİMİ	13.451	12.658	13.767	14.059	15.221	16.042	15.295	14.218	16.713	- 5.9	21.3
Hazine	7.469	7.539	7.844	7.825	8.149	8.962	8.191	7.245	9.335	0.9	19.0
Tekel	1.750	1.750	2.259	2.270	2.270	2.236	2.360	2.243	2.270	-	0.4
Ofis	3.350	2.200	2.700	3.000	3.000	3.400	3.300	3.400	3.800	-34.3	40.7
Şeker Şirketi	709	934	729	729	959	1.209	1.209	1.167	1.108	31.7	51.9
Diğerleri	263	235	235	235	843	235	235	233	200	-10.7	-17.5
BANKALAR KESİMİ	5.993	8.375	14.149	12.552	11.368	12.799	13.102	13.897	14.917	39.7	5.4
Sanayi	962	1.277	1.899	1.679	1.328	1.927	2.083	2.285	2.498	32.7	21.5
Küçük Sanat	299	438	421	284	359	441	480	529	512	46.5	21.6
Tarım	1.966	2.741	2.501	2.240	2.907	2.616	2.716	2.781	3.349	37.3	33.9
İhracat	1.998	2.326	5.696	5.346	3.566	4.626	4.287	4.201	4.306	16.4	-32.2
a) Tarım Satış Koop.	1.314	1.185	3.855	3.643	2.149	4.305	2.954	2.730	2.958	- 9.9	-30.3
b) Diğer İhracat	684	1.141	1.841	1.703	1.417	1.321	1.333	1.471	1.348	66.8	-36.5
Orta Vadeli Krediler	496	802	2.754	2.483	2.442	2.633	2.804	2.915	3.079	61.7	11.7
Kısa Vadeli Krediler	192	791	848	520	766	556	732	1.166	1.173	301.5	38.3
GENEL TOPLAM	19.534	21.033	27.886	26.611	26.589	28.841	28.391	28.115	31.630	7.7	13.4
ÖZEL KREDİLERİN TOPLAMI	2.334	4.011	7.332	6.385	5.953	6.437	6.952	7.857	8.098	71.8	10.4
Kısa Vadeli Sanayi	962	1.277	1.899	1.679	1.328	1.927	2.083	2.285	2.498	32.7	31.5
İhracat	684	1.141	1.841	1.703	1.417	1.321	1.333	1.471	1.348	66.8	-36.5
Orta Vadeli Krediler	496	802	2.754	2.483	2.442	2.633	2.804	2.915	3.079	61.6	11.8
Kısa Vadeli Krediler	192	791	848	520	766	556	732	1.166	1.173	311.9	38.3

Kaynak: T.C. Merkez Bankası ve İKA Günlük Bültenleri
(Geçici rakamlardır. Ayların son haftalarındaki hesap bakiyelerini ifade etmeleri nedeniyle diğer tablolarındaki aylık rakamlarla aralarında fark bulunabilir.)

BÖLÜM IV

FİYATLAR VE ÜCRETLER

Ham Madde Fiyatlarındaki Artışın Olumsuz Etkisi

152. Sanayide ham madde fiyatlarındaki artışların etkisini tespit amacı ile TÜSİAD tarafından yapılan ve 52 şirketi kapsayan çalışmada, 1974 yılında ham madde fiyatlarındaki artış nedeni ile imalat sanayiinde finansman yükünün ortalama % 68.9 oranında arttığı ortaya çıkmıştır. 1973 yılında bu artış % 16.0 oranında idi. (Tablo 25)de imalat sanayii ana sektörleri itibariyle ham madde fiyat artışlarından doğan finansman yükü endeksleri ve yüzde artışları verilmektedir. En büyük artışların genellikle tüketim malları sanayiinde olduğu ve bunu sırasıyla ara malları ve yatırım malları sanayiilerini izlediği görülmektedir.
153. (Tablo 26)da ise, bazı temel sanayi girdilerinin fiyat artışlarını madde-ler itibariyle gösterilmiştir. En büyük artışların ithalata dayalı kimyasal maddeler grubunda olduğu dikkati çekmektedir.
154. Ham madde fiyatlarındaki artışlar nedeniyle ortaya çıkan ek finansman yükünün % 68.9 gibi çok yüksek bir orana ulaşması imalat sanayiinde 1973 yılı fizikî üretim düzeyinde kalabilmek için bile daha büyük finansman gereğini ortaya çıkarmaktadır.

Tarım Ürünleri Fiyat Destekleme Politikası

155. 1974 yılında geniş kapsamlı bir tarım ürünleri fiyat destekleme politikası uygulaması içinde bulunulması, ekonomiyi değişik yönlerden etkilemektedir ve bu etkiler devam edecektir. Tarım ürünleri fiyat destekleme politikası uygulamasının etkileri değişik bölümlerde ele alınmıştır. Bu bölümde uygulamaya ilişkin toplu bilgiler verilmektedir.
156. 1974 yılı tarım ürünleri fiyat destekleme politikasının kamu kesiminden doğrudan finansman gereği şöyle özetlenebilir:

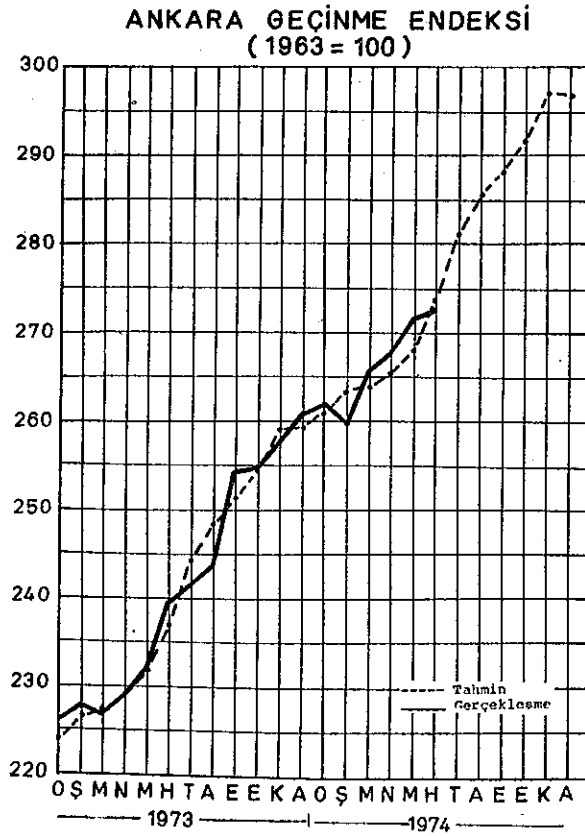
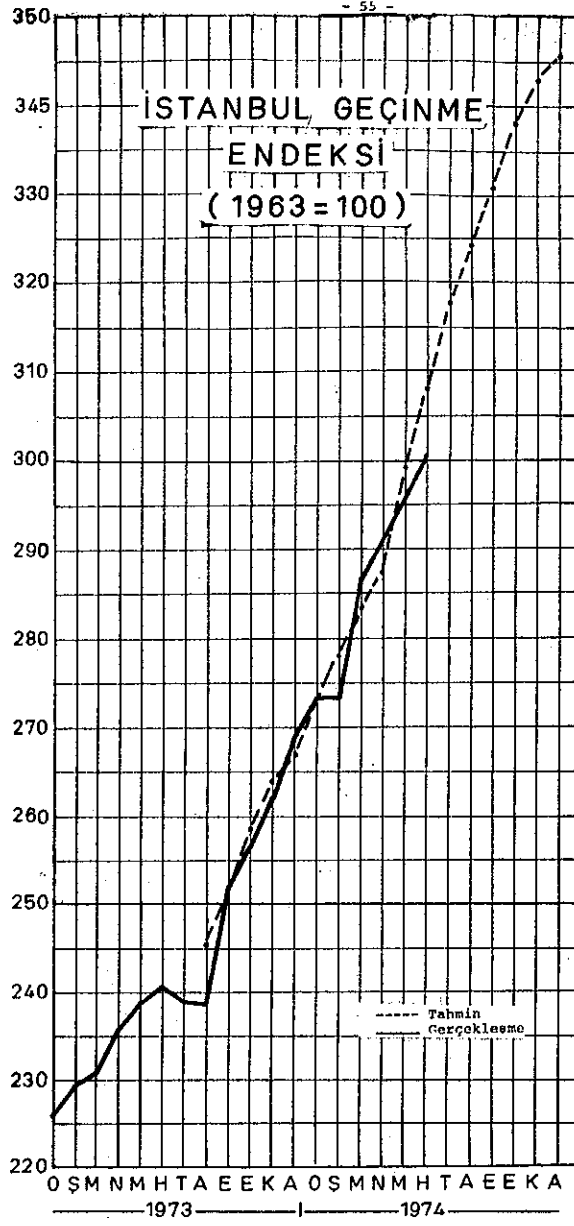
Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikler aracılığıyla yürütülen uygulama (Et dahil, buğday hariç)	10.7 Milyar TL.
Buğday fiyat politikası uygulaması	3.0 Milyar TL.
Gübre fiyat politikası uygulaması	4.0 Milyar TL.
Toplam	17.7 Milyar TL.

157. Belli tarım ürünlerinde geçmiş yıllarda uygulanan destekleme politikası için mevcut finansman kaynakları ve üreticiye ödenen paranın satın alınan ürünlerin elden çıkarılması ile belli kısmının geriye döneceği dikkate alınırsa destekleme uygulamasının kamuya nihai yükünün yukarıda verilen rakamın altında olacağı ortaya çıkar.
158. Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerince desteklenmekte olan klasik tarım ürünlerinin satın alınması normal koşullarda Merkez Bankası kaynaklarına 3 milyar lira dolayında ek bir yük getirmektedir. (Tablo 28)

159. Pamuk ve fındıkta destekleme fiyatlarının tüccarın piyasada alım yapmasına imkân vermeyecek düzeyde saptanması halinde Merkez Bankası kaynakları üzerindeki yük büyük ölçüde artacaktır.
160. Önemli olan tarım ürünlerinde uygulanmakta olan fiyat destekleme politikasının doğrudan üreticinin satın alma gücü üzerindeki etkisidir. Bu konuda ciddi araştırmaların bulunmaması nedeniyle, ürün fiyatlarındaki artışın ne kadarının üreticiye intikal ettiği ve dolaylı etkisi ile üreticinin satın alma gücünün ne ölçüde iyileştiği saptanamamaktadır.
161. Yağlı tohumlar destekleme fiyatlarında yapılacak artırımın, geniş kullanımı olan Bir tüketim maddesi olan margarin ve vintelize yağ fiyatlarına etkisi ilginçtir. Ayçiçeği fiyatının 321 Kg./Krş.dan 400 Kg./Krş.a çıkarılması halinde vintelize yağ fiyatının 1.050 Kg./Krş.dan 1.325 Kg./Krş.a ve margarin fiyatının 964 Kg./Krş.dan 1.538 Kg./Krş.a çıkacağı hesaplanmaktadır. (Tablo 27)
162. TÜSİAD tarafından yapılan adı geçen araştırmanın sonuçları yakında geniş olarak yayınlanacaktır. Bu çalışma ham madde fiyatlarındaki artışın mamül fiyatlarını da büyük ölçüde etkilediğini göstermektedir.

Fiyat Endeksleri

163. Yılın ilk yarısında toptan eşya fiyat endeksindeki artış % 13.1 dir. Bu oran geçen yıl aynı dönem için % 9 idi. (Tablo 30)
164. Geçen yılın haziran ayında bu yılın haziran ayına kadarki 12 aylık dönemde kaydedilen fiyat artışları ise % 34.0 dür. Bir önceki dönemde aynı endeks % 16.5 olarak gerçekleşmiştir.
165. 1974 yılında ilk beş ayda süratli bir artış gösteren toptan eşya fiyatının, geçmiş yıllarla kıyaslanamayacak şekilde haziran ayında % 3.2 oranında düşme göstermesi çok ilginçtir.
166. Ticaret Bakanlığınca yayınlanan bilgilere göre haziran ayında gıda maddeleri ve yemlerde % 5.3 bir fiyat gerilemesi kaydedilmiştir. Halbuki geçen yıl haziran ayında aynı mallarda sadece % 12. oranında bir fiyat gerilemesi kaydedilmiş idi.
167. Ticaret Bakanlığı rakamları haziran ayında dokuma maddeleri ve deri fiyatlarında da gerileme olduğunu göstermektedir.
168. Yılın ikinci yarısında özellikle tarımsal ürün gelirlerine ve işçi ücretlerindeki artışlara dayalı olarak tüketicinin satın alma gücündeki büyümenin devamı, fiyat artışlarını hızlandıracaktır.
169. Toptan Eşya Fiyatları Endeksinin aralık 1974'de 373'e yükseleceği, bunun 1973 aralık değeri olan 274'e göre % 36'lık bir artış olacağı tahmin edilmiştir. 1972 aralık ile 1973 aralık arasında Toptan Eşya Fiyatlarındaki artış ise % 29.2 olmuştur.

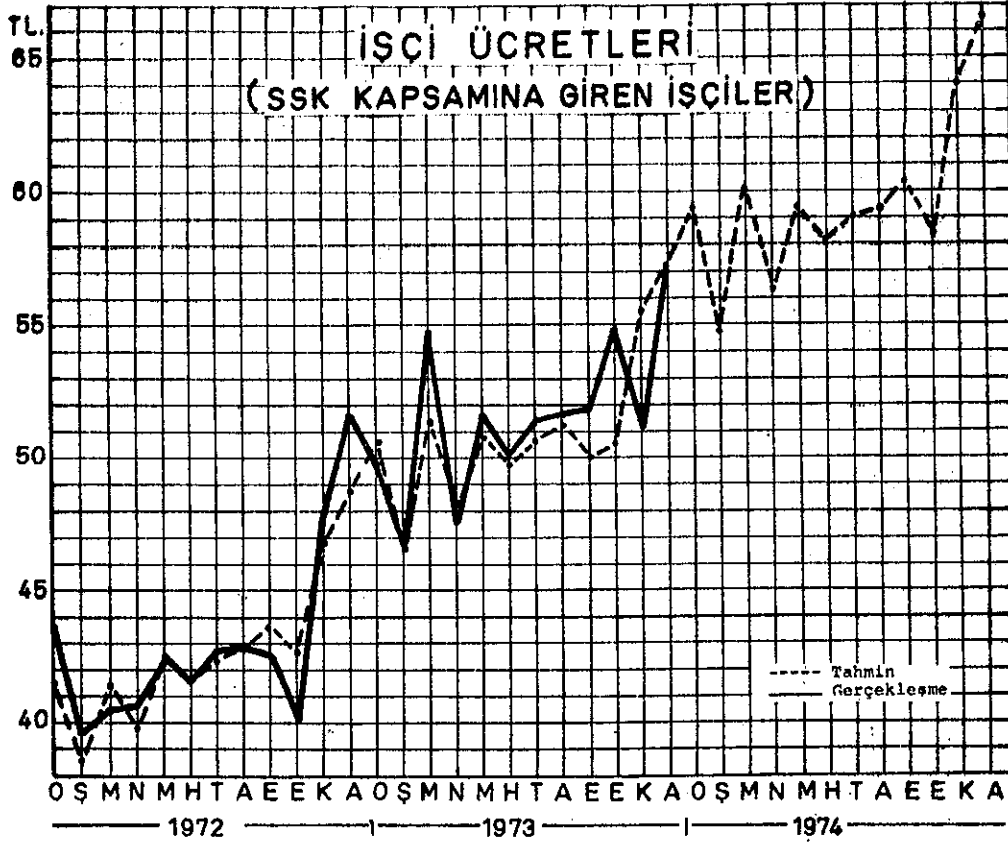
170. 1974 yılı Toptan Eşya Fiyatları ortalamasının ise 327'ye yükseleceği tahmin edilmiştir. Bunun 1973 ortalamasına göre artış oranı % 36'dır. 1972 ile 1973 arasındaki artış ise % 20.5 olmuştur.
171. İstanbul Geçinme Endeksinin yıl sonuna kadar 345'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Buna göre 1974 yılı ortalamasının 1973 ortalamasına göre % 26b8 bir artış söz konusudur. 1973 aralık ayından 1974 aralık ayına kadar artış % 41.6 olacaktır.
172. Ankara Geçinme Endeksinin yıl sonuna kadar 297'ye yükseleceği tahmin edilmektedir. Buna göre 1974 yılı ortalamasının 1973 ortalamasına göre % 15.4 bir artış söz konusudur.

Ücretler

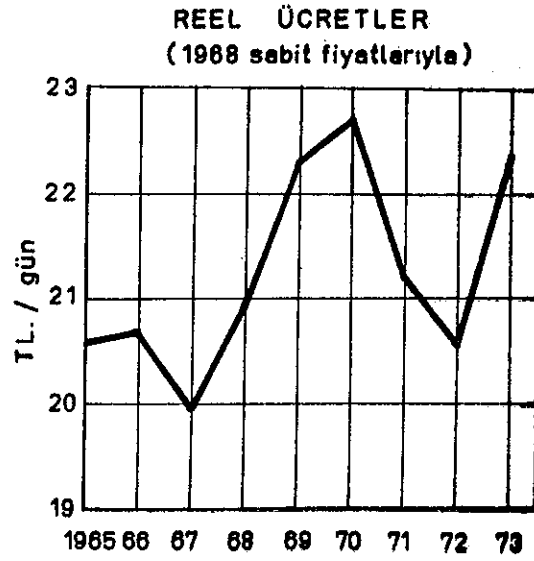
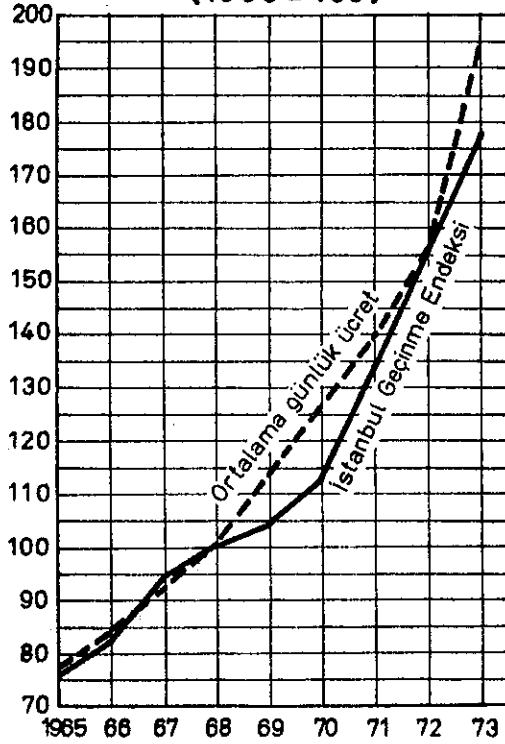
173. 1970 yılından 1972 yılına kadar düşme gösteren reel işçi ücretlerinde 1973 yılında % 10 dolayında bir artış kaydedilmiştir. (Tablo 36)
174. 1970 yılından sonra bir işçi çalıştıran işyerlerinin de Sosyal Sigortalar kapsamına alınması ortalama işletme büyüklüklerinin değişmesine sebep olmuştur. İşletme büyüklükleri itibariyle işçi ücretleri ayırımının yapılamaması ve küçük işletmelerin düşük düzeydeki ücretlerinin toplamı etkilemesi reel işçi ücretleri rakamlarının gerçeği aksettirmesine imkân vermemektedir.

Altın Fiyatları

175. Toptan Eşya Fiyat endekslerindeki büyük artışa rağmen altın fiyatlarındaki duraklama dikkati çekmektedir. Bunda dünya altın fiyatlarındaki duraklamanın olduğu kadar Türkiye'de altın talebindeki gevşemenin de etkisi olduğu tahmin edilmektedir.

İSTANBUL GEÇİNME ENDEKSLERİ
ve
ORTALAMA
GÜNLÜK ÜCRETLER ENDEKSİ
(1968 = 100)

TABLO 25

İMALAT SANAYİİ SEKTÖRLERİNDE
HAMMADDE FİYAT ARTIŞLARININ
GETİRDİĞİ EK FİNANSMAN YÜKÜ

Sektör	Endeks (1973=100)		% Artışlar	
	1972	1974	1973/1972	1974/1973
Gıda	89.3	172.1	12.0	72.1
İçki	64.7	135.4	54.5	35.4
Dokuma-Giyim	81.5	170.7	22.7	70.7
Kâğıt	92.9	202.7	8.4	102.7
Kimya	85.3	199.5	17.2	99.5
Cam	96.2	165.6	3.8	65.6
Seramik	86.0	225.0	16.0	125.0
Demir Dışı Metal.	89.5	142.2	11.7	42.2
Madeni Eşya	83.1	158.5	20.3	58.5
Makina İmalâtı	91.6	154.6	9.2	54.6
Elektrik Makinaları	88.9	122.4	13.6	22.4
Elektronik	86.6	110.4	15.3	10.4
Çimento	101.2	146.7	-1.3	46.7
Plastik İşleme	85.3	151.3	17.0	51.3
Tarım Makinaları	90.7	160.5	10.3	60.5
Pişmiş Kil ve Çim.	94.9	116.8	5.4	16.8
T O P L A M	86.2	168.9	16.0	68.9

TABLO 26

BAZI TEMEL SANAYİ GİRDİLERİNDE
FİYAT ARTIŞLARI

Mallar	Endeks (1973=100)		% Artışlar	
	1972	1974	1973/1972	1974/1973
Fenol	86.0	671.3	16.5	571.3
Karbonat de sud	93.5	430.0	6.0	330.0
Plastik Gronül	100.7	407.3	- 0.8	307.2
Gliserin	117.8	300.0	-15.2	200.0
EVA	74.5	264.4	34.1	164.4
Fosfor	88.0	241.9	13.4	141.9
Yağlar	90.0	221.2	10.9	121.2
Kâğıt(çeşitli)	96.6	214.3	3.4	114.4
Kalay	75.7	210.5	31.9	110.5
Fuel Oil	75.3	208.2	32.7	108.2
Soda	89.8	205.3	11.2	105.3
Buğday	89.4	193.7	11.7	93.7
Makine Yağları	83.8	179.0	19.3	79.0
Demir(çeşitli)	94.0	177.3	6.0	77.4
Sülyen	90.7	170.3	10.2	70.3
Saç	88.9	157.8	12.3	57.8
Çimento	90.0	157.5	10.9	57.5
Çelik(çeşitli)	85.7	154.9	16.6	54.9
Sentetik ve				
Sunî Elyaf	102.6	150.3	- 2.6	50.3
Reçine	87.8	149.6	13.8	49.6
Kavak	71.6	141.6	39.9	41.6
Karton	100.0	140.6	-	40.6
Pamuk	54.3	140.0	83.2	40.0
Boya	83.7	136.7	19.3	36.7
Boru (karışık)	85.2	135.5	17.3	35.5
Polyester	84.8	135.5	17.8	35.5
Mısır	63.6	127.2	57.0	27.2
Pik	79.0	126.4	26.4	26.4
Cam(yünd,pamuğu)	56.7	122.0	76.2	22.0
Yün	68.5	81.3	45.7	-18.7

TABLO 27

DESTEKLEME FİYATLARINDAKİ ARTIŞIN
YAĞLI TOHUM ÜRÜN FİYATLARINA ETKİSİNE İLİŞKİN TAHMİNLER

(Kg./Krs.)

ÜRÜN CİNSİ	DESTEKLEME FİYATI	KÜSPE FİYATI	HAM YAĞ FİYATI	VİNERİZE YAĞ FİYATI	MARGARİN FİYATI
1. Ayçiçeği					
Destekleme Fiyatı (1973/74)	250	140	573	894	900
Cari Fiyat (1974)	321	155	700	1050	964
Destekleme Fiyatı (1974/75)	400	155	988	1325	1538
2. Çiğit	160	150	768	790	
	1/			2/	

Kaynak: Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı, 1974-1975 Destekleme Fiyatları Raporu

1/ : Çiğit için Mayıs 1974 Dünya Fiyatları esas alınmıştır. Destekleme konusu değildir.

2/ : Nötralize

TABLO 28

DESTEKLEME ALIMLARININ GEREKTİRECEĞİ TAHMİNİ FİNANSMAN MİKTARI

ÜRÜNÜN ADI	ÖNERİLEN FİYATLARI KG.TL.		MUHTEMEL ALIM MİKTARLARI (Ton)		MUHTEMEL FİNANSMAN İHTİYACI		1973'DE KUL- LANILAN KREDİ MİKTARI TL.	FARK TL.	
	En az	En çok	En az	En çok	En az	En çok		En az	En çok
ÇEKİRDEKSİZ KURU ÜZÜM	9.25	10.00	34.476	61.628	318.9	616.2	471.6	-152.7	+ 144.5
KURU İNCİR	5.50	6.25	15.102	17.336	83.9	108.3	56.4	+ 26.6	+ 51.9
FINDIK	12.53	13.43	101.161	123.920	1.267.5	1.664.2	1.154.0	+113.4	+ 510.1
ANTEP FISTIĞI	-	26.87	2.121	5.507	56.9	147.9	4.1	+ 52.8	+ 143.8
PAMUK EGE	-	10.00	175.000	198.608	1.750.0	1.986.0	1.909.1	-159.1	+ 76.9
" ANTALYA	-	9.80	51.627	75.627	505.9	741.1	608.5	-103.3	+ 132.6
" ÇUKUROVA	-	9.60	117.338	148.586	1.126.4	1.426.4	1.098.0	+ 28.4	+ 328.7
AYÇİÇEĞİ	3.60	4.00	61.595	79.955	221.7	319.8	164.0	+ 57.7	+ 155.8
ZEYTİNYAĞI	20.28	22.61	17.000	32.000	344.7	723.5	-	+344.7	+ 723.5
İPEK KOZASI	65.00	70.00	273	459	17.7	32.1	31.3	- 13.6	+ 7
FASULYE	6.50	7.00	716	3.402	4.6	23.8	4.2	+ 3	+ 19.5
NOHUT	4.25	4.55	6.458	14.738	27.4	67.0	47.0	- 19.5	+ 20.0
MERCİMEK (Kırmızı)	4.50	4.75	2.628	2.772	11.8	13.1	10.0	+ 13.0	+ 44.3
MERCİMEK (Yeşil)	4.75	5.00	2.371	8.248	11.2	41.2			
T O P L A M					5.748.3	7.911.2	5.558.6	+188.9	12.352.6

Kaynak: Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı, 1974-1975 Destekleme Fiyatları Raporu.

Açıklama: Muhtemel finansman ihtiyacına ek olarak % 10'u oranında bir miktar işletme kredisi gereği hesaba katılmalıdır. Pamuğa 10.000 TL./Kg. fiyat verilirse, bugünkü ihrac fiyatları karşısında tüccarın piyasaya girmeme ihtimali vardır. Bu artacak ve 7 milyar liraya ulaşabilecektir.

Fındığa 13.43 TL./Kg. veya bunun üzerinde fiyat verildiğinde, FİSKOBİRLİK Grönün tamamını almak durumundadır. Finansman ihtiyacı, rekolte 220.000 ton olursa, 13.43 TL./Kg. dan 3 milyar TL. yı bulabilir.

TABLO 29

DESTEKLEME ALIMLARINA KONU ÜRÜNLERLE İLGİLİ SAYISAL ÖZET

ÜRÜNÜN ADI	ÜRETİM (TON)		1974 REKOLTE TAHMİNİ (TON)		TÜKETİM (TON)		STOKLAR (TON)		(FİİLİ) BİLİNER SON FİYAT	
	DÜNYA	TÜRKİYE	DÜNYA	TÜRKİYE	DÜNYA	TÜRKİYE	DÜNYA	TÜRKİYE	DİŞ.	İÇ
1. Çekirdeksiz kuru üzüm	473.586	85.000	455.000	70.000	495.000	5.000	35.000	20.000	900 T./\$	9.75 Kg. TL.
2. Kuru incir	101.500	44.000		40.000	Üretimin tamamı tüketilmektedir.		Yok	6.500 (Hurda)	Tiplerine göre 4.75. re çok değişik Kg. TL.	
3. Zeytinyağı	1.436.000	45.000	1.364.000	130.000	1.353.000	71.000	443.000	15.000	1900 T./\$	16.50 Kg. TL.
		55.000		150.000				1/	(26.50 Kg. TL.)	2/
4. Fındık	288.000	190.000		180.000	Çok değişik	20.000	16.000	10.000	1.60 Kg./\$	21-22 Kg. TL. (İç)
				200.000	232.000 (Kabuklu)	(Kabuklu)	(Kabuklu)		(22.40 TL/Kg)	
5. Antep fıstığı	25.000	5.000	45.000	15.000	Tümü	4.200	3.000	1.500	2150 T./\$	29.50 Kg. TL.
									(30.10 TL/Kg)	
6. Ayçiçeği	9.450.000	560.000	10.300.000	558.000	-	Tümü	Yok	Yok	7.73 Kg./TL	3.40 Kg. TL.
								3/		
7. Pamuk	12.946.700	512.820	12.968.350	541.000	12.362.150	250.000	4.914.550	109.000	141.55 Cent/Kg	19.14 Kg./TL.
		(11f)								
8. Koz	40.000	120	42.000	290	43.000	179.2	1.536	235	493.78 KG/TL	66.46 Kg. TL. (Kuru Koz)
	(Ham ipek)	(Ham ipek)	(Ham ipek)	(Ham ipek)	(Ham ipek)	(Ham ipek)	(Ham ipek)	(Ham ipek)		
9. Fasulye	11.686.000	148.000	9.748.000	140.000	7.324.000	84.000	-	-	550 (CIF)	3.70-7.05
									Ton/Dolar	
10. Nohut	6.670.000	185.000	6.135.000	85.000	5.510.000	75.000	1.080.000	22.000	130Rs/Kg	2.23-5.18
11. Mercimek	1.975.000	67.000	1.173.000	115.000	895.000	28.000	-	-	210 (CIF)	2.35-6.06
									Ton/Dolar	3.33-7.16

Kaynak: Köy İşleri ve Kooperatifler Bakanlığı, Destekleme Fiyatları Raporu

Açıklamalar: 1/ Türkiye'nin bulunması gereken yıllık zeytinyağı emniyet stoku 28.000 Ton/yıl'dır.

2/ Bu fiyat 5 asitli lampın tipi yağ fiyatıdır. Normal yemeklik yağ fiyatı 2100 TL/Kg. dir.

3/ Halen Trakya yağlı tohumlar birliği depolarında satılmış vaziyette 30.000 Ton stok vardır.

4/ Kırmızı mercimek fiyatlarıdır.

5/ Yeşil mercimek fiyatlarıdır.

TABLO 30
FİYAT ENDEKSLERİ (1963 = 100)

	Toptan Eşya	Zincirle- me Yüzde Değişme	Anka- ra Ge- çinme	Zincir- leme Yüz- de Değ.	Ist. geçinme	Zincir- leme Yüz.Değ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1963	100.0	-	100.0	-	100.0	-
1964	101.2	1.2	100.8	0.8	100.2	0.2
1965	109.4	8.1	107.6	6.7	104.8	4.6
1966	114.7	4.8	113.5	5.5	113.6	8.4
1967	123.4	7.6	120.6	6.3	129.6	14.1
1968	127.3	3.2	125.6	4.1	137.6	6.2
1969	136.5	7.2	132.7	5.7	144.2	4.8
1970	145.7	6.7	148.3	11.8	155.6	7.9
1971	168.9	15.9	180.7	21.8	185.2	19.0
1972	199.3	18.0	208.3	15.3	213.7	15.4
1973	240.1	20.5	241.2	15.8	243.6	14.0
1974						
1973 OCAK	213.4	0.5	226.2	1.3	226.5	1.0
ŞUBAT	223.8	4.9	227.9	0.8	227.6	0.5
MART	225.6	0.8	227.0	-0.4	228.0	0.2
NİSAN	227.6	0.9	229.1	0.9	230.3	1.0
MAYIS	230.7	1.2	232.2	1.4	234.2	1.7
HAZİRAN	231.6	0.4	239.2	3.0	240.7	2.8
TEMMUZ	235.5	1.7	241.4	0.9	241.4	0.3
AĞUSTOS	240.9	2.3	243.8	1.0	244.1	1.1
EYLÜL	251.6	4.4	254.6	4.4	255.2	4.5
EKİM	258.3	2.7	254.9	0.1	261.5	2.5
KASIM	262.0	1.4	257.6	1.1	264.4	1.1
ARALIK	274.4	1.7	260.3	1.0	268.9	1.7
1974 OCAK	281.0	2.4	262.1	0.7	271.1	0.8
ŞUBAT	289.7	3.1	259.5	-1.0	270.9	-0.1
MART	303.1	4.5	266.2	2.5	286.0	5.5
NİSAN	311.8	2.9	267.9	0.6	290.4	1.6
MAYIS	320.7	2.9	271.9	1.5	295.3	1.7
HAZİRAN	310.4	-3.2	273.7	0.7	300.2	1.7
TEMMUZ						
AĞUSTOS						
EYLÜL						
EKİM						
KASIM						
ARALIK						
1973 ARALIK/1972 ARALIK	29.2		16.6		19.9	
1972 ARALIK/1971 ARALIK	14.9		12.7		11.0	
1974 OCAK /1973 OCAK	31.7		15.9		19.7	
1973 OCAK /1972 OCAK	12.9		14.6		12.2	
1974 ŞUBAT /1973 ARALIK	5.6		-0.3		0.7	
1973 ŞUBAT /1972 ARALIK	5.4		2.1		1.5	
1974 ŞUBAT /1973 ŞUBAT	29.4		13.9		19.0	
1973 ŞUBAT /1972 ŞUBAT	14.7		14.6		11.3	
1974 MART/1973 MART	34.4		17.2		25.4	
1973 MART/1972 MART	15.9		13.5		10.2	
1973 MART/1972 ARALIK	6.2		1.6		1.6	
1974 MART/1973 ARALIK	10.5		2.2		6.3	
1974 NİSAN/1973 NİSAN	37.3		16.9		26.1	
1973 NİSAN/1972 NİSAN	17.0		14.4		12.2	
1974 NİSAN/1973 ARALIK	13.6		2.9		8.0	
1973 NİSAN/1972 ARALIK	7.2		2.6		2.7	
1974 MAYIS/1973 MAYIS	39.0		17.1		26.1	
1973 MAYIS/1972 MAYIS	17.2		15.3		12.6	
1974 MAYIS/1973 ARALIK	16.9		4.5		9.8	
1973 MAYIS/1972 ARALIK	8.6		4.0		4.5	
1974 HAZİRAN/1973 HAZİRAN	34.0		14.4		24.7	
1973 HAZİRAN/1972 HAZİRAN	16.5		17.5		12.0	
1974 HAZİRAN/1973 ARALIK	13.1		5.1		7.4	
1973 HAZİRAN/1972 ARALIK	9.0		2.5		11.6	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

TABLO 31

TOPTAN ESYA FİYATLARI ENDEKSİ (1963 = 100)

	1 9 7 2				1 9 7 3				1 9 7 3				HAZİRAN YÜZDE DEĞİŞİMELER			
	ARALIK (1)	NİSAN (2)	MAYIS (3)	HAZİRAN (4)	YÜZDE DEĞİŞİMELER (3/2) (4/2) (4/1)	ARALIK (5)	NİSAN (6)	MAYIS (7)	HAZİRAN (8)	(5/1)	(7/6)	(8/7)	(8/5)			
GENEL ENDEKS	212.4	227.6	230.7	231.6	1.4 0.3 9.0	274.4	311.8	320.7	310.4	29.2	2.8	-3.1	2.9			
1. Gıda Mad.ve Yemler	198.7	217.1	220.1	217.4	1.4 1.2 9.4	262.8	301.9	314.4	297.7	32.3	4.1	-5.3	3.3			
A. Nebati Gıda Mad.																
a. Hububat	167.1	184.7	187.3	194.4	1.4 3.8 6.3	252.4	301.2	328.6	305.0	51.0	9.1	-7.1	0.8			
b. Bakliyat	208.6	206.3	207.4	211.8	0.5 -2.1 1.5	285.6	342.9	368.1	348.1	36.9	7.3	-5.4	1.9			
c. Diğer	154.6	173.3	175.7	185.1	1.4 5.3 9.7	182.4	233.9	245.9	226.7	18.0	5.1	-7.8	4.3			
B.																
a. Hayvanlar	353.9	365.8	366.6	336.6	0.2 -8.2 4.9	355.2	422.5	416.9	391.0	0.4	-1.3	-6.2	-			
b. Hayvan Mahsulleri	202.4	217.4	220.4	224.4	1.4 1.8 0.9	281.3	267.3	274.5	281.9	39.0	2.7	2.7	0.2			
c. Hayvan Yemleri	237.4	273.1	265.4	244.4	-2.8 -7.9 2.9	329.4	380.3	375.2	352.1	38.8	-1.3	-6.1	6.9			
2. Sınai Hammaddé ve yarı mamuller	235.3	245.1	248.5	255.3	1.4 2.7 8.5	293.7	328.4	331.1	331.5	24.8	0.8	0.1	2.9			
a. Yakacaklar	315.3	315.3	315.3	315.3	-	348.7	348.7	348.7	348.7	10.6	-	-	-			
b. Madenler	193.9	195.2	195.2	196.9	-	213.5	311.4	318.6	319.1	10.1	2.3	0.1	9.5			
c. Dokuma Mad.	197.8	225.3	232.6	256.7	3.2 0.4 9.8	345.5	349.3	359.3	357.4	74.7	2.9	-0.5	3.4			
d. Deriler	341.6	362.9	365.4	360.5	-2.1 -1.4 5.5	371.2	389.3	372.9	361.0	8.7	-4.2	-3.1	2.7			
e. Sınai ve Mad.Yağlar	184.8	184.7	184.8	184.8	0.0	198.8	332.9	333.4	333.6	7.6	0.1	-	7.8			
f. Kağıtlar	154.6	155.2	155.2	155.2	-	157.2	222.6	223.2	223.2	1.7	0.3	-	2.0			
g. Yapı Malzemesi	200.6	204.4	208.4	211.2	2.0 1.3 5.3	213.1	254.0	252.6	259.0	6.2	0.5	2.5	1.5			

KAYNAK: Ticaret Bakanlığı

TABLO 32

İSTANBUL TİCARET ODASI
TOPTAN EŞYA FİYATLARI ENDEKSİ

(1963 = 100)								
YIL VE AYLAR	Gıda Maddeleri	İptidai Maddeler	Madenler	Mensucat	İnşaat Malzemesi	Muhurakat ve enerji maddeleri	Kimyevi maddeler	Genel Endeks
1963	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1964	93.9	99.8	117.0	103.3	98.6	101.8	103.0	99.0
1965	101.1	102.8	130.4	107.3	106.1	102.5	100.8	104.3
1966	107.4	109.4	145.8	119.1	109.9	104.0	119.4	111.7
1967	113.2	115.2	153.7	126.2	113.7	118.3	131.7	119.1
1968	119	108.6	155.5	121.6	115.8	135.6	127.4	122.1
1969	132.1	119.2	160.1	123.3	131.4	143.6	135	132.2
1970	137.0	140.0	181.3	137.3	145.3	150.8	173.7	144.8
1971	155.2	163.4	194.4	193.0	155.5	190.8	206.3	169.4
1972	117.6	202.8	210.6	216.6	177.7	225.0	208.4	195.6
1973	221.1	271.3	238.8	285.0	213.9	234.3	213.3	236.7
1974 Ocak	244.9	305.9	285	304.0	230.5	241.6	250.4	261.7
Şubat	244.6	304.2	293.6	376.4	234.9	245.6	258.3	368.3
Mart	250.9	316.9	334.6	377.7	267.9	276.1	259.5	281.9
Nisan	256.2	311.9	343.5	387.4	273.3	286.5	284.4	287.4
Mayıs	263.4	308.9	378.4	391.0	276.2	294.2	291.2	294.0
Haziran	263.1	301.4	377.7	389.6	276.6	295.0	301.8	293.1
Temmuz								
Ağustos								

Kaynak : İstanbul Ticaret Odası

TABLO 33

İSTANBUL TİCARET ODASI
ÖCRETLİLER GEÇİNME ENDEKSİ

(1963 = 100)						
Yıl ve aylar	Gıda Mad- deleri	Isıtma Aydın- latma mad.	Giyim ve ev eşyası	Kira ev ba- kımı	Müteferrik	Genel endeks
1963	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1964	101.8	103.3	103.3	103.1	100.8	102.2
1965	122.2	107.0	104.3	104.9	101.3	108.2
1966	117.9	107.8	108.8	108.6	105.0	113.1
1967	127.9	119.1	112.0	106.4	111.2	120.0
1968	132.6	138.0	114.1	111.0	115.2	125.0
1969	140.8	138.5	116.6	117.2	120.0	131.2
1970	152.4	144.0	124.2	138.1	131.5	143.3
1971	170.6	184.4	148.5	174.0	163.4	167.8
1972	194.3	225.6	165.7	196.5	175.9	190.1
1973	127.8	248.3	201.1	211.5	180.5	217.3
1974 Ocak	246.9	306.7	214.7	222.0	193.8	236.0
Şubat	247.6	308.7	236.8	222.0	195.5	240.0
Mart	259.7	348.2	243.4	229.4	197.9	251.0
Nisan	269.7	348.2	261.0	244.1	199.8	261.4
Mayıs	272.2	348.2	263.8	244.1	208.1	265.7
Haziran	275.2	348.2	263.8	244.1	208.1	265.7
Temmuz						
Ağustos						

Kaynak : İstanbul Ticaret Odası

TABLO 34

TİCARET BAKANLIĞI
GEÇİNME ENDEKSLERİ
(1963 = 100)

	1972 HAZİRAN (1)	1973 HAZİRAN (2)	1974 HAZİRAN (3)	YÜZDE DEĞİŞİMLER	
				(2/1)	(3/2)
ANKARA GEÇİNME ENDEKSİ	203.6	239.2	273.7	17.5	14.4
a. Gıda	192.9	229.8	256.7	19.1	11.7
b. Aydınlatma ve Isıtma	234.1	274.4	313.6	17.2	14.3
c. Giyim	230.5	248.6	300.1	7.9	20.7
d. Diğer	209.2	253.0	306.0	20.9	20.9
İSTANBUL GEÇİNME ENDEKSİ	214.8	240.7	300.2	12.1	24.7
a. Gıda	214.5	244.1	295.0	13.8	20.9
b. Aydınlatma ve Isıtma	242.5	242.6	337.6	-	39.2
c. Giyim	194.9	228.4	310.7	17.2	36.0
d. Diğer	229.2	240.0	205.9	4.8	27.3

Kaynak : Ticaret Bakanlığı

TABLO 35

SSK KAPSAMINDAKİ İŞÇİLERİN
ORTALAMA GÜNLÜK KAZANÇLARI

Yıllar	Kamu		Özel		Kadın		Erkek		Genel		Yıllık Artışlar
	Lira	Endeks	Lira	Endeks	Lira	Endeks	Lira	Endeks	Lira	Endeks	
1965	22.11	100	21.22	100	17.96	100	22.06	100	21.61	100	
1966	24.89	113	22.58	106	19.29	107	24.05	109	23.53	109	8.8
1967	27.97	127	24.43	115	21.13	118	26.36	119	25.83	120	9.7
1968	31.14	141	26.23	124	23.49	131	28.74	130	28.22	131	9.2
1969	34.25	155	30.71	145	27.13	151	32.64	148	32.13	149	13.8
1970	38.73	175	32.98	155	32.68	182	35.58	161	35.32	163	9.9
1971	44.42	201	36.32	171	34.58	193	39.75	180	39.32	182	11.3
1972	48.72	220	41.36	195	37.90	211	44.47	202	43.87	203	11.5
1973	61.59	279	50.96	240	31.65	176	56.42	256	54.41	252	24.0

Kaynak: SSK 1973 Yılı Raporundan Derlenmiştir.

TABLO 36

REEL ÜCRETLER

	Tarım Dışı Kişi Başına Gelir (1000 TL) (1)	Ortalama Ücret TL. (2)	İstanbul Ge- çinme Endeksi (1963=100) (3)	Reel Ücret (2)/(3) (4)	Ortalama İşletme Büyüklüğü (5)
1965	15.3	21.61	104.8	20.62	12.27
1966	16.2	23.53	113.6	20.71	7.76
1967	16.3	25.83	129.6	19.93	6.21
1968	16.7	28.22	137.6	20.94	5.69
1969	17.2	32.13	144.2	22.28	5.08
1970	17.4	35.32	155.4	22.72	4.70
1971	18.1	39.32	185.2	21.23	3.86
1972	18.8	43.87	213.7	20.52	3.55
1973	20.2	54.41	243.6	22.34	3.13

Kaynak: Sosyal Sigortalar Kurumu

TABLO 37
ORTALAMA GÜNLÜK ÜCRETLER 1/

	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Ocak	29.72	33.09	37.37	43.55	49.96	58.93
Şubat	30.50	35.02	36.86	39.69	46.91	
Mart	31.02	34.48	37.85	40.68	54.52	
Nisan	30.80	34.78	38.99	40.79	47.86	
Mayıs	31.75	34.79	39.59	42.47	51.55	
Haziran	30.00	34.20	36.13	41.60	50.11	
Temmuz	33.22	34.00	37.90	42.63	51.40	
Ağustos	32.01	34.70	37.96	42.81	51.60	
Eylül	32.31	35.32	39.51	42.68	51.73	
Ekim	33.83	36.47	39.55	40.05	54.72	
Kasım	35.40	35.76	39.95	47.64	51.26	
Aralık	35.31	40.12	39.32	51.70	57.04	
1) Yıllık Ortala.	32.14	35.64	38.42	43.44	51.71	
2) Yıllık % Değ.	13.9	10.9	7.8	13.1	19.9	

1/ Sosyal Sigortaya Bağlı İşçiler için
Kaynak : Sosyal Sigortalar Kurumu

TABLO 38
ALTIN FİYATLARI (Ortalama)

	KÜLÇE (gr/TL)			CUMHURİYET 1/			REŞAT		
	1972	1973	1974	1972	1973	1974	1972	1973	1974
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
OCAK	22.53	31.75	60.88	150.66	211.86	399.60	350.37	402.00	542.75
ŞUBAT	23.23	35.32	69.68	154.33	237.55	479.45	368.52	431.20	612.00
MART	23.04	39.05	76.76	154.52	267.09	547.83	369.22	470.55	737.62
NİSAN	23.23	41.75	77.79	154.81	280.95	550.76	360.80	468.55	710.48
MAYIS	25.39	46.02	72.88	165.88	305.09	504.86	364.48	462.95	658.57
HAZİRAN	28.65	50.03	69.98	185.91	329.24	487.00	377.45	471.29	654.00
TEMMUZ	30.10	51.30		198.33	345.59		380.29	479.05	
AĞUSTOS	31.66	48.42		207.64	325.45		380.68	486.59	
EYLÜL	31.46	47.23		207.57	320.09		380.62	488.50	
EKİM	31.01	46.00		205.73	320.67		380.75	489.24	
KASIM	30.56	44.94		203.75	310.64		382.00	492.05	
ARALIK	30.93	50.01		207.83	330.86		388.33	501.43	
12 AYLIK ORT.	27.65	44.32		183.08	298.76		373.62	470.28	

Kaynak: T.C. Merkez Bankası

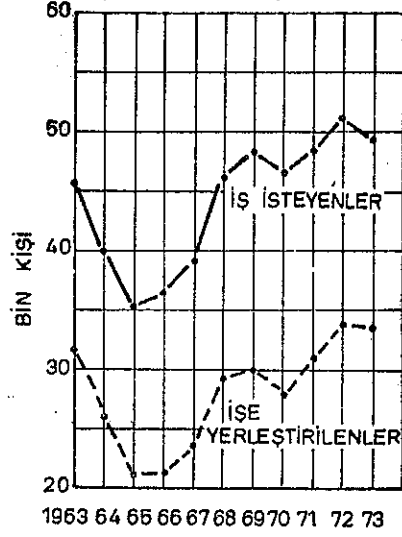
1/ 7.212 gr.

BÖLÜM V

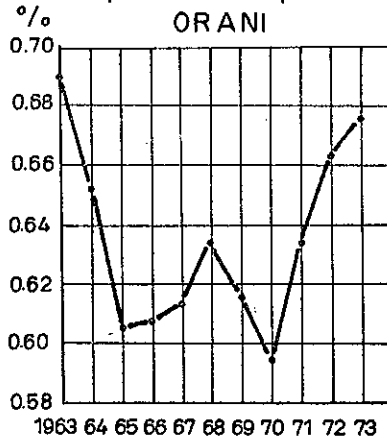
İSTİHDAM

176. Tarım dışı istihdamda yıllık % 6 dolayında bir büyüme görülmektedir. Buna karşı sigortalı işçi sayısındaki büyüme % 10 dolayındadır. Çok önemli bir gelişme Sosyal Sigortalar kapsamındaki işyerleri sayılarının süratle artmasıdır. 1971 yılından itibaren bir işçi çalıştıran işyerlerinin de Sosyal Sigortalar kapsamına alınması nedeniyle her yıl işyerleri sayısında yaklaşık % 70 oranında bir artma görülmektedir.
177. Sosyal Sigorta uygulamasının kapsamının genişlemesi nedeniyle işletme başına işçi göstergesi (Ortalama İşletme Büyüklüğü) büyük düşme göstermektedir. 1965 yılında işletme başına ortalama işçi sayısı 12,27 iken bu rakam 1973 yılı sonunda 3,13'e düşmüştür.
178. Tarım dışı sektörlerde çalışanların % 33,8'i Sosyal Sigortalar kapsamındadır. Sigortalama oranı 1965 yılından bu yana yılda ortalama % 2,4 oranında bir artış göstermektedir. (Tablo 39)
179. Yeni istihdam olanaklarının yaratılmasında özel kesimin ekonomik faaliyetlerinin ağırlık kazandığı görülmektedir. 1971 yılından bu yana kamu kesiminin istihdam olanakları daralırken, özel kesimde % 27,3 bir artış kaydedilmiştir. Özet olarak, son üç yıldır yeni istihdam olanaklarının sadece özel kesimde ortaya çıktığı görülmektedir. (Tablo 40)
180. Türkiye'de istihdam hareketlerini ortaya koyan rakamların bulunmaması karşısında Sosyal Sigortalar Kurumu ve İş ve İşçi Bulma Kurumunun faaliyetlerine ait bilgilerden genel istihdam hakkında değerlendirme yapma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu tip bir çalışmada İş ve İşçi Bulma Kurumuna iş için müracaat edenlerle işe yerleştirilenlere ait rakamların değerlendirilmesi, işe yerleştirme oranının 1970 yılından bu yana sürekli bir artış gösterdiğini ve 1970 yılında % 59,5'dan 1973 yılında % 67,5'a yükseldiğini ortaya koymaktadır.
181. İş ve İşçi Bulma Kurumuna müracaat edenlerle Sosyal Sigortalar Kurumu kapsamındaki işçilerin organize işçi piyasasını oluşturdıkları var sayılırsa, işsizlik oranının 1970 yılında % 3,3'den 1973 yılında % 2,7 ye düşme gösterdiği ve bu oranın gelişmiş ekonomilerdeki işsizlik oranına yakın olduğu görülmektedir.
182. 1973 ve 1974 yıllarının ilk beş aylarındaki kayıtlı işsiz sayılarının karşılaştırılmasında 1974 yılında geçen yıla kıyasla % 20 dolayında bir artış ortaya çıkmaktadır. 1974 yılının özel ekonomik koşulları ve müteşebbisi istihdamı daraltmaya veya hiç değilse durdurmaya iten değişik gelişmelerin toplam istihdam üzerinde olumsuz etkileri olmuştur.
183. Kıdem tazminatı konusunda tartışmalar, toplu sözleşmelerde sınırları aşan istemler, maliyet fiyatlarındaki süratli artışın ürün fiyatlarına yansıtılmasının güçlüğü, ham madde teminindeki aksaklıklar ve nihayet kapasite artımına yönelik girişimlerdeki duraklama istihdam üzerindeki olumsuz etkisini 1974 yılının ilk yarısında göstermeye başlamıştır.

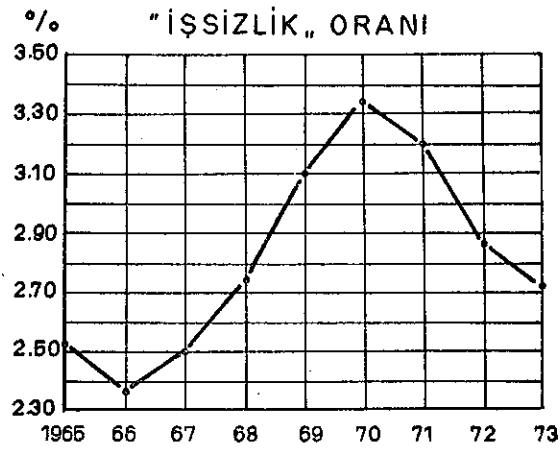
İŞ İSTİYENLER VE İŞE YERLEŞTİRİLENLER

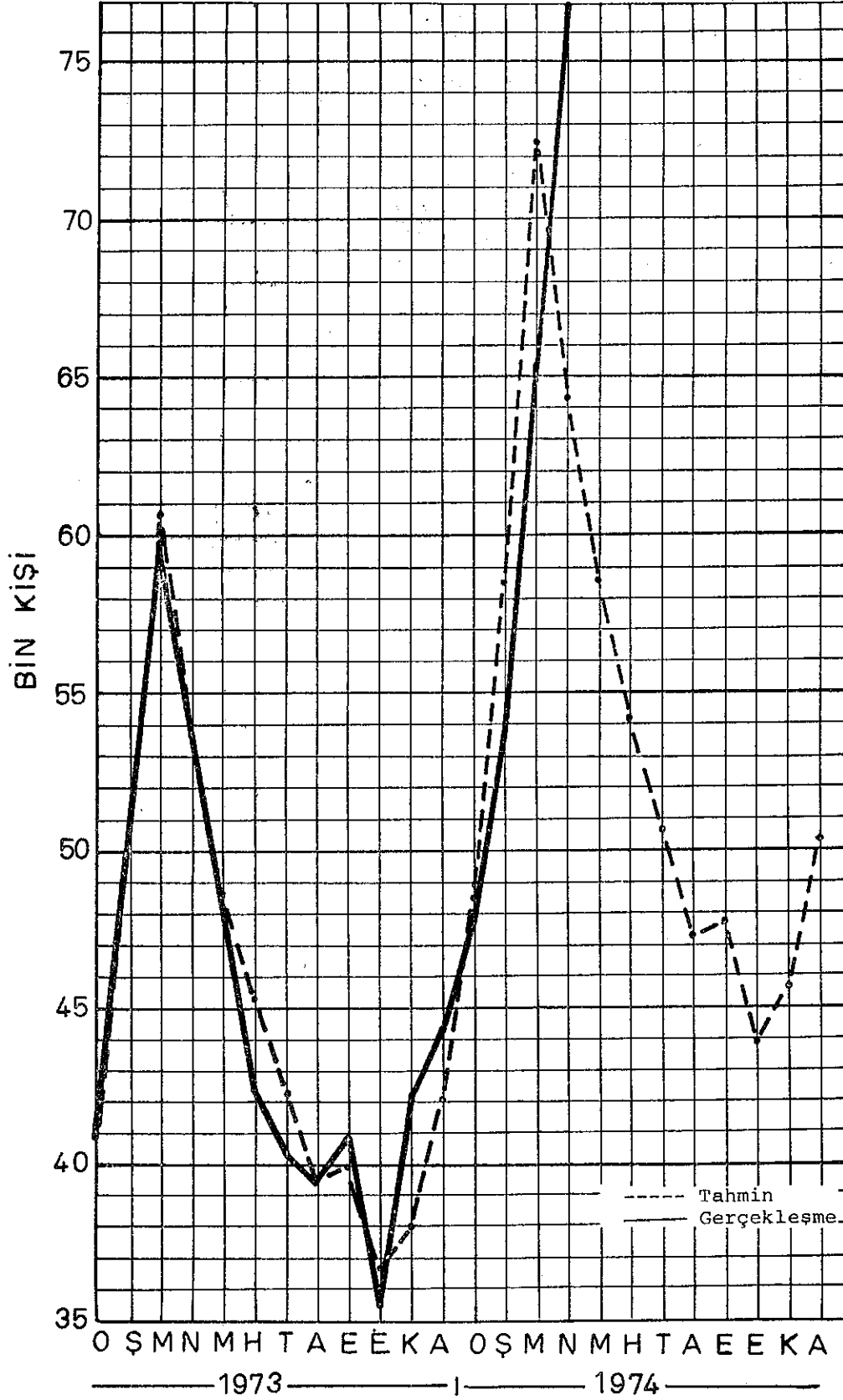
"İŞE YERLEŞTİRME" ORANI

"İŞSİZLİK" ORANI

KAYITLI İŞSİZLER

184. Yukarıda açıklanan olumsuz etkenlerin özel sektörün istihdamı artırıcı girişimlerini yavaşlatması çok önemli bir sorundur. İstihdamı geliştiren girişimler özel kesimden gelmektedir. Özellikle son üç yıldır özel kesim % 27.3 oranında istihdam olanaklarında artış sağlarken kamu kesiminde yaratılan istihdam olanağı (o)dır. Özel kesimin istihdam olanağı yaratan girişimlerindeki gerileme istihdam sorununun önemi büyütecektir.
185. Yurt dışına işçi göndermelerinde, Avrupa ülkelerindeki olumsuz konjonktür koşullarının etkisinde büyük gerilemeler ortaya çıkmıştır. Geçen yılın ilk altı ayında yurt dışına 65.158 işçi gönderilmişken bu yıl aynı dönemde yurt dışına gönderilen işçi sayısı 14.154'dür. Yurt dışına işçi göndermede gerileme altı ayda % 75 dolayındadır.

TABLO 39
SOSYAL SİGORTA KAPSAMINDAKİ
İŞÇİ SAYILARINDAKİ GELİŞMELER

Yıllar	Tarım Dışı İstihdam (1)	Sigortalı İşçi Sayısı (2)	Sigortalı İşyeri Sayısı (3)	Ortalama İşletme Büyüklüğü (2)/(3)	Sigortalı İşçi Oranı
1965	3.238.0	895.8	73.0	12.27	27.7
1966	3.456.0	991.5	127.7	7.76	28.7
1967	3.669.0	1069.4	172.0	6.21	29.1
1968	3.914.0	1206.4	211.7	5.69	30.8
1969	4.144.0	1261.9	248.5	5.08	30.5
1970	4.296.0	1313.5	279.4	4.70	30.6
1971	4.493.0	1404.8	364.2	3.86	31.3
1972	4.738.0	1525.0	429.5	3.55	32.2
1973	4.880.0	1649.1	526.3	3.13	33.8

TABLO 40
SİGORTALI İŞÇİLER

Yıllar	Kamu Kesimi			Özel Kesim			Toplam		
	Sayısı (1)	Endeks (2)	Artış (3)	Sayısı (4)	Endeks (5)	Artış (6)	Sayısı (7)	Endeks (8)	Artış (9)
1965	388.935	100	-	506.867	100	-	895.802	100	-
1966	412.487	106	6.0	579.023	114	14.2	991.510	111	16.7
1967	436.816	112	8.9	632.571	125	9.2	1.069.387	119	7.8
1968	511.256	131	17.0	694.919	137	9.8	1.206.175	135	12.8
1969	520.516	134	1.8	741.340	146	6.7	1.261.856	141	4.6
1970	526.111	135	1.1	787.389	155	6.2	1.313.500	147	4.0
1971	510.585	131	-3.0	894.231	176	13.5	1.404.816	157	6.9
1972	511.954	132	2.6	1.013.058	200	13.3	1.525.012	170	8.5
1973	510.121	131	-0.4	1.138.958	225	12.4	1.649.079	184	8.1

Kaynak: SSK 1973 Yılı raporundan derlenmiştir.

TABLO 41
İSTİHDAM

	İşe Yerleştirilenler		Mühaller		Ay sonu işsizler		Dış Ülkelere Giden işçiler	
	1973	1974	1973	1974	1973	1974	1973	1974
Ocak	11.481	12.302	11.816	13.807	40.885	47.730	5.062	2.610
Şubat	12.122	14.284	14.170	15.233	49.720	52.908	8.408	2.568
Mart	19.799	19.964	22.427	23.248	59.661	65.291	9.078	2.247
Nisan	26.913	30.018	30.250	34.694	53.143	78.033	15.866	2.193
Mayıs	48.709	51.041	51.173	54.762	48.391	89.298	12.662	2.537
Haziran	40.088		40.449		42.533		14.082	
Temmuz	26.513		25.757		40.348		15.454	
Ağustos	32.845		37.589		39.580		14.949	
Eylül	80.114		79.527		40.868		14.565	
Ekim	42.709		41.927		35.481		12.946	
Kasım	35.419		36.302		42.240		8.202	
Aralık	18.376		18.207		44.267		4.546	

Kaynak: İş ve İşçi Bulma Kurumu

BÖLÜM VI

HİZMETLER

İç Ticaret

186. Perakende ve toptan ticaret hacmi, ciro değeri üzerinden genel izlenimlere göre, 1974 yılının ilk altı ayında bir gelişme içindedir. Fakat bu gelişme dengesiz bir dağılım göstermektedir. Özellikle gıda maddeleri üzerindeki iş hacmi bu gelişmede büyük payı almıştır.
187. İç ticarete yılın ilk aylarında büyük ölçüde likidite sıkıntısı duyulmuştur. Fiyat artışları nedeniyle nakdi iş hacmindeki büyümenin, fiziki büyümeden daha süratli olması, buna karşı bankaların kredileme olanaklarında duraklama ve hattâ gerileme iç ticareti olumsuz etkilemektedir.
188. Sanayideki maliyet artışları ve sanayi kesiminin finansman sorunu nedeniyle kredili satışlardan peşin satışlara dönüş ve kredili satışlarda vadenin azaltılması ticaret kanallarında bazı tıkanıklıklara sebep olmaktadır.
189. Toptan ve perakende ticarete borç ödemelerinde olumsuz gelişme dikkati çekmektedir. İş ilişkilerinin sürdürülmesi zorunluluğu, devamlı ek süre tanınması şeklindeki uygulamanın genişlemesine sebep olmaktadır.
190. 1974 yılının ilk beş ayında protesto edilen senet tutarlarında geçmiş yıllara kıyasla önemli artışlar vardır. Geçen yılın ilk beş ayında toplam 358 bin adet 1 milyar 401 milyon liralık senet protesto edilmesine karşı bu yıl aynı dönemde protesto edilen 351 bin adet senedin toplamı 2 milyar 133 milyon liradır. (Tablo 42)

Dış Ticaret

191. İthalât ve ihracatın değer olarak büyük artış göstermesine rağmen sabit fiyatlarla ithalât ve ihracat gerçekleştirmelerinin geçen yıla kıyasla gerileme içinde olduğu ilgili bölümlerde açıklanmıştır.
192. Yılbaşından bu yana süre gelen olumlu dış pazar gelişmeleri ihraç ürünlerinin kolaylıkla satışına imkân vermektedir. Fakat dış pazarlarda başlayan fiyat gerilemeleri 1974 yılının ikinci yarısında aynı olumlu koşulların devam etmeyeceğini ortaya koymaktadır.
193. İhracatta vergi iadesi uygulamasının devamlılığına ilişkin tereddütler ihracatta uzun dönemli girişimlere imkân vermemektedir.
194. İthalâtta en önemli sorun gerekli malların dış piyasalardan bulunabilmesine ilişkin güçlüklerdir. Bu güçlükler, kalite ve fiyat konusunda çok kere ithalâtın istenilen koşullardan daha düşük düzeyde gerçekleşmesine yol açmaktadır.

Turizm

195. 1974 yılının ilk yarısında Mayıs ve Haziran aylarında gelen turist sayılarına ait rakamların temini mümkün olamamıştır. Fakat adı geçen aylarda özellikle yabancı turistlere hitap eden tesislerdeki doluluk oranlarının geçen yıla kıyasla düşük olduğu öğrenilmiştir. Bu gelen yabancı turist sayısında bir düşmeye işarettir.
196. Avrupa ülkelerinde artan fiyatların genellikle turist trafiğini olumsuz etkilediği bilinmektedir. Buna ek olarak akaryakıt fiyatlarındaki artış Türkiye'ye kendi vasıtalarıyla gelen turistlerin sayısında düşmeye neden olabilecek faktörlerdir.

Türkiye'ye Gelen Yabancılar

	1973	1974	Fark	
			Sayı	%
Ocak	34.132	46.281	+ 12.149	+ 35.5
Şubat	34.803	41.625	+ 6.822	+ 19.6
Mart	51.448	52.049	+ 601	+ 1.2
Nisan	109.265	124.678	+ 15.413	+ 14.1
Ocak-Nisan	229.648	264.633	+ 34.985	+ 15.2

Bankacılık-Sigortacılık

197. 1974 yılının ilk yarısında banka ve sigorta hizmetlerinde dikkat çekici bir gelişme görülmemiştir. Bankaların likidite sorunları ve ekonominin özel koşulları nedeniyle ilk altı ay hareketsiz geçmiştir. Bu kesimde tek olumlu hareket bazı bankaların çek kullanımını yaygınlaştırma konusundaki girişimleridir.

TABLO 42

PROTESTO EDİLEN SENETLER

	1972			1973			1974			Y Ü Z D E F D E Ğ İ S M E			
	Adet (1)	000 TL. (2)	Adet (3)	000 TL. (4)	Adet (5)	000 TL. (6)	Adet (7)	000 TL. (8)	Adet (9)	000 TL. (10)	(3/1)	(4/2)	(5/3) (6/4)
OCAK	70.304	237.955	88.697	347.885	113.971	493.214					26.2	46.2	28.5 41.8
ŞUBAT	52.520	175.464	64.953	244.019	83.339	349.434					23.7	39.1	28.0 43.2
MART	46.089	152.619	53.471	211.165	69.694	315.405					16.0	38.4	29.6 49.4
NİSAN	44.325	160.605	62.810	236.496	81.827	337.916					41.7	47.3	30.3 42.9
MAYIS	71.386	247.687	88.750	361.648	116.227	517.399					24.3	46.0	31.0 42.1
HAZİRAN	50.010	184.099	66.815	276.039							33.6	49.9	
TEMMUZ	79.227	276.208	108.237	474.855							36.7	71.9	
AĞUSTOS	60.775	223.775	66.221	296.221							9.2	32.7	
EYLÜL	59.055	225.696	85.682	381.812							45.1	69.2	
EKİM	83.877	342.715	118.229	542.066							41.0	58.2	
KASIM	81.173	319.142	72.901	339.458							-10.2	6.4	
ARALIK	60.437	234.296											
OCAK-ARALIK	759.040	2.780.261											

Kaynak : T. C. Merkez Bankası

BÖLÜM VII

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER

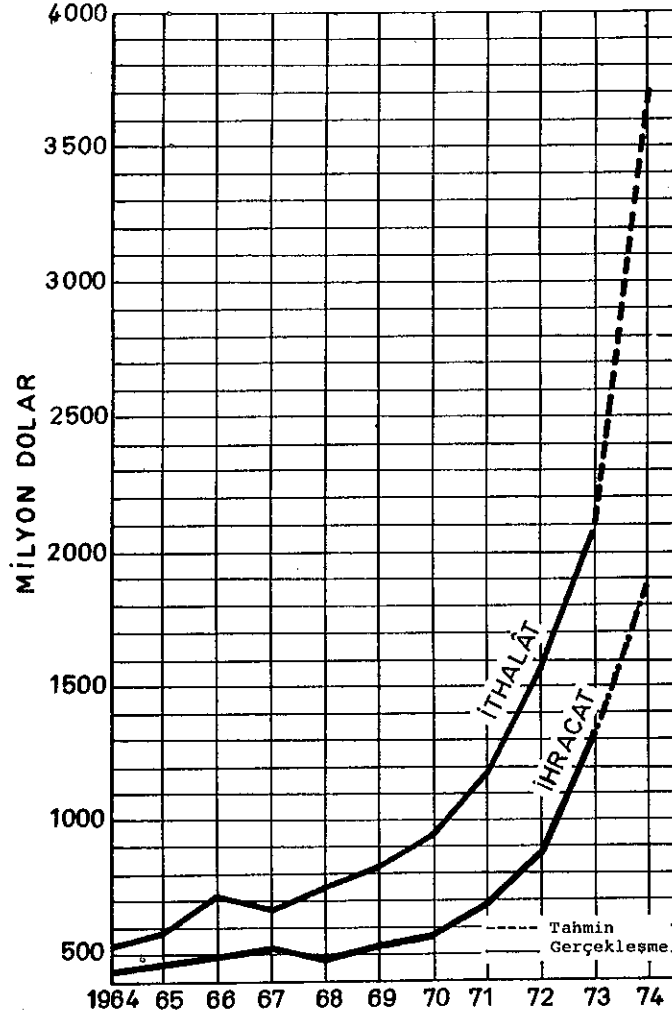
Genel Değerleme

198. Dış ekonomik ilişkilerde 1974 yılının ilk yarısına ait bilgilere göre ithalât, ihracat ve dış ticaret açığının bir patlamaya yol açacağı anlaşılmaktadır. Haziran sonunda ithalât rakamının 1.7 milyar dolara , ihracat rakamının ise 0.9 milyar dolara yaklaştığı görülmektedir. Bu gelişmelere göre yıl sonuna kadar hem ithalâtın hem de ihracatın yüksek düzeylere varması ve 1973 değerlerini büyük çapta aşması beklenmektedir.
199. Son iki yılda sırasıyla 678 milyon dolar ve 731.9 milyon dolar olarak oluşan dış ticaret açığının 1974'de bu düzeyin üç misline yaklaşması ve 2 milyar dolar dolayında gerçekleşmesi beklenmektedir.
200. Yurt dışına giden işçi sayısında çok büyük düşme görülmesine karşılığın ilk yarısındaki işçi gelirleri girişi geçen yılın aynı dönemine kıyasla artış göstermektedir.
201. Dış ekonomik ilişkilerde en önemli olumsuz gelişme dış ticaret fiyat endekslerinde görülmektedir. 1974 yılı ihracatında miktar olarak belirli bir azalma olduğu, ancak fiyat artışları nedeniyle, ihracatın daha yüksek düzeyde gerçekleşme yolunda bulunduğu açıkça görülmektedir. İthalâtta da artış oranının % 76.8 olmasına mukabil ithal mallarının fiyatları % 69.7 artmış olduğu için gerçek artış % 7.1'dir.
202. Dış ticaret fiyat endekslerinde görülen bu yükselme ithalât fazlasını da olumsuz yönde etkilemiştir. 1971 ve 1972'de 1968 sabit fiyatlarıyla artış kaydeden ithalât fazlası 1973'de azalma göstermiştir. Yapılan tahminler azalmanın 1974'de devam edeceğini göstermektedir. (Tablo 55) Enflasyonun şiddetlendiği bir sırada ithalât fazlasının süratle artırılması gerekirken bunun aksinin meydana gelmesi enflasyonla mücadele konusunda bütün yükü iç üretimin artırılmasına ve iç talebin kısılmasına bırakmaktadır.

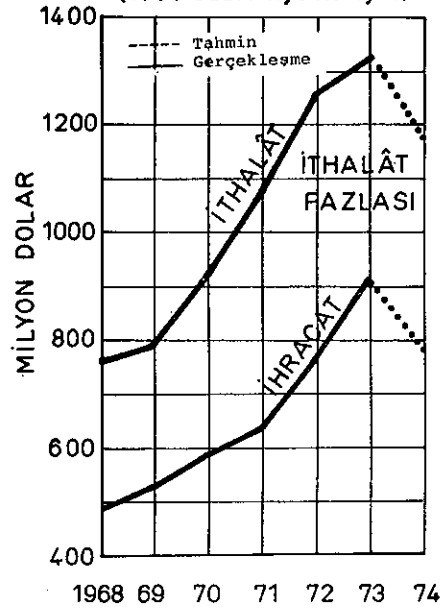
Bekleyişler

203. 1974 yılının ilk yarısında 882 milyon dolara ulaşmış olan ihracatın yıl sonunda hangi seviyeye yükseleceğini bulmak için son on yılda ihracatın yüzde kaçının ilk altı ayda yapıldığını hesapladık. % 45 olan bu orana göre 1974 yıllık ihracat değerinin 1 milyar 950 milyon olması beklenmektedir. Son iki yılın eğilimlerine ağırlık verildiği takdirde ihracatın 1 milyar 850 milyon dolarda kalacağı tah edilmektedir.
204. Altı aylık ihracat değerlerine (Tablo 45) bağlı olarak yapılan tahminlere ilâveten aylık rakamlar üzerinden yapılan incelemeler 1974 yılının ilk beş ayında yapılan ihracatın 1973'e kıyasla çok yüksek olmasına karşı haziran 1974 ihracatının, haziran 1973 ihracatından

İTHALÂT - İHRACAT 1964 - 1974

İTHALÂT-İHRACAT (1968 sabit fiyatlarıyla)

ancak, 3 milyon dolar ilerde olduğunu göstermektedir. (Tablo 44) Gerçi, bundan önceki aylarda gerçekleşen yükselmelerle Ocak-Haziran dönemi ihracatı, 1973 yılının aynı dönemine göre % 42 oranında 261 milyon dolar ilerde bulunmakta ise de, Haziran 1974 ihracatındaki duraklama 1974 yılı için bazı tereddütler uyandırmaktadır.

İç Fiyattaki Yükselmelerin Olumsuz Etkisi

205. Tütün ve fındık için belirtilen yeni fiyatlarla, pamuk için beklenen yeni fiyatların ihracat yönünden bazı darboğazlar yaratması mümkün görülmektedir. Pamuk, tütün ve fındık için dış pazarlarda oluşan ya da oluşması beklenen yeni fiyatlar karşısında ihraç imkânları fazla şanslı görülmemektedir. Yayınlanan son fiyatlar karşısında fındık için kentalı 200 doların üzerinde, tütün için 3 dolar/kg. pamuk için 2 dolara yakın fiyatların meydana gelmesi zorunlu görülmektedir. Halbuki halen dış pazarlarda fiyatların bu düzeyde gerçekleşmesi ihtimali zayıftır.
206. Ortalama ihraç fiyatları tablosunda görüldüğü üzere (Tablo 47), temel mallarda 1974 yılının ortasında çok önemli bir gelişme olmamıştır. Kaldı ki bu fiyatlar, 1973 yılındaki gelişmelerin sonucu ve devamı niteliğindedir.

İlk Yarıdaki Gelişmelerin Özelliği

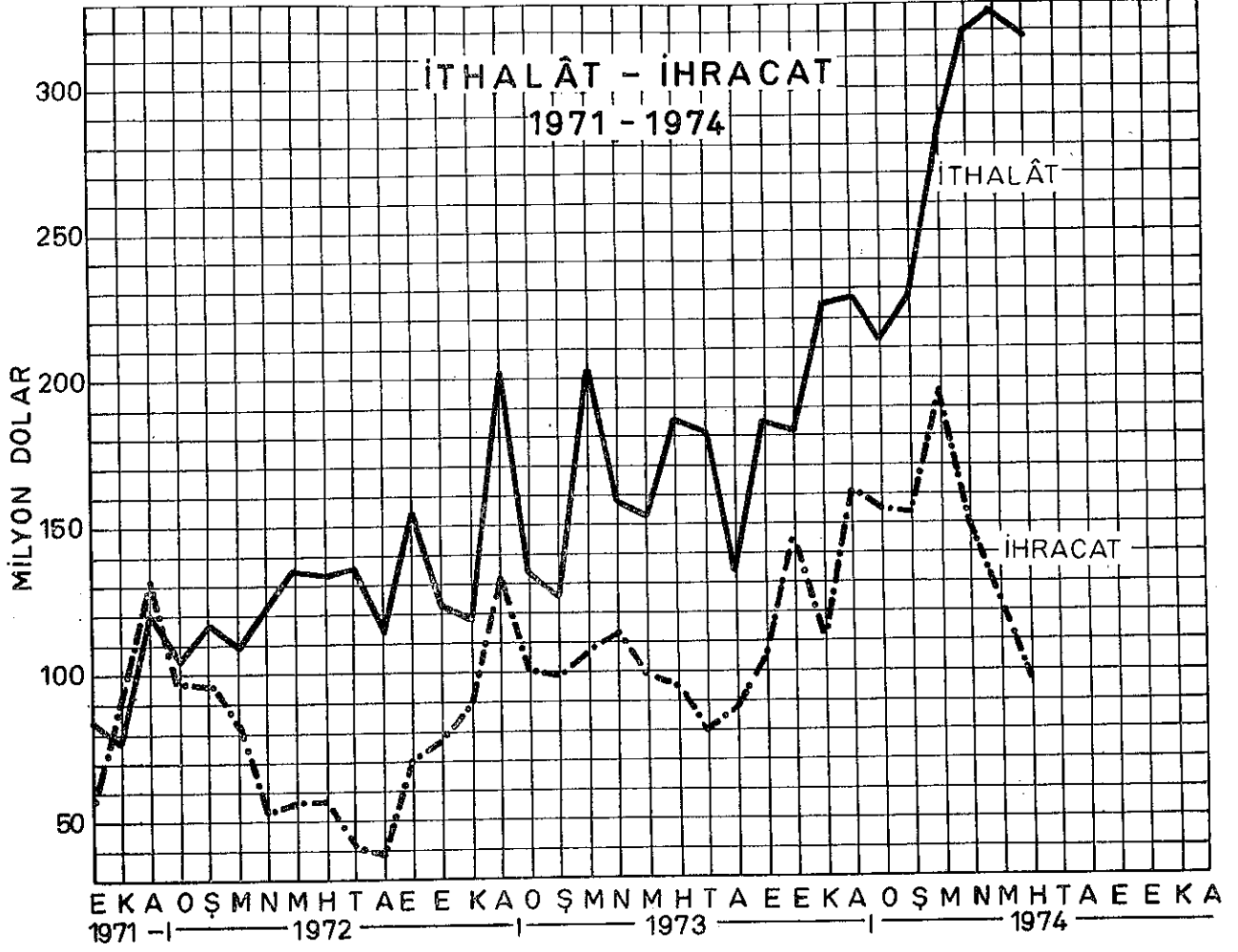
207. 1974 yılının ilk yarısında ihracat 1973'ün aynı dönemindeki ihracata oranla % 42 artmıştır. Tarım ve hayvancılık ürünleri ihracatının artış oranı % 27, madencilik ve taşocakçılığı ürünleri ihracatının artış oranı % 89.4 ve sanayi ürünleri ihracatının artış oranı % 69.2'dir. (Tablo 46)

İhracatta Fiyat Artışlarının Etkisi

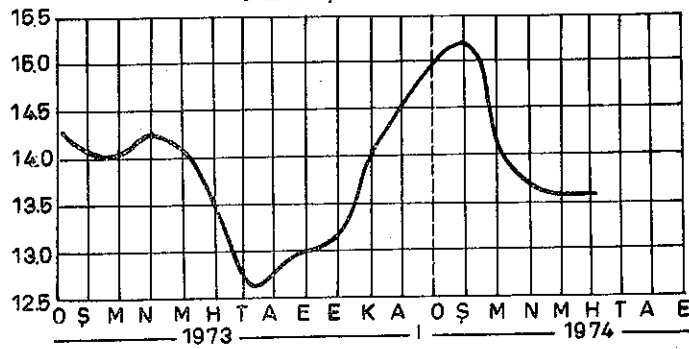
208. Bu artışların büyük çapta ihracat malları fiyatlarındaki artışlardan meydana geldiği anlaşılmaktadır.
209. Ocak-Mayıs döneminde ihracat fiyatlarındaki gelişmeleri araştırmak amacıyla 1973 ve 1974 yıllarının aynı dönemlerinde gerçekleşen ve sırasıyla % 72.6 ve % 73.4 oranlarında bir yer kaplayan 15 madde seçilmiştir.
210. Bu maddelerin, 1973 yılı ihracat fiyat birimleriyle , 1974 yılı miktarlarına göre değeri 331 milyon doları bulmaktadır. Halbuki bu maddelerin 1974 yılı ihracat değerleri 574.9 milyon doları bulmuştur. Buna göre ihracat fiyatlarında meydana gelen artış % 73.6 oranındadır. (Tablo 48) Buna karşılık, toplam ihracat artışı ancak % 49.1 oranında gerçekleşmiştir. Yılın ikinci yarısında ihracat değerlerinin artış gösterdiği dikkate alınsa bile 1974 yılı ihracatında miktar olarak belirli bir azalma olduğu, ancak fiyat artışları nedeniyle ihracat değerinin daha yüksek düzeyde gerçekleşme yolunda bulunduğu açıkça görülmektedir.

Yıl Sonu Tahminleri

211. 1974 yılının ilk yarısında 1 milyar 681 milyona ulaşan ithalatın yıl sonuna kadar 3.4-3.7 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir.

DOLAR/TL. SERBEST PARİTESİNDEKİ
DEĞİŞMELER

212. Son on yıldaki ithalâtın birinci altı aylık dönemdeki gerçekleşmesi % 49.39 dur. Buna göre 1974 yılı ithalâtının 3.4 milyar olacağı tahmin edilmektedir.

213. Son iki yıla ağırlık verildiği takdirde, yılın ilk yarısında yapılan ithalâtın yaklaşık olarak % 4.5 olduğu hesaba katılırsa 1974 yılı ithalâtının 3.7 milyar olması kuvvetle muhtemeldir. (Tablo 51)

İthalâтта Fiyat Artışlarının Etkisi

214. 1974 yılı ithalâtının 1973'e oranla % 81 bir artış göstermesine rağmen, bu artışın büyük çapta ithalât birim fiyatlarının artışıyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Gerçek ithalât artışının cüz'i olacağı tahmin edilmektedir.

215. İthalât fiyatları artışları konusunda bir fikir vermek amacıyla 13 temel ham madde ele alınmış, bunlardaki fiyat gelişmeleri incelenmiştir. İthalât fiyatlarındaki gelişmeler tablosunda görüldüğü gibi bu 13 maddedeki fiyat artışları Ocak-Mayıs dönemi itibariyle % 69.7'dir. Öte taraftan Ocak-Mayıs döneminde, ithalâтта görülen artış oranı ise % 76.8'dir. Gerçek ithalât artışı, aradaki fark olan % 7.1'den ibarettir. (Tablo 49)

216. Ortalama ithal fiyatları tablosunda bu 13 maddenin haziran 1973, yıl-lık 1973 ve mayıs 1974 ortalama ithal fiyatları verilmektedir. (Tablo 54)

Turizm Gelirleri

217. Turizm gelir ve giderlerinin ilk dört aylık toplam değerleri, gelirler için 40 milyon dolar giderler için 25 milyon dolardır. Gelirler için ilk dört aylık gerçekleşme oranını % 17-18, giderler için % 23-24 oranını kabul edecek olursak, yıl sonu gelirlerinin 225 milyon, giderlerinin 105 milyon dolar bulacağı anlaşılmaktadır. (Tablo 56)

İşçi Gelirleri

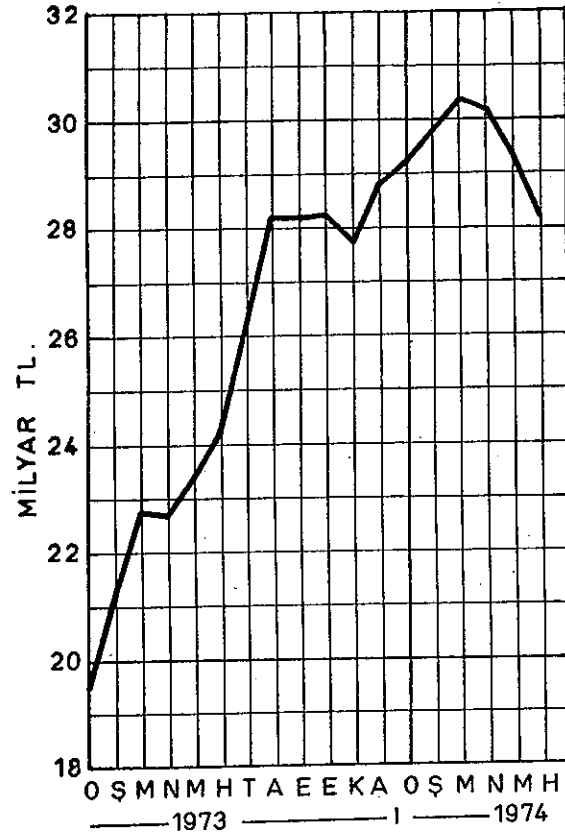
218. 1974 yılında işçi gelirleri, işçi akımının azlığına rağmen yükselme göstermiştir. Birinci altı aylık dönemde, geçen yıla göre artış, 118 milyon dolardır, ancak işçi gelirlerinin yoğun olduğu dönem Temmuz-Ağustos ayları ile yıl sonudur. Bu aylardaki önemli gelişmeler yıllık gelirleri büyük çapta etkileyebilir.

219. İşçi gelirlerinin yılın ikinci yarısında, geçen yıla oranla, çok fazla bir gelişme göstermeyeceği görüşüyle hareket edilecek olursa yıl sonunda toplam gelirlerin 1400-1450 milyon dolara ulaşabileceği tahmin olunur. Ancak, son beş yılın ortalaması olan ve ilk yarıda işçi gelirlerinin % 35'inin gerçekleştiği eğiliminden hareket edersek 1,6 milyar dolar işçi gelirinin oluşacağını beklemek olanak dışı görülmemektedir. (Tablo 58)

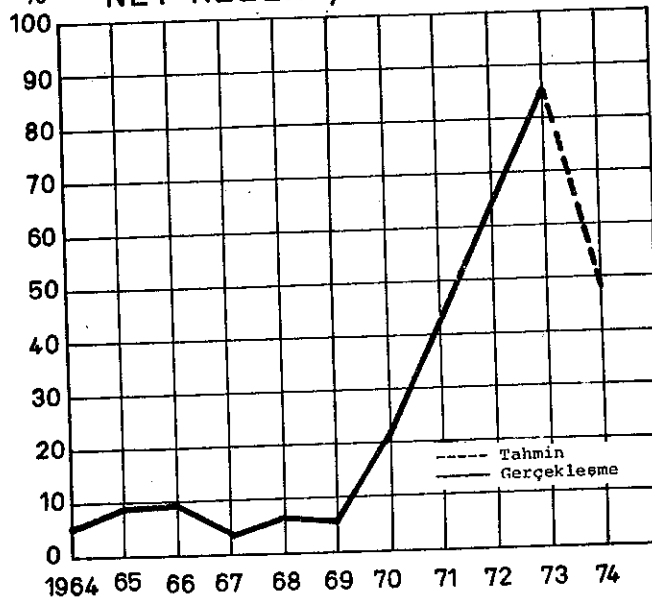
Ödemeler Dengesi

220. Dış ticaret ve görünmeyen kalemler için yapılan tahminler ödemeler dengesi tablosuna aktarıldığında 1550-1750 milyon dolarlık bir dış ticaret açığının olacağı, buna karşı görünmeyen kalemler 1310-1510 milyon dolarlık bir fazlalık sağlayacağı ve carî işlemler dengesinin 225 milyon dolarlık bir açık vereceği sermaye hareketleri dengesinin 365 milyon dolar dolayında gerçekleşeceği nihayet genel dengenin 140 milyon dolar dolayında oluşacağı söylenebilir. (Tablo 63)

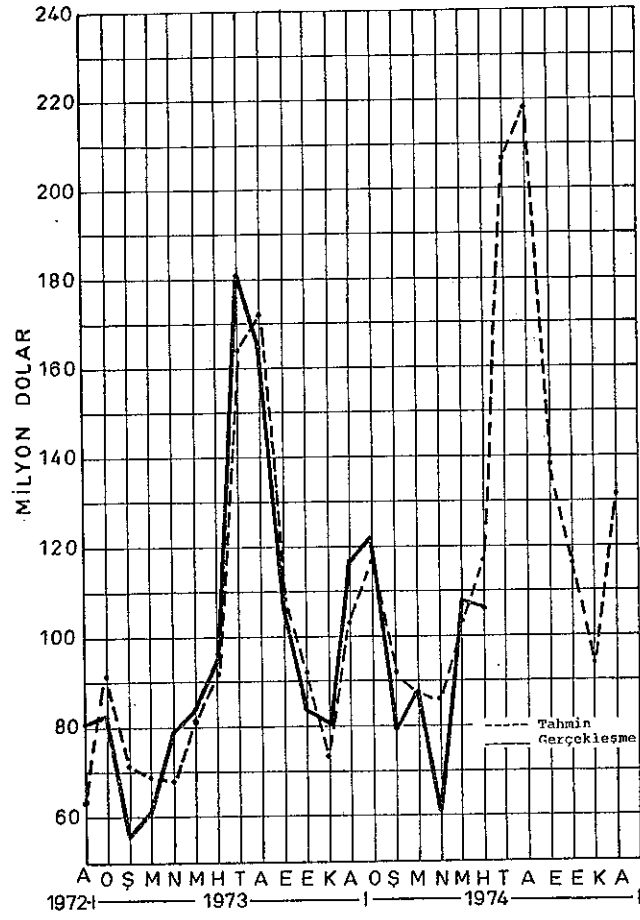
ALTIN DÖVİZ REZERVİ

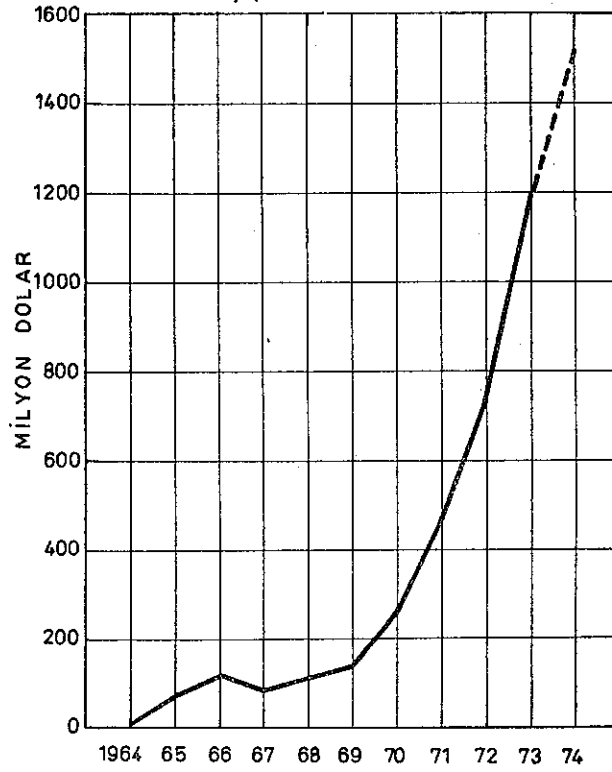
NET REZERV/İTHALAT ORANI

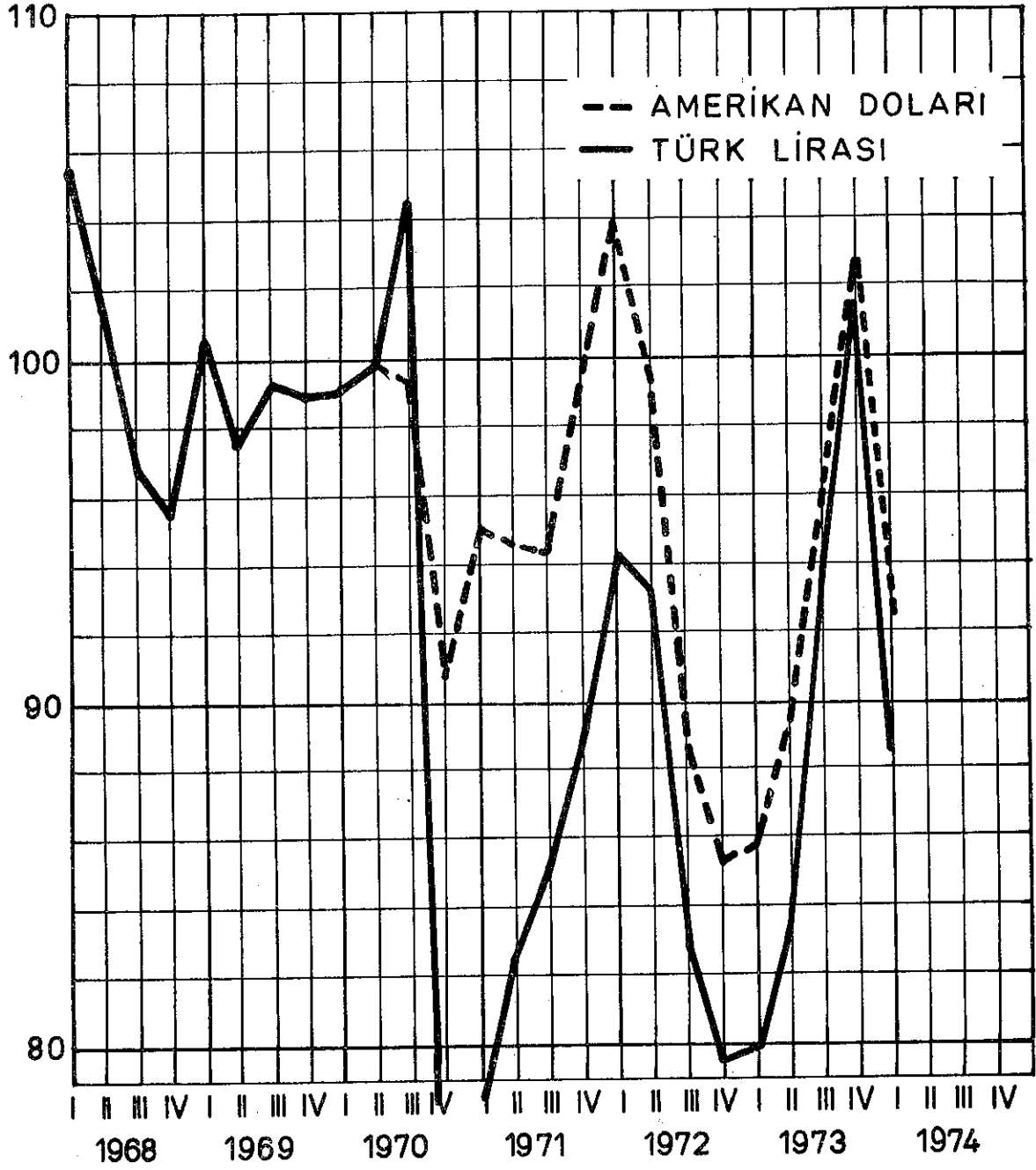
İŞÇİ DÖVİZLERİ

İŞÇİ GELİRLERİ

DIŞ TİCARET HADLERİ (1968 = 100)

TABLO 43
DİŞ EKONOMİK İLİŞKİLER

	(Milyon Dolar)													
	OCAK (1)	ŞUBAT (2)	MART (3)	NİSAN (4)	MAYIS (5)	HAZİRAN (6)	OCAK- HAZİRAN (7)	OCAK (8)	ŞUBAT (9)	MART (10)	NİSAN (11)	MAYIS (12)	HAZİRAN (13)	OCAK- HAZİRAN (14)
A) Dış Ticaret														
a. İthalât														
1. Esas İthalât	128.6	124.2	196.5	154.0	148.6	181.7	933.6	209.5	223.5	280.6	312.4	318.9	289.4	1.634.4
2. Bedelsiz İthalât	4.9	3.7	5.1	3.9	4.6	3.6	26.0	3.4	4.2	3.4	7.2	5.5	5.9	29.8
Toplam İthalât	133.5	127.9	240.6	158.0	153.2	185.3	959.7	212.9	227.7	284.0	319.6	324.4	295.4	1.664.2
b. İhracat														
1. Tarım ve Hayvan Ürün.	74.5	74.4	72.2	113.8	99.6	57.4	410.1	105.0	106.2	136.8	76.0	61.1	36.0	521.2
2. Madencilik Ürünleri	2.5	4.2	2.6	74.7	56.6	3.7	18.9	3.2	3.4	4.4	7.1	5.8	11.7	35.7
3. Sanayi Ürünleri	25.5	21.8	34.3	2.6	3.1	35.0	192.1	48.4	44.1	54.1	66.3	60.5	51.5	325.1
Toplam İhracat	101.5	100.4	99.1	36.4	39.8	96.2	621.2	156.6	153.7	195.3	149.5	127.6	99.3	882.1
c. Dış Ticaret Açığı	-32.0	-27.5	-92.1	-44.1	-53.5	89.1	338.5	- 56.3	- 74.0	- 89.5	170.1	-196.8	196.1	782.1
B) İfci Hareketleri														
1. İfci Gelirleri	82.6	55.6	60.5	69.5	83.0	96.1	447.4	122.1	78.9	88.6	61.2	107.8	106.7	565.3
2. Giden İfci Sayısı (Kişi)	5.062	8.408	9.078	15.866	12.662	14.082	65.152	2.610	2.568	2.247	2.193	2.537	1.999	14.154

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 44
MAL İHRACATI

	(Milyon \$)				
	Yüzde Değişmeler				
	1972 (1)	1973 (2)	1974 (3)	1973 (2/1)	1974 (3/2)
OCAK	97.2	101.5	156.6	4.5	54.3
SUBAT	96.1	100.4	153.7	4.5	53.0
MART	73.6	109.5	195.4	48.8	78.4
NİSAN	52.2	113.9	149.5	118.2	11.6
MAYIS	56.6	99.7	127.6	76.1	28.0
HAZİRAN	56.3	96.3	99.3	71.0	3.1
TEMMUZ	41.5	80.7		94.5	
AĞUSTOS	39.1	88.6		126.6	
EYLÜL	71.6	105.8		47.8	
EKİM	78.6	146.5		86.4	
KASIM	91.3	113.3		24.1	
ARALIK	131.0	161.1		23.0	
OCAK-ARALIK	885.1	1.318.3		48.9	

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 45
İHRACAT DEĞERLERİ

	Ocak-Haziran İhracatı (000 \$)	Yıllık İhracat (000 \$)	Altı Aylık İhracatın Yıllık İhracata Oranı (0/0)
1964	168.441	410.771	41.01
1965	207.426	463.738	44.73
1966	227.360	490.508	46.36
1967	230.156	522.334	44.06
1968	231.799	496.369	46.70
1969	244.974	536.834	45.63
1970	269.358	588.476	45.77
1971	280.996	676.602	41.53
1972	431.677	884.969	48.78
1973	621.213	1.317.083	47.17
1964-1973 Ortalaması	291.340	638.768	45.61
1974 Yıllık (Tahmin 1)	882.173	1.850.000	47.69
1974 Yıllık (Tahmin 2)	882.173	1.950.000	45.23

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 46
OCAK-HAZİRAN DÖNEMİ
İHRACAT DEĞERLERİ

	1973 (000 \$)	1974 (000 \$)
I. Tarım ve Hayvancılık Ürünleri	410.106	521.229
a) Hububat ve Baklagiller	36.021	11.430
b) Meyveler ve Sebzeler	108.178	130.138
c) Endüstri Bitkileri	242.584	346.261
d) Hayvancılık ve Hayvan Ürünleri	16.825	24.405
e) Su Ürünleri	6.498	8.995
II. Madencilik ve Tasocakçılığı Ürünleri	18.943	35.796
III. Sanayi Ürünleri	192.164	325.148
1. Gıda - İçki Sanayii	73.578	69.878
2. Dokuma Sanayii	41.560	92.997
3. Orman Ürünleri Sanayii	2.415	15.005
4. Deri - Kasele İşleme Sanayii	15.049	31.040
5. Kimya Sanayii	8.635	17.493
6. Petrol Ürünleri	20.598	45.718
7. Çimento Sanayii	10.646	4.848
8. Cam - Seramik Sanayii	3.114	5.056
9. Demir Dışı Metaller Sanayii	6.345	20.442
10. Madeni Eşya - İmalât Sanayii	3.716	10.226
11. Elektrik Makinaları Sanayii	1.047	490
12. Diğerleri	5.461	11.955
Genel Toplam	621.213	882.173

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 47

ORTAFAHA İHRAC FİYATLARI

		Haziran-1973 Kg./TL.	Yıllık-1973 Kg./TL.	Haziran-1974 Kg./TL.
08.04.31	Normal St.Kuru Üzüm	8.29	14.65	12.26
08.05.25	Sıra Mali Pındık	16.80	18.76	19.85
23.04.10	Pamuk Tohumu Kışpesi	1.94	3.15	1.67
24.01.11	A Grad Tütün	19.28	21.32	27.14
55.01.22	Ege St. I. Pamuk	11.16	23.40	23.47
55.01.24	Çukurova St.I.Pamuk	9.96	19.72	21.72
09.20.00	Çay	1.08 1/2	2.71	11.56
25.23.12	Portland Çimentosu	0.23	0.22	0.44
26.01.41	Konsantre Krom	0.42	0.47	0.53
27.10.11	Benzin	1.39	1.05	-
55.05.21	Kasarsız Mercerize Edilmemiş İplikler	19.61	26.11	35.06
73.02.10	Ferro-Krom	5.43	5.70	7.60

1/2 Mayıs - 1973 fiyatıdır.

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 48

İHRACAT FİYATLARINDAKİ GELİŞMELER

	1973 (Ocak-Mayıs) Ton	1973 (Ocak-Mayıs) (000g)	Ton/g	Ton	1974 (Ocak-Mayıs) (000g)	Ton/g	1973 Fiyatı ile 1974 Değeri (000g)
1. Koyun (Baş)	144,037	5.713	(40)	23,779	1.582	(67)	951,2
2. Taze Balık	5,103	1,766	346	3,759	1,338	356	1,300,6
3. Kaşuklu Hayvan.	1,412	3,416	2419	1,596	5,543	3473	3,860,7
4. Kuru Üzüm	46,449	20,672	445	20,860	18,736	898	9,282,7
5. Pındık	32,137	40,978	1275	51,061	69,840	1368	65,102,8
6. Zeytinyağı	25,180	26,464	1051	9,174	11,534	1257	9,641,9
7. Kışpeler	206,395	20,609	100	82,486	16,124	195	8,248,6
8. Tütün	55,339	65,887	1191	69,119	119,577	1730	82,320,7
9. Çimento	715,819	10,141	14	186,448	4,505	24	2,610,3
10. Krom	152,905	5,174	34	255,641	8,050	31	8,691,8
11. Akaryakıt	367,059	15,063	41	289,429	44,066	152	11,866,6
12. Deriden ceket	360	9,619	26719	646	25,036	25036	17,260,5
13. Pamuk	187,696	134,242	715	119,185	203,528	1708	85,217,3
14. Pamuk İpliği	11,467	15,340	1338	14,223	38,220	2687	19,030,4
15. Limon	29,369	6,184	211	26,790	7,205	269	2,652,7
Toplam		381,268			574,884		331,038,8
Diğerleri		143,691			207,987		
Genel Toplam		524,959			782,871		

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 49

İTHALAT FİYATLARINDAKİ GELİŞMELER

	1973 (Ocak-Mayıs) Ton	1973 (Ocak-Mayıs) (000g)	Ton/g	1974 (Ocak-Mayıs) Ton	1974 (Ocak-Mayıs) (000g)	Ton/g	1973 Fiyatıyla 1974 Değerleri (000g)
1. Ham Petrol	2.075.181	40.333	19,5	1.836.247	70.701	38,5	35.807
2. Sodyum Karbonat	40.009	2.433	60,8	27.975	2.168	77,5	1.701
3. Amonyum Sulfat	214.987	8.155	37,9	148.950	8.769	58,9	5.645
4. Sair Gübreler	281.939	23.425	83,1	174.723	19.299	110,5	14.519
5. PVC	4.236	1,189	280,7	4.738	2.028	428,0	1.330
6. PE	8.427	2.233	285,0	8.371	3.073	367,1	2.218
7. Sentetik Kauçuk	3.587	1.344	374,7	5.797	3.390	584,8	2.173
8. Merinos (Kırlı)	2.637	5.030	1907,5	1.422	4.804	3378,3	2.712
9. Döküm Piki	34.937	3.570	102,2	38.796	4.227	109,0	3.965
10. Kütük	78.119	8.753	112,0	101.380	21.194	209,1	11.355
11. Sac Taslakları	61.372	7.913	128,9	68.730	16.321	237,5	8.859
12. Ham Alüminyum	21.108	10.798	511,5	19.542	14.325	733,0	9.996
13. Ham Kalay	569	2.405	422,7	419	2.856	681,6	1.771
T o p l a m		117.581			173.155		102.051
Ocak-Mayıs İthalatı		774.326			1.368.815		

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 50

MAL İTHALATI

(Milyon Dolar)

	1972	1973	1974	1973	1974
	(1)	(2)	(3)	(2/1)	(3/2)
OCAK	93.6	133.5	212.9	42.6	59.5
ŞUBAT	118.8	127.9	227.7	7.7	78.0
MART	109.6	201.6	284.2	83.8	41.0
NİSAN	122.6	158.0	319.6	28.9	102.2
MAYIS	135.7	153.3	324.4	13.0	111.6
HAZİRAN	133.6	185.4	295.4	38.8	59.3
TEMMUZ	134.7	181.1		34.4	
AĞUSTOS	113.1	136.2		20.4	
EYLÜL	155.8	183.3		17.7	
EKİM	123.7	180.0		45.5	
KASIM	119.8	226.6		89.1	
ARALIK	201.6	229.0		13.6	
OCAK - ARALIK	1 562.6	2 096.1		34.1	

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 51

İTHALAT DEĞERLERİ

	Ocak-Haziran İthalatı (000 ₺)	Yıllık İthalat (000 ₺)	Altı Aylık İthalatın Yıllık İthalata Oranı (0/0)
1964	293.064	537.397	54.53
1965	278.439	571.953	48.68
1966	354.515	718.269	49.36
1967	326.698	684.669	47.72
1968	394.072	763.663	51.60
1969	413.433	801.228	51.60
1970	527.256	947.605	55.64
1971	606.962	1.170.841	51.83
1972	713.788	1.562.554	45.68
1973	959.721	2.098.933	45.72
1964-1973 Ortalaması	486.795	985.711	49.39
1974 Yıllık Tahmin 1	1.681.574	3.700.000	45.43
1974 Yıllık Tahmin 2	1.681.574	3.400.000	49.46

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 52
İTHALATIN ANA MAL GRUPLARI İTİBARIYLA
DAĞILIMI

	1 9 7 3		1 9 7 4 (a)		Yüzde Artış
	(Mil. \$)	(%)	(Mil. \$)	(%)	
1. Yatırım Malları	775,0	36,0	850,0	33,3	9,7
2. Ara Malları	1 225,0	57,0	1 400,0	54,9	14,3
3. Tüketim Malları	150,0	7,0	300,0	11,8	100,0
TOPLAM	2 150,0	100,0	2 550,0	100,0	18,6

(a) Program Hedefleri

(b) Diğer İthalat (100 Milyon \$) Tüketim Malları İthalatı olarak
kabul edilmiştir.

Kaynak : Devlet Planlama Teşkilatı

TABLO 53
İTHALATTAN GELEN YATIRIM MALLARI
(Milyon Dolar)

	1971	1972	1973	YÜZDE D E Ğ İ Ş M E		1973	1974	Yüzde Dağılım	
	(1)	(2)	(3)	(2/1)	(3/2)	Ocak-Mayıs	Ocak-Mayıs	1973	1974
<u>YATIRIM MADDELERİ</u>	511.2	782.7	1002.8	53.1	28.1	402.9	551.9	52.0	37.4
- İnşaat Malzemesi	67.0	85.9	116.2	28.2	35.3	35.5	64.0	4.5	5.0
- Makina-Teknikat	444.2	696.8	886.6	56.9	27.2	367.6	442.8	47.5	32.4
<u>TÜKETİM MADDELERİ</u>	58.9	72.8	90.4	23.6	24.2	30.4	51.3	4.0	3.8
<u>HAM MADDELER</u>	600.7	707.1	1005.8	17.7	42.2	340.8	805.5	44.0	58.8
T O P L A M	1.170.8	1562.6	2.099.0	33.5	34.3	774.3	1.368.8	100.0	100.0

Kaynak : Ticaret Bakanlığı

TABLO 54
ORTALAMA İTHAL FİYATLARI

	Haziran-1973 Kg./TL.	Yıllık-1973 Kg./TL.	Mayıs-1974 Kg./TL.
27.09.10 Ham Petrol	0.39	0.36	0.47
28.42.13 Sodyum Karbonat	0.96	0.92	1.04
31.02.40 Amonyum Sülfat	0.52	0.61	0.74
31.05.10 Sair Gübreler	1.35	1.49	1.78
39.02.21 PVC	3.95	4.36	10.27
39.02.24 PE	3.85	3.99	5.83
40.02.11 Sentetik Kauçuk	6.15	5.75	8.42
53.01.10 Merinos (Kırlı)	4.11	3.50	4.93
73.01.20 Döküm Piki	1.11	1.34	1.76
73.07.20 Kütük	1.54	2.01	3.69
73.08.00 Saç Taslakları	2.11	2.10	3.66
76.01.10 Ham Alüminyum	7.71	7.70	10.95
80.01.10 Ham Kalay	6.35	6.41	11.45

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 55
İTHALAT - İHRACAT
(1968 Sabit Fiyatlarıyla)

Yıllar	İthalat	İhracat	Milyon \$ İthalat Fazlası
1968	764	496	268
1969	790	534	256
1970	924	594	330
1971	1072	635	437
1972	1259	757	502
1973	1337	907	430
1974*	1165	787	378

* Tahmin

TABLO 56
TURİZM GELİR, GİDER VE FARKLARI

	Gelir (000 \$)	Ocak-Nisan Dönemi Gider (000\$)	Fark (000\$)	Gelir (000\$)	Gider (000\$)	Yıllık Fark (000\$)
1963	1.631	8.816	- 7.185	7.589	20.511	-12.922
1964	1.745	9.246	- 7.501	8.318	21.807	-13.489
1965	3.351	10.060	- 6.709	13.759	24.310	-10.551
1966	2.450	12.283	- 9.833	12.134	26.330	-14.196
1967	2.268	12.549	-10.281	13.220	27.199	-13.979
1968	2.579	12.445	- 9.866	24.083	33.412	- 9.329
1969	9.159	18.657	- 9.498	36.573	41.528	- 4.955
1970	11.348	21.494	-10.146	51.596	47.769	+ 3.827
1971	8.935	12.709	- 3.774	62.858	42.187	+20.671
1972	19.736	16.344	+ 1.392	103.725	59.333	+44.392
1973	26.129	20.683	+ 5.446	171.479	93.014	+78.465
1974	40.157	25.004	+15.153	225.000	105.000	+120.000

TABLO 57
TURİZM VE DIŞ SEYAHAT

TURİZM VE DİŞ SEYAHAT

(Milyon Dolar)

	1972			1973			1974			1972		1973		1974	
	GELİR	GİDER	NET	GELİR	GİDER	NET	GELİR	GİDER	NET	GELİR	GİDER	GELİR	GİDER	GELİR	GİDER
	(1)	(2)	(1-2)	(3)	(4)	(3-4)	(5)	(6)	(5-6)			(3/1)	(4/2)	(5/3)	(6/4)
OCAK	5.4	4.9	0.5	5.9	5.4	0.5	10.0	5.9	4.1	125.0	53.1	9.2	10.2	69.4	9.2
SUBAT	5.0	3.2	1.8	6.3	5.0	1.3	7.5	4.5	3.0	163.2	-13.5	26.0	56.3	17.2	-10.0
MART	3.9	4.5	-0.6	5.9	4.9	1.0	9.2	7.4	1.8	77.3	66.7	51.3	8.8	55.9	51.0
NİSAN	5.4	5.7	-0.4	7.9	5.4	2.5	13.5	7.2	6.3	125.0	83.9	43.3	-5.3	70.9	33.3
MAYIS	6.2	4.2	2.0	10.0	6.0	4.0				63.1	40.0	61.3	42.9		
HAZİRAN	5.9	4.6	1.3	11.3	5.6	5.7				- 9.2	24.5	91.5	21.7		
TEMMUZ	12.1	5.3	6.8	20.0	6.3	13.7				65.7	60.6	65.3	18.9		
AĞUSTOS	20.2	5.4	14.8	15.8	5.9	9.9				80.4	17.4	-21.8	9.3		
EYLÜL	13.6	9.0	4.6	33.9	16.3	17.6				54.5	11.1	149.3	226.0		
EKİM	11.5	4.4	7.1	13.9	8.2	5.7				88.5	37.5	20.9	88.6		
KASIM	8.7	4.4	4.3	11.2	7.0	4.2				85.1	63.0	28.7	59.1		
ARALIK	5.8	7.7	-1.9	29.2	17.1	12.1				1.7	71.1	403.4	122.1		
OCAK-ARALIK	103.7	59.3	44.4	171.3	93.1	78.2				64.9	40.5	65.2	57.0		

TABLO 58
İŞÇİ GELİRLERİ
(Yıllık)

	Ocak-Haziran İşçi Gelirleri (000 ₺)	Yıllık İşçi Gelirleri (000 ₺)	Altı Aylık Gelirlerin Yıllık Gelire Oranı (0/0)
1969	49.245	140.635	35.02
1970	75.226	273.021	27.55
1971	172.150	471.370	36.52
1972	250.682	740.106	33.88
1973	447.411	1.183.255	37.81
1969-1973 Ortalaması	198.943	561.677	35.42
1974 Yıllık Tahmin 1	565.374	1.600.000	35.31
1974 Yıllık Tahmin 2	565.374	1.450.000	38.99

TABLO 59

İŞÇİ GELİRLERİ

(Milyon Dolar)

	YÜZDE DEĞİŞME					
	1971 (1)	1972 (2)	1973 (3)	1974 (4)	1972 (2/1)	1973 (3/2)
OCAK	31.5	38.4	82.6	122.1	21.9	115.1
ŞUBAT	30.0	41.7	55.6	78.9	39.0	133.3
MART	24.3	40.1	60.5	88.7	65.0	50.9
NİSAN	21.1	34.5	69.5	61.2	63.5	101.4
MAYIS	29.8	45.0	83.0	107.8	51.0	84.4
HAZİRAN	35.4	51.0	96.2	108.7	44.1	88.6
TEMMUZ	62.2	109.0	180.2		75.2	65.3
AĞUSTOS	66.8	119.1	165.7		78.3	39.1
EYLÜL	44.2	75.6	105.1		71.0	39.0
EKİM	44.0	55.9	86.5		27.0	49.4
KASIM	35.3	49.6	81.4		40.5	64.1
ARALIK	46.8	80.1	116.7		71.2	45.7
OCAK-ARALIK	471.4	740.0	1183.1		57.0	59.5

TABLO 60

REZERV HAREKETLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

(1000 Dolar)

	1972 Ocak Aralık	1973 Ocak Haziran	1973 Ocak Aralık	1974 Ocak Haziran
GELİRLER				
A) İHRACAT	762.5	581.3	1363.6	820.8
B) GÖRÜNMEYEN KALEMLER	997.8	607.7	1659.1	823.7
a) İşçi		447.4	1183.3	565.3
b) Diğerleri		160.3	475.8	258.4
C) SERMAYE HAREKETLERİ	13.1	27.6	64.2	53.7
a) Özel Kaynaklı Dış Krediler	50.2
b) Diğer Yabancı Sermaye	3.5
D) Nato Enfrastrüktür	29.8	5.5	18.6	14.4
E) Döviz Çevrilebilir TL Mevduat HS	380.5	11.4	30.7	13.2
F) Evaluasyon Farkları				
a) Döviz		161.0	215.9	42.7
b) Altın				
G) Yardımlar				
a) Konsorsiyum Kredileri	58.3	22.7	33.3	7.8
b) AYB ve İFA	0.6	15.4	33.1	-15.6
H) Diğer Gelirler	21.4
GİDERLER				
A) İTHALAT	1039.3	739.9	1761.9	1383.5
a) Lib	709.9	495.2	1229.2	995.0
b) Tim	329.4	244.7	532.7	339.4
c) Foto Dış İthalat	49.1
B) Görünmeyen Kalemler	227.8	165.5	397.8	224.4
a) Faizler (Dış borçlarla ilgili)	..	31.2	59.0	37.8
b) Diğerleri	..	134.3	338.8	186.6
C) Nato Enfrastrüktürü	5.1	9.8	24.0	11.6
D) Sermaye Hareketleri	35.2	19.0	34.8	18.9
E) Döviz Çevrilebilir TL Mevduat HS	52.9	106.2	347.1	89.0
a) Anapara				
b) Faiz				
F) Dış Borçlar	297.5	34.5	72.4	46.2
G) Diğer Giderler	18.2

TABLO 61
DİŞ TİCARET HADLERİ

Yıllar-Dönemler	TL. Olarak			₺ Olarak		
	İhracat Fiyat	İthalât Fiyat	Ticaret Hadleri	İhracat Fiyat	İthalât Fiyat	Ticaret Hadleri
1968	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1969	100.5	101.4	99.1	100.5	101.4	99.1
1970	118.2	122.8	96.2	99.2	102.5	96.8
1971	155.0	182.2	85.1	106.6	109.2	97.6
1972	171.8	195.3	87.9	116.8	124.0	94.1
1973	219.2	247.6	88.6	145.3	157.4	92.3
1968 I	103.7	98.4	105.4	103.7	98.4	105.4
1968 II	101.4	100.0	101.4	101.4	100.0	101.4
1968 III	98.7	102.0	96.7	98.7	102.0	96.7
1968 IV	97.1	101.7	95.5	97.1	101.7	95.5
1969 I	99.7	99.5	100.3	99.7	99.5	100.3
1969 II	99.9	102.3	97.6	99.9	102.3	97.6
1969 III	101.4	102.2	99.3	101.4	102.2	99.3
1969 IV	100.9	101.9	99.0	100.9	101.9	99.0
1970 I	99.0	100.0	99.0	99.0	100.0	99.0
1970 II	99.9	100.1	99.7	99.9	100.1	99.7
1970 III	132.6	127.0	104.4	104.3	104.8	99.5
1970 IV	135.4	178.1	76.1	96.8	106.7	90.7
1971 I	141.0	178.3	79.1	101.6	106.9	95.0
1971 II	147.1	178.2	82.6	101.2	106.8	94.8
1971 III	157.5	185.0	85.1	104.9	110.9	94.6
1971 IV	167.4	188.3	88.9	112.9	113.2	99.7
1972 I	171.3	182.2	94.0	117.1	112.7	103.9
1972 II	180.2	193.0	93.4	121.7	122.5	99.3
1972 III	165.4	199.4	82.9	111.9	126.6	88.4
1972 IV	170.8	214.2	79.7	116.1	136.0	85.4
1973 I	174.4	218.4	79.9	119.1	138.7	85.9
1973 II	194.6	233.7	83.2	132.6	148.6	89.2
1973 III	238.6	255.2	93.5	155.4	162.2	95.8
1973 IV	283.7	279.3	101.6	182.4	177.6	102.7
1974 I	219.2	247.6	88.6	145.3	157.4	92.3

Kaynak: Devlet İstatistik Enstitüsü

TABLO 62
ALTIN DÖVİZ MEVCUDU 1/

(Milyon TL.)

	1972		ZİNCİR-LEME ENDEKS		1973		ZİNCİR-LEME ENDEKS		1974		ZİNCİR-LEME ENDEKS	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
BİR ÖNCEKİ YIL SONU	10.469	100.0	-	18.387	100.0	-	28.335	100.0	-			
OCAK	11.339	108.3	108.3	19.573	106.4	106.4	29.145	103.6	103.0			
ŞUBAT	12.065	115.2	106.4	21.291	115.8	108.8	29.808	105.2	102.1			
MART	12.166	116.2	100.8	22.806	124.0	107.1	30.344	107.1	101.8			
NİSAN	11.225	107.2	92.3	22.716	123.5	99.6	30.052	106.0	99.0			
MAYIS	11.500	109.9	102.5	23.370	126.9	102.7	29.322	103.4	97.6			
HAZİRAN	10.927	104.4	95.0	24.162	131.4	103.6	28.138	99.2	95.9			
TEMMUZ	11.800	112.7	108.0	26.321	143.2	108.9						
AĞUSTOS	13.349	127.5	113.1	28.152	153.1	107.0						
EYLÜL	14.743	140.8	110.5	28.153	153.1	100.0						
EKİM	15.753	150.5	106.9	28.168	153.2	100.1						
KASIM	17.307	165.3	109.9	27.726	150.8	98.4						
ARALIK	18.366	175.4	106.1	28.335	154.1	102.1						

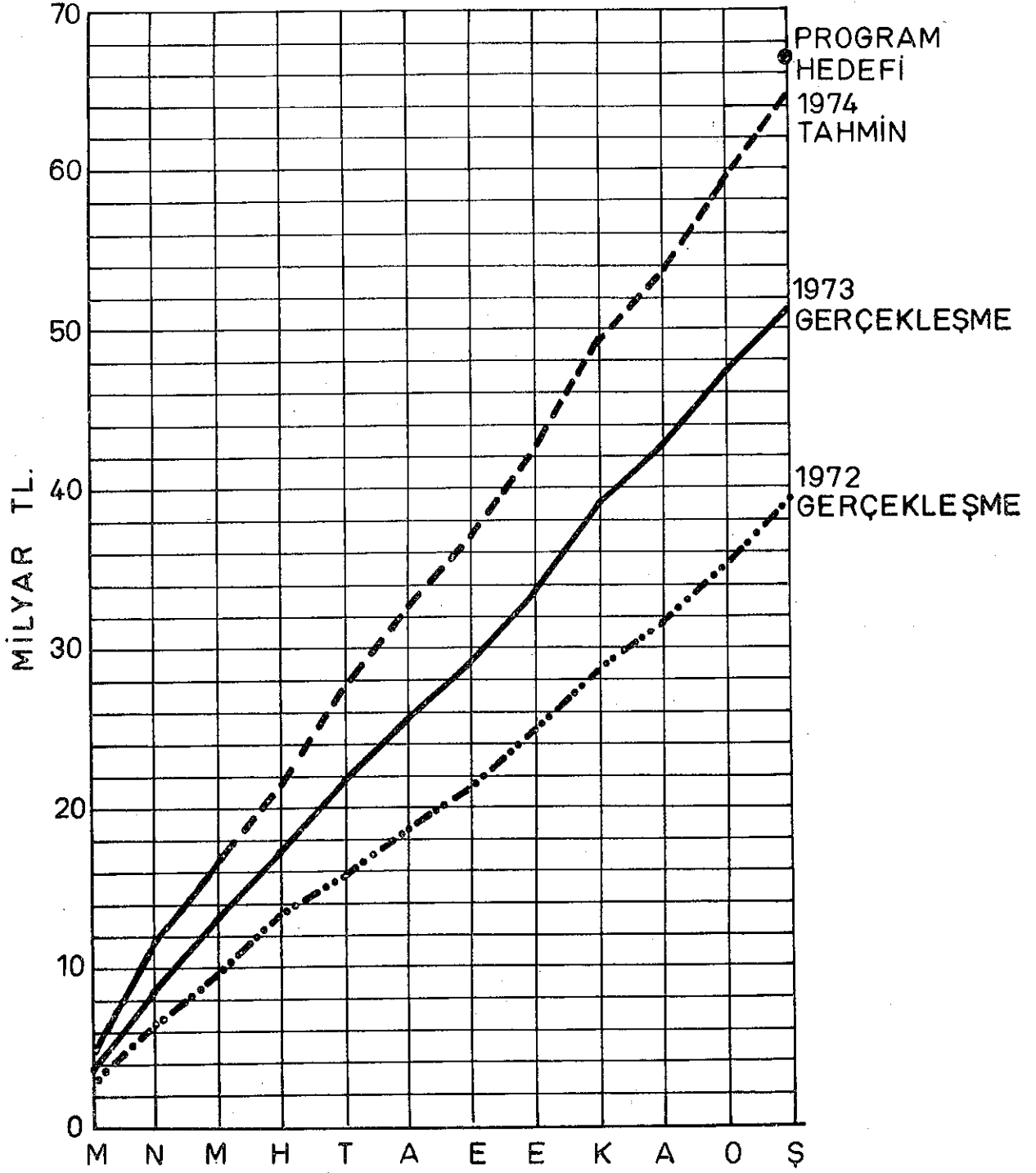
AÇIKLAMA : Aktifteki altın mevcudu, vadeli altın borçları, döviz borçluları toplamı ile pasifteki döviz alacaklıları altın alacaklıları arasındaki fark

Kaynak : T.C. Merkez Bankası

TABLO 63
ÖDEMELER DENGESİ

	(Milyon Dolar)					YIL SONU TAHMİNLERİ	
	GERÇEKLEŞME			1974 Ocak - Nisan	Program 1974	Azami	Asgari
	1972	1973 Ocak-Nisan	1973				
I. Cari İşlemler							
A. Dış Ticaret							
1. İhracat	885,0	426,2	1.317,1	655,3	1.400,0	1.950	1.850
2. İthalat	-1.563,0	- 621,1	- 2.099,0	- 1.044,3	- 2.550,0	-3.700	-3.400
Dış Ticaret Dengesi	- 678,0	- 194,9	- 731,9	- 389,0	- 1.150,0	-1.750	-1.550
B. Görünmeyen Kalemler							
1. Dış borç faiz ödemeleri	- 62,0	- 15,1	- 59,0	31,0	- 125,0	- 125	- 125
2. Turizm ve dış seyahatlar (net)	44,0	5,5	78,5	15,2	95,0	120	120
3. İşçi gelirleri	740,0	268,2	1.183,2	350,9	1.150,0	1.600	1.400
4. Kar transferleri	- 35,0	5,0	- 34,8	5,6	- 50,0	- 50	- 50
5. Proje kredileri, hizmet ödemeleri	- 35,0	(...)	(...)	(...)	- 45,0	- 45	- 45
6. Diğer görünmeyenler (net)	- 12,0	15,3	92,5	42,1	10,0	10	10
Görünmeyen kalemler	640,0	268,9	1.260,4	371,6	1.035,0	1.510	1.310
C. Enflastrüktür ve Off-shore	30,0	4,9	18,5	9,7	15,0	15	15
Cari işlemler dengesi	- 8,0	78,9	497,0	- 7,7	- 100,0	- 225	- 225
II. Sermaye hareketleri							
1. Dış borç ödemeleri	- 235,0	- 17,4	-72,4	39,1	- 125,0	- 125	- 125
2. TL gıda ithalatı	18,0	-	-	-	10,0	10	10
3. Özel yabancı sermaye	43,0	27,6	78,6	29,2	70,0	70	70
4. Proje kredisi	222,0	33,0	289,1	88,7	300,0	300	300
5. Bedelsiz ithalat	39,0	17,8	50,1	18,4	80,0	80	80
6. Konsorsiyum kredileri	73,0	7,1	48,1	2,3	30,0	30	30
Sermaye hareketleri dengesi	160,0	74,1	393,5	99,5	365,0	365	365
Genel denge	152,0	153,0	890,5	91,8	265,0	140	140
III. Rezerv hareketleri (+ azalış)	- 564,0	- 309,2	- 727,8	- 106,2	- 26,5		
IV. Özel Çekis Haklarından Kullanma	- 18,0	- 156,2	-	15,1	-		
V. Kısa Vadeli Sermaye Hareketleri	413,0	-	(...)	-	-		
VI. Net Hata ve Noksan	17,0	-	-162,7	-	-		

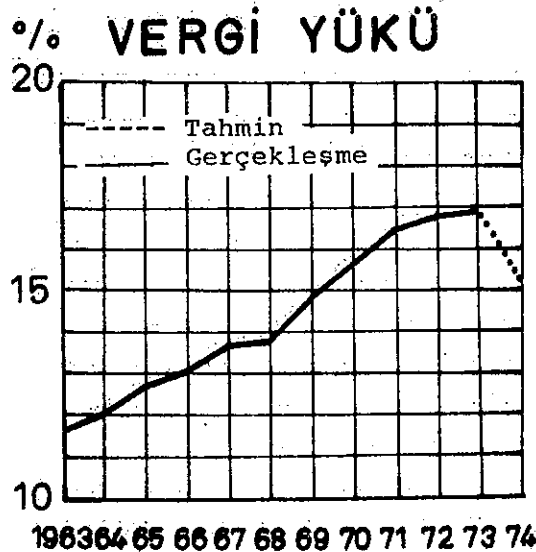
VERGİ GELİRLERİ

BÖLÜM VIII

KAMU MALİYESİ

221. 1974 yılının ilk yarısında kamu gelirleri geçmiş yıllara göre normal, fakat 1973 yılının olumlu iktisadî koşullarına dayanan iyimser tahminlerden daha düşük bir düzeyde gerçekleşmektedir. (Tablo 64)
222. 1974 malî yılının ilk üç ayında (Mart-Mayıs) vergi gelirleri toplam tahsilâtında geçen yılın aynı dönemine kıyasla % 26.1 oranında artış kaydedilmiştir.
223. Son bilgilere göre 1973 bütçe döneminde (Mart 1973-Şubat 1974) vergi gelirleri toplamında kaydedilen artış % 28.8'dir.
224. Vergi gelirlerindeki artışın değerlendirilmesinde, bütçe dönemindeki fiyat artışlarının dikkate alınmasının yararı vardır. 1973 bütçe döneminde toptan eşya fiyatları endeksi % 29.4 oranında artmıştır. 1974 yılı bütçe döneminde toptan eşya fiyatları endeksinde en iyimser tahminde % 30'un üzerinde artış beklenmektedir. Halbuki 1974 bütçe gerekçesinde vergi gelirleri artışı tahmini % 30.6 olarak verilmektedir.
225. 1974 bütçe döneminin Mart-Mayıs ayları vergi gelirleri tahsilâtı rakamlarının geçmiş yılların aynı dönemlerindeki tahsilât ile karşılaştırılması sonucu yapılan değerlendirmeler 1974 bütçesinde belirlenen vergi gelirleri hedefinin 2 milyar lira dolayında gerisinde kalma tehlikesini ortaya koymaktadır.
226. 1974 yılının ilk yarısında bütçe harcamalarına ait rakamlar elde edilememiştir. Fakat gözlemler, yılın ilk yarısında harcamaların en az geçen yılki miktarlarda olduğu kanısını vermektedir. Fakat önemli olan harcamaların niteliğidir. 1974 yılının ilk yarısında toplam harcamaların içinde yatırım harcamaları payının düştüğü, buna karşın cari harcamalar ile transfer harcamaları payının arttığını gösteren ciddi işaretler mevcuttur. Halbuki, 1974 program döneminde kamunun yatırım sorumluluğunun nisbî ve mutlak önemi büyütülmüştür.

TABLO 64

GENEL BÜTÇE GELİRLERİ

	MART - ŞUBAT			M A R T			MART - NİSAN			MART - MAYIS		
	1972	1973	%	1973	1974	%	1973	1974	%	1973	1974	%
1. Gelir üzerinden alınan vergiler	15.509.8	20.961.2	35.1	1.981.2	2.352.9	18.7	4.915.9	6.723.3	36.7	6.787.2	9.160.5	34.9
2. Servetten alınan vergiler	1.812.5	2.355.6	29.9	41.7	53.3	27.8	85.5	106.5	24.5	229.6	257.9	12.3
3. Mallardan alınan vergiler	9.064.5	11.388.3	25.6	665.8	837.4	25.7	1.337.3	1.725.7	29.0	2.368.1	2.625.7	10.8
4. Hizmetlerden alınan vergiler	4.538.8	5.666.7	24.8	415.0	487.1	17.3	954.5	1.205.3	26.2	1.313.6	1.665.2	26.7
5. Dış Tic.Alın.Vergiler	8.931.5	10.997.3	23.1	716.0	949.9	32.6	1.471.3	1.942.3	32.3	2.600.0	3.063.7	17.8
VERGİ GELİRLERİ TOP LAMI	39.857.4	51.369.3	28.8	3.820.3	4.680.7	22.5	8.765.9	11.703.1	33.5	13.298.5	16.773.1	26.1
VERGİ DIŞI NORMAL GELİRLER+DİĞER GELİRLER	6.276.1	4.906.3	-11.8	679.3	212.5	-68.7	950.7	589.2	-38.0	1.082.4	733.4	-32.2
GENEL TOPLAM	46.133.5	56.280.1	21.9	4.499.6	4.893.2	8.7	9.716.6	12.292.3	26.5	14.380.9	17.506.5	21.7

TABLO 65

1973 VE 1974 YILLARI GENEL VE KATMA BÜTÇELER GELİR TAHMİNLERİ

	1973 Mali Yılı 1/ Bütçe Rakkamları	1974 Mali Yılı 2/ Bütçe Tahmini	Fark	Fark Oranı %
1. Vergi Gelirleri	48.369.3	67.105.0	15.735.7	30.6
2. Vergi Dışı Normal Gelirler	3.503.6	5.309.6	1.806.0	51.5
3. Özel Gelirler ve Fonlar	1.467.2	2.620.0	1.212.8	86.2
Genel Bütçe Gelirleri Toplamı	56.280.1	75.034.6	18.754.5	33.3
Katma Bütçeler Gelirleri	..	1.438.0
Konsolide Bütçe Gelirleri	..	76.472.7
İstikraz	4.000.0	6.000.0	2.000.0	50.0
GENEL TOPLAM	..	82.472.7

1/ 1973 Yılı Son Gerçekleşme Rakkamları

2/ 1974 Bütçe Gerekçesi

TABLO 66

VERGİ YÜKÜ

	Vergi gelirleri (Milyon TL.) (1)	Gayrisafi millî hasıla (Milyon TL.) (2)	Vergi yükü % (1/2)
1963	7.856	66.801	11.7
1964	8.574	71.312	12.0
1965	9.809	76.726	12.7
1966	11.912	91.419	13.0
1967	13.992	101.480	13.7
1968	15.580	112.493	13.8
1969	18.644	124.892	14.9
1970	23.022	146.919	15.6
1971	31.424	192.136	16.3
1972	39.857	237.760	16.8
1973	51.369	303.609	16.9
1974 (x)	65.000	430.155	15.11

(x) Ön tahmin

TABLO 67

GENEL BÜTÇE GİDER VE GELİRLERİ
(MALİ YIL DURUMLARI)

Milyon TL.

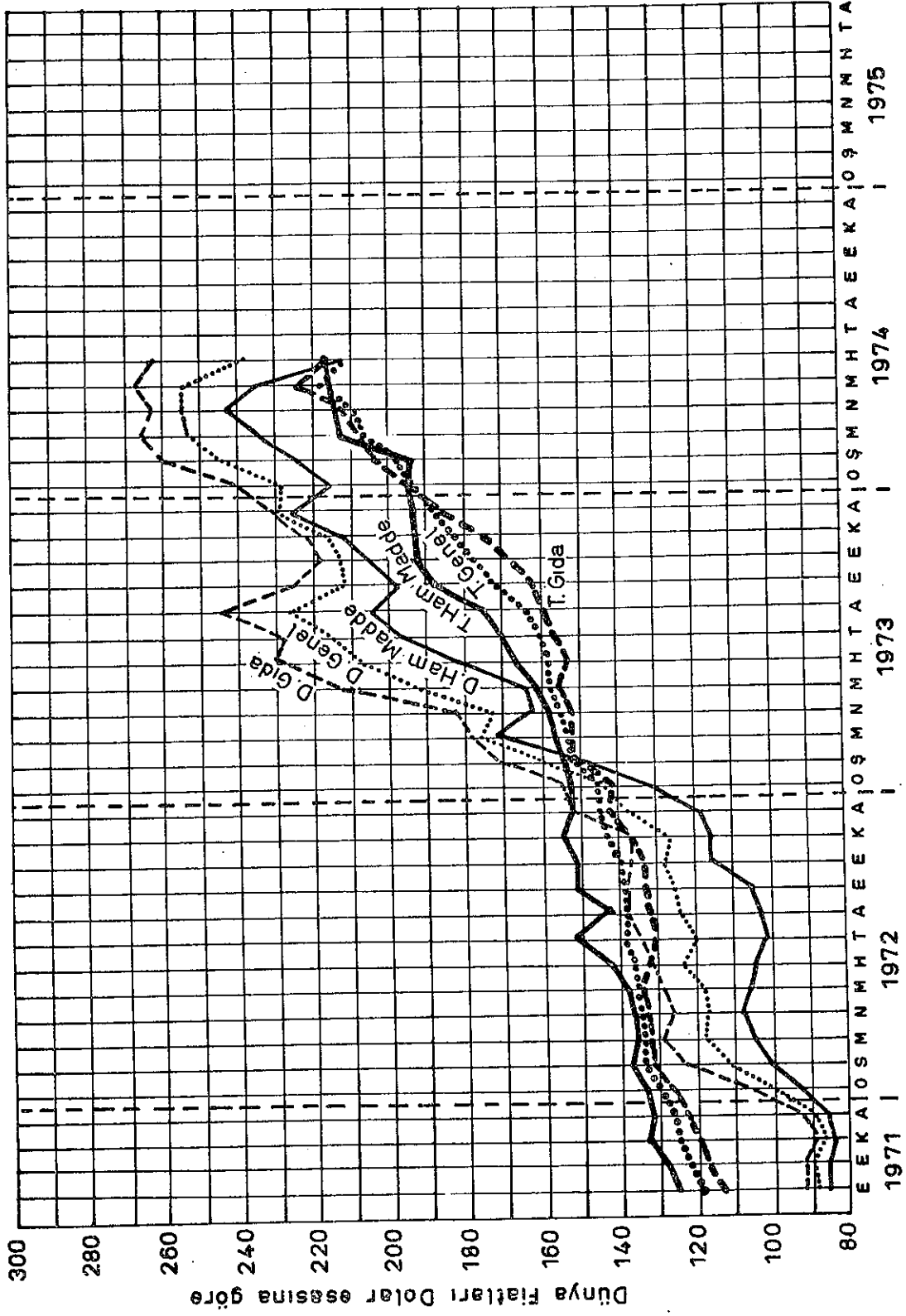
	ENDEKS		ENDEKS		FARK (3-1)
	GİDERLER	1965-100	GELİRLER ^{1/}	1965-100	
	(1)	(2)	(3)	(4)	
1965	14.218.0	100.0	13.318.0	100.0	- 900.0
1966	16.475.9	115.9	15.784.9	118.5	- 690.8
1967	18.493.9	130.1	18.592.5	139.6	98.6
1968	21.084.1	148.3	20.392.3	153.1	- 691.9
1969	24.892.7	175.1	23.066.7	173.2	- 1825.9
1970	31.652.6	222.6	31.907.1	239.6	254.4
1971	46.006.3	323.6	40.199.4	291.0	- 5806.9
1972	49.418.4	347.6	46.133.5	346.4	- 3284.9
1973	56.280.1	422.9	..
	ZİNCİRLEME ENDEKS		ZİNCİRLEME ENDEKS		
1972					
MART	3.595.6	43.9	3.396.1	51.0	- 199.5
NİSAN	4.031.3	112.1	3.940.0	116.0	- 91.3
MAYIS	4.352.4	108.0	3.339.8	84.8	-1.012.6
HAZİRAN	4.067.6	93.5	3.702.9	110.9	- 364.7
TEMMUZ	3.305.5	81.3	3.931.0	106.2	625.5
AĞUSTOS	3.373.1	102.0	3.401.1	86.5	28.0
EYLÜL	3.834.4	113.7	4.116.2	121.0	281.8
EKİM	4.426.0	115.4	3.911.4	95.0	- 514.6
KASIM	3.182.3	71.9	4.319.0	110.4	1.136.7
ARALIK	5.139.1	161.5	3.768.6	87.3	1.370.5
OCAK	2.942.5	57.3	3.713.2	98.5	770.7
ŞUBAT	7.168.3	243.6	4.631.8	247.3	-2.536.5
1973					
MART	3.624.1	50.6	4.499.8	52.4	875.7
NİSAN	3.843.2	106.0	5.216.9	115.9	1.373.7
MAYIS	4.033.2	104.9	4.664.3	89.4	631.1
HAZİRAN	4.890.3	121.3	1.436.3	95.1	- 454.0
TEMMUZ	4.311.2	88.2	5.021.8	113.2	710.6
AĞUSTOS	4.445.7	103.1	3.894.4	77.5	- 551.8
EYLÜL	4.256.3	95.7	4.095.5	105.2	- 160.8
EKİM	3.908.8	91.8	4.983.8	121.7	1.075.0
KASIM	5.183.0	132.6	5.247.6	105.3	64.6
ARALIK	3.885.2	75.0	4.088.7	77.9	2.035
OCAK	2.984.4	72.9	..
SUBAT	5.147.8	172.5	..
1974					
MART	4.893.2	95.0	..
NİSAN	7.399.0	151.2	..
MAYIS	5.214.2	70.4	..

BÖLÜM IX

DÜNYA EKONOMİSİ

227. Türkiye kapalı bir ekonomi düzeninden kurtulma yolundadır. Bugün dış ilişkiler sınırlı olsa da yakın bir gelecekte değişik neden ve etkenlerle ekonominin dünya ekonomisiyle entegrasyonu zorunluluğu şiddetle duyulmaya başlayacaktır. Bu nedenle dünya ekonomisindeki gelişmelerin daha ciddi bir şekilde izlenmesi zorunluluğu ortadadır.
228. 1974 yılının ilk yarısında Türk Hükümeti gelir ve fiyatlara ilişkin önemli revizyon girişimlerinde bulunmuştur. Bu girişimlerin devam etmesi beklenmektedir. Bu tip girişimlerin dış konjonktürün bilinerek, izlenerek yürütülmesinde yarar vardır.
229. Her ne kadar bu uygulamada bütünüyle piyasa mekanizması içinde kalmak şimdilik söz konusu değil ise de, dünya konjonktürünün izlenerek imkân ölçüsünde piyasa ekonomisine ağırlık verilmesi zorunludur. Özellikle ihracat ürünleri ile, ihracat ürünlerinin girdisi niteliğindeki ürünlerde bu tip bir uygulama önem taşımaktadır.
230. Dünya Toptan Eşya Fiyat Endekslerindeki artış. (Tablo 68) de, Tüketici Fiyatları Endeksindeki artışlar (Tablo 69) de verilmiştir. Tüketici fiyat endekslerinde artışa sebep olan önemli kalem gıda maddeleridir. Gıda maddelerinin marjinal artışıdaki ortalama payı % 40 dolayındadır. (Tablo 70.) Gıda fiyatlarındaki artışın tüketici fiyat endekslerine etkisini ortaya koymaktadır.
231. 1974 yılının ikinci yarısında dünya ekonomisindeki enflasyonda, ham madde fiyat artışlarının katkısı geçmiş dönemden daha az olacaktır. Gerçekten ham madde fiyat endeksleri önemli sayılacak düşüşler göstermektedir. 1974 yılı ikinci altı ayında fiyat artışlarında en büyük etkinin işçilik maliyetlerinden geleceği tahmin edilmektedir.
232. Seçilmiş bazı malların fiyat endeksleri (Tablo 72) da verilmiştir. Bu mallarda görülen büyük artışların, iç fiyatlara yansımaları "ithal enflasyonu" olarak adlandırılan fiyat baskısının artmasına yol açmıştır. Petrol ve Petrol dışı malların, gayri safi iç hasıla deflatörünün artışına katkıları (Tablo 71) da verilmiştir. OECD ülkelerinde petrol ithal (CIF) fiyatlarındaki artışın, gayri safi iç hasıla deflatörüne yansımaları 1973 yılında % 0.3, 1974 yılında ise

DÜNYA FİATLARI VE TÜRKİYE TOPTAN EŞYA FİAT ENDEKSİLERİ (1970 = 100)

233. % 1.5dir. (Tablo 77) The Economist dergisinin aylık fiyat endekslerini vermektedir. Dolar esasına göre endekste bu yılın haziran ayında geçen aya oranla önemli azalmalar göze çarpmaktadır.

	Genel	Gıda	Ham Madde
1974 Haziran/1973 Haziran	15.2	14.4	16.4
1974 Haziran/1973 Aralık	5.0	14.0	-5.4
1974 Haziran/1973 Mayıs	-5.6	-1.8	-9.8
1973 Haziran/ 1973 Mayıs	8.7	8.2	9.6

234. 1973 yılından bu yana, OECD ülkelerinde dış ticaretteki gelişme de genel ekonomik yapıya uygundur. Miktar endeksleri azalma gösterirken, diğer endekslerde büyük artışlar görülmüştür. Ancak 1974 yılının ikinci yarısında bariz bir azalma beklenmektedir.
235. 1974 yılında bütün ülkeler hemen hemen benzer sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Ekim 1973'deki petrol bunalımı ve aralık 1973'deki petrol fiyatlarındaki büyük artışın etkileri 1974 yılında kendini göstermiştir.
236. Özellikle OECD ülkelerindeki gelişmeler daha ilginçtir. GSMH'nin büyüme hızı 1973 yılında, bütün OECD ülkeleri için % 6.3 olarak gerçekleşmişken, 1974 yılında % 1 oranında bir büyüme beklenmektedir. Bu düşüşün önemli nedenlerinden biri, birçok ülkede para politikasında ortaya konan ileri kısıtlayıcı tedbirlerdir. Para politikasındaki kısıtlama ekonomiler içinde faaliyetleri daraltıcı etkiler göstermiştir. (Tablo 75) ve (Tablo 76)de sırasıyla dünya ülkelerinde para arzı ve kredi artış oranları verilmiştir.
237. Petrol bunalımının doğrudan olumsuz etkisi ve bu bunalım nedeniyle ekonomi politikalarındaki kısıtlamalar dünya ülkelerinde üretimin gerilemesine yol açmıştır. Mart ayı itibariyle dünya sınai üretim artışları (Tablo 73)dadır.
238. OECD ülkelerinin büyük bir bölümünde işsizlik oranları son onbeş yıllık dönemde en yüksek noktaya 1973 yılında ulaşmıştır. GSMH artış hızında beklenen önemli düşüşlerin, işsizlik oranlarını 1974 yılında daha da artırması beklenmektedir. İşsizlik oranındaki artışlar (Tablo 74)dedir.
239. Enflasyon ise bütün dünya ülkelerinde olduğu kadar OECD ülkelerinde de önemini sürdürmektedir. Nisan ayı sonu itibariyle tüketici fiyatları endeksinde yıllık artışlar bütün OECD ülkeleri için %12.5 olmuştur. Bu oran 1961-1971 dönemindeki yıllık ortalamanın üç katı civarındadır.
240. Dünya fiyatları ve Türkiye Toptan Eşya Fiyat Endekslerinin izlenmesi 1973 yılında Türkiye'nin eline geçen mukayeseli avantajın 1974 yılının ikinci yarısında ortadan kalkmakta olduğunu göstermektedir. Dünya gıda, ham madde ve toptan eşya genel fiyat endeksleri Türkiye'nin ham madde, gıda ve genel toptan eşya fiyat endeksine yaklaşmıştır, altına düşmek üzeredir.

TABLO 68

DÜNYA ÜLKELERİ
TOPTAN EŞYA FİYATLARI
ARTIŞI (1970=100)

Ü L K E	1971	1972	1973	1974 Subat 1974 Subat
ABD	2.9	3.2	10.5	19.4
Avusturya	5.0	3.8	1.8	13.4
Belçika	1.1	3.5	3.3	9.4
Danimarka	4.0	6.7	14.4	19.8
Fransa	4.0	5.4	10.9	23.6
Hollanda	4.0	3.9	7.4	11.7
İngiltere	10.2	6.0	8.0	16.9
İrlanda	5.8	7.1	13.5	-
İsviçre	3.0	3.9	12.1	29.4
İsviçre	2.2	3.6	10.7	15.5
İspanya	3.0	4.9	8.4	14.0
İtalya	1.3	2.9
Japonya	0.8	-	10.1	31.1
Kanada	3.7	7.2	15.1	19.5
Norveç	5.0	4.8	4.5	7.5
Portekiz	2.0	5.9	11.1	19.9

Kaynak: OECD, Temel Ekonomik Göstergeler

TABLO 69

DÜNYA ÜLKELERİNDE
TÜKETİCİ FİYATLARI ARTIŞI
(1970=100)

Ü L K E	E N D İ K S				D E İ Ş İ M L E R			
	1971	1972	1973	Nisan 1974	1972 1971	1973 1972	1974 Nisan 1973 Nisan	
ABD	104	108	114	124	3.8	5.6	10.7	
Almanya	105	111	119	126	5.7	7.2	6.8	
Avustralya ¹	106	112	123	133	5.7	9.8	13.2	
Avusturya	105	111	120	129	5.7	8.1	9.7	
Belçika	104	110	118	128	5.8	7.3	10.4	
Danimarka	106	113	123	137	6.6	8.8	14.2	
Finlandiya ²	106	114	127	142	7.5	11.4	17.4	
Fransa	106	112	120	133	5.7	7.1	13.7	
Hollanda	108	116	125	135	7.4	7.8	8.9	
İngiltere	109	117	128	145	7.3	9.4	15.1	
İrlanda ¹	109	118	132	144	8.3	11.9	14.3	
İsviçre	107	114	121	131	6.5	6.1	9.2	
İsviçre	107	114	124	131	6.5	8.8	8.3	
İspanya	108	117	131	147	8.3	11.9	16.7	
İtalya ²	105	111	123	138	5.7	10.8	16.0	
İzlanda ¹	107	117	141	167	9.3	20.5	32.2	
Japonya	106	111	124	151	4.7	11.7	24.8	
Kanada	103	108	116	125	4.9	7.4	9.6	
Lüksemburg	105	110	117	126	4.8	6.4	8.6	
Norveç	106	114	122	132	7.5	7.0	25.9	
Portugal	112	124	140	170	10.7	12.9	25.9	
TÜRKİYE	119	137	157	187	15.1	18.9	26.4	
Yunanistan	103	108	124	155	4.9	14.8	32.5	

Kaynak: Temel Ekonomik Göstergeler OECD
¹Subat 1974 rakamı bulunabilmektedir.
²Mart 1974 rakamı bulunabilmektedir.

TABLO 70

TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİNDE
GIDA MADDELERİ FİYATLARI
(% olarak)

Ü L K E	1973/1972			1974 Mart/1973 Nisan	
	Gıda Maddeleri- nin Tüketici En- deksindeki Payı	Gıda Fiyat- larındaki Değişim	Gıda Fiyatla- rındaki Değişim Tük.Fi- yatları En.Kat.	Gıda Fiyat- larındaki Değişim	Gıda Fiyat- larındaki Değişim Tük.Fi- yatları En.Kat.
Kanada	30.8	12.5	51.3	15.3	45.3
ABD	22.2	14.5	51.6	18.3	39.8
Japonya	43.1	12.4	45.3	25.8	46.3
Avusturalya	38.6	15.3	62.1	19.8	56.2
Fransa	40.2	9.7	53.4	12.5	41.2
Almanya	33.3	7.6	36.2	5.1	23.6
İtalya	43.3	12.0	48.1	14.4	39.0
Birleşik Krallık	41.6	11.5	52.2	14.4	44.4
Belçika	30.0	8.0	34.3	7.8	24.9
Danimarka	36.9	10.8	43.0	13.0	34.8
İrlanda	48.1	16.5	69.3	11.1	39.5
Hollanda	35.1	7.3	32.5	7.1	27.1
Avusturya	39.2	7.5	38.2	7.2	31.4
Finlandiya	39.8	11.2	39.5	9.4	21.1
Norveç	35.4	7.2	33.3	7.4	29.1
Portekiz	53.8	9.0	37.2	25.2	47.2
İspanya	55.2	12.6	61.4	15.2	53.4
İsveç	33.3	6.8	34.3	7.2	22.2
İsviçre	36.0	6.1	25.3	6.4	24.0

TABLO 71

PETROL VE PETROL DIŞI ÜRÜNLERİN
C.I.F İTHALAT FİYATLARININ GAYRİSAFİ İÇ HASILA
DEFLATÖRLERİN ARTISLARA KATKILARI
(1973-1976)

	Petrol Dışı		Petrol	
	1973	1974	1973	1974
Kanada	0.7	0.7	-	-
ABD	0.3	0.3	0.1	0.4
Japonya	1.2	1.3	0.4	2.6
Fransa	0.9	1.1	0.4	2.7
Almanya	1.3	1.5	0.2	1.5
İtalya	1.9	2.1	0.6	3.8
Birleşik Krallık	2.0	2.1	0.5	2.9
Belçika-Lüksemburg	3.1	3.7	0.6	4.3
Hollanda	2.4	2.7	0.2	1.4
Danimarka	1.2	1.5	0.3	1.8
İrlanda	2.3	2.4	0.3	1.7
Avusturya	1.2	1.5	0.1	1.1
Finlandiya	1.2	1.2	0.4	2.7
Norveç	1.8	2.2	0.3	1.5
İsveç	1.0	1.1	0.2	1.0
İsviçre	1.4	1.8	0.2	0.7
İspanya	1.4	1.4	0.5	3.2
OECD (Toplam)	0.9	1.0	0.3	1.5

a) Ham Petrolün Net İthalatı

b) SITC 0,1,2,3,4 ve 68 Kalemleri

TABLO 72

SEÇİLMİŞ MALLARIN FİYAT ENDEKSİLERİ
(Dolar Fiyatlarına Göre 1970=100)

Mallar	1971	1972	1973	1973		1974
				En Düşük	En Yüksek	Mayıs
Koyun Eti	118	142	179	161 Subat	199 Temmuz	(145)
Bugday	107	124	242	157 Mart	359 Aralık	(260)
Mısır	102	96	150	115 Mart	248 Ağustos	(195)
Seker	120	200	257	240 Subat	269 Kasım	645
Kahve	84	94	123	106 Ocak	132 Kasım	139
Kakao	78	94	187	109 Ocak	253 Temmuz	335
Bitkisel Yağlar	105	92	162	104 Ocak	256 Aralık	301
Soya	113	127	240	155 Ocak	427 Temmuz	(200)
Pamuk	110	137	224	138 Ocak	324 Eylül	(230)
Kauçuk	81	86	178	113 Ocak	250 Aralık	(205)
Bakır	76	76	126	79 Ocak	161 Kasım	223
Kurşun	83	99	141	105 Ocak	195 Aralık	243
Teneke	95	103	131	103 Ocak	177 Aralık	262
Çinko	104	128	287	131 Ocak	547 Kasım	675

Kaynak: OECD Economic Outlook Temmuz 1974

TABLO 73
DÜNYA ÜLKELERİNDE
SİNAİ ÜRETİM ARTIŞLARI
(1970=100)

Ü L K E	1971	1972	1973	<u>1974 Mart</u> <u>1973 Mart</u>
ABD ¹	0.0	8.0	7.4	0.9
Almanya	2.0	3.9	7.5	0.9
Avusturalya	4.0	1.0	10.5	9.0
Avusturya	6.0	8.5	3.5	11.3
Belçika ²	3.0	5.8	5.5	9.6
Finlandiya	2.0	11.5	2.6	0.0
Fransa	6.0	7.5	7.9	5.0
Hollanda	7.0	8.4	7.8	8.3
İngiltere	0.0	2.0	8.8	-6.3
İrlanda	5.0	3.8
İspanya ²	2.0	17.6	14.2	15.2
İtalya	0.0	4.0	..	14.4
Japonya	3.0	6.8	18.2	3.1
Kanada	5.0	6.7	8.9	5.8
Lüksemburg	-1.0	4.0	11.6	2.5
Norveç ¹	4.0	3.8	4.6	3.7
Portekiz	-7.0	21.5	0.0	..
Yunanistan ²	11.0	13.5	15.9	8.5
Toplam OECD	2.0	5.9	10.2	2.6
AET	2.0	4.9	8.4	2.0

Kaynak: Temel Ekonomik Göstergeler OECD

1 Nisan 1974/Nisan 1973 artışları
2 Şubat 1974/Şubat 1974 artışları

TABLO 74
DÜNYA ÜLKELERİNDE
İSSİZLİK DEĞİŞİMLERİ
(1970=100)

(% olarak)

Ü L K E	1971	1972	1973	1974 Şubat	1974 Nisan
ABD	22.1	-9.7	-11.1	10.4	2.7
Almanya	24.2	33.5	14.2	20.2	114.6
Belçika	0.0	22.5	5.7	..	4.4
Fransa	28.6	12.7	3.7	9.1	13.6
Japonya	11.4	6.8	-9.8	-2.1	-2.5
Kanada	11.5	1.8	-7.9	1.9	1.6
İngiltere	28.9	10.2	-28.5	-4.1	-10.9
İtalya	..	13.7	-4.1

Kaynak: Temel Ekonomik Göstergeler OECD

TABLO 75

DÜNYA ÜLKELERİNDE
PARA ARZI ARTIŞLARI

(% olarak)

Ü L K E	1971	1972	1973	1974 Şubat 1973 Şubat	1974 Mart 1973 Mart	1974 Nisan 1973 Nisan
ABD	6.3	8.7	5.7	5.7	6.5	6.6
Almanya	12.7	13.9	0.1	0.6	-0.8	..
Avusturya	16.7	23.2	6.1	0.7	4.1	..
Belçika	10.1	15.1	9.2	8.2	9.1	..
Danimarka	-0.2	9.1	11.0	9.5	5.9	4.8
Finlandiya	16.8	23.3	22.9	23.4
Fransa	11.8	14.9	9.6	9.7
Hollanda	15.0	17.6	-	-0.2
İngiltere	14.2	14.9	2.7	3.7	2.6	..
İspanya	23.4	24.8	23.0	21.7
İsveç	12.5	10.1	8.8	11.7	12.3	13.8
İsviçre	39.5	4.2	-1.5	-0.8
İtalya	18.6	24.5	23.0	23.0
Japonya	29.6	24.6	16.7	18.3	15.4	..
Kanada	17.6	13.1	11.9	11.5	11.5	14.1
Portekiz	9.8	17.3	-30.4	22.1	24.6	..
TÜRKİYE	14.6	31.0	31.6	32.9	31.9	31.2
Yunanistan	13.7	23.1	24.1	26.3	20.5	..

Kaynak: OECD, Temel Ekonomik Göstergeler

TABLO 76

DÜNYA ÜLKELERİNDE
KREDİ ARTIŞLARI

(% olarak)

Ü L K E	1971	1972	1973	1974 Şubat 1973 Şubat	1974 Mart 1973 Mart	1974 Nisan 1973 Nisan
ABD	9.8	17.8	17.6	14.4	14.8	15.2
Almanya	14.2	16.4	10.2	10.6	9.1	..
Avusturya	20.7	25.3	8.8	11.7	12.8	..
Belçika	17.7	14.3	18.8	18.8
Danimarka	4.4	12.5	15.5	15.4	15.7	14.8
Finlandiya	15.7	17.6	45.1	23.3
Fransa	27.5	22.8	17.9	18.7
Hollanda	15.2	16.6	35.9	34.2	32.8	..
İspanya	19.3	28.3	31.0	30.4
İsveç	8.3	11.4	12.3	12.2	12.9	13.4
İsviçre	7.1	7.2	9.3	11.4	11.9	..
İtalya	12.9	18.6
Japonya	24.2	25.6	16.6	15.9	14.9	..
Kanada	15.9	22.2	26.6	23.6	22.9	23.7
Norveç	11.9	12.4	12.3	11.8	11.9	13.1
Portekiz	27.8	24.6	34.9	34.8	29.0	..
TÜRKİYE	16.8	27.6	34.2	32.6	29.8	26.1

Kaynak: OECD, Temel Ekonomik Göstergeler

TABLO 77
EKONOMİST DERGİSİ DÜNYA FİYATLARI
ENDEKSİ

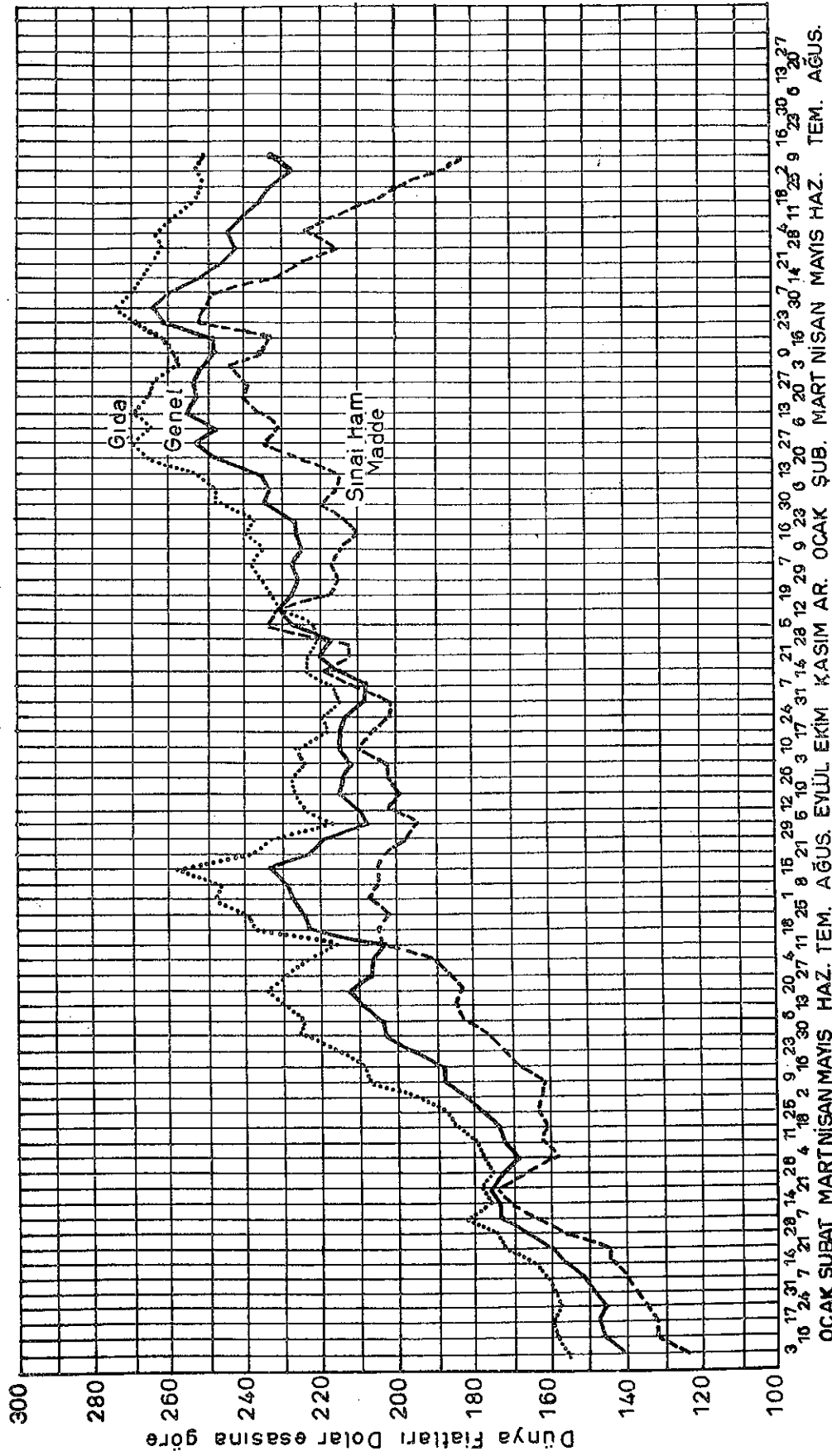
(1970 = 100)

(Aylık)

1971	Sterlin Endeksi					Dolar Endeksi				
	Bütün		Sanayi Maddeleri			Bütün		Sanayi Maddeleri		
	Maddeler	Gıda	Genel	Fiberler	Metal.	Maddeler	Gıda	Genel	Fiberler	Metal.
Ocak	94.7	103.8	84.7	95.7	76.9	95.2	104.3	85.2	96.2	77.3
Şubat	94.4	103.2	84.5	95.9	77.0	95.1	104.0	85.2	96.7	77.6
Mart	95.6	102.5	88.1	93.7	84.5	96.4	103.3	88.8	94.7	85.2
Nisan	97.6	103.6	91.1	95.6	88.6	98.4	104.4	91.8	96.4	89.3
Mayıs	95.2	101.3	88.6	97.1	81.5	96.0	102.8	89.3	98.7	82.1
Haziran	94.2	99.3	88.5	101.0	81.5	94.9	100.1	89.2	101.8	82.7
Temmuz	93.8	96.5	90.9	101.5	86.5	94.4	97.1	91.5	102.1	87.0
Ağustos	91.6	94.1	88.8	104.2	81.3	92.3	94.8	89.5	105.0	81.9
Eylül	87.3	90.1	88.2	100.0	76.7	89.9	92.8	86.7	103.0	79.0
Ekim	85.8	88.1	83.2	99.8	74.5	89.0	91.4	86.3	103.5	77.3
Kasım	84.0	85.5	82.3	101.0	72.5	87.3	88.9	85.5	105.0	75.3
Aralık	86.7	90.3	82.8	101.8	72.8	91.0	94.8	86.9	106.9	76.4
1972										
Ocak	95.9	101.5	89.7	112.4	77.9	102.0	107.9	95.4	119.5	82.8
Şubat	104.5	113.5	93.2	122.5	79.9	113.4	123.2	101.2	133.0	86.7
Mart	107.5	117.2	95.3	121.8	82.6	117.4	128.0	104.1	133.0	90.2
Nisan	107.8	116.0	97.6	128.4	83.0	117.3	126.2	106.2	139.7	90.3
Mayıs	108.5	118.0	96.8	126.3	81.4	118.2	128.5	105.4	137.5	88.6
Haziran	112.5	125.2	96.5	131.3	78.8	122.2	136.1	104.9	142.7	85.6
Temmuz	117.9	133.0	98.9	130.9	81.5	120.1	135.5	100.8	133.4	83.1
Ağustos	119.5	135.3	99.7	133.7	81.2	122.2	138.3	102.0	136.7	83.0
Eylül	121.0	135.6	102.8	140.4	83.5	123.4	138.3	104.9	143.2	85.2
Ekim	127.3	136.1	116.1	186.8	82.1	127.7	136.6	116.5	187.4	82.4
Kasım	129.2	139.4	116.3	178.0	82.4	126.8	136.8	114.2	174.7	80.9
Aralık	141.2	156.9	121.7	193.9	84.2	137.7	152.9	118.7	189.1	82.1
1973										
Ocak	148.7	160.5	133.8	226.2	94.2	145.8	157.8	131.7	222.2	87.9
Şubat	156.3	165.5	144.7	246.4	95.8	159.3	168.7	147.5	251.2	97.6
Mart	169.1	171.4	165.6	291.7	110.9	174.2	176.6	170.6	300.6	114.3
Nisan	167.4	176.4	156.9	251.9	115.0	173.2	182.6	162.4	260.7	119.1
Mayıs	181.3	200.4	157.5	156.7	112.6	191.4	211.5	166.2	214.3	270.9
Haziran	194.0	213.4	169.7	269.7	121.9	208.1	228.9	182.1	289.3	130.8
Temmuz	202.5	266.1	186.1	269.1	141.5	214.5	228.4	197.2	285.2	149.9
Ağustos	219.1	236.1	197.7	293.1	421.1	226.6	244.2	204.4	303.0	154.5
Eylül	210.0	221.3	195.8	310.0	114.7	211.6	223.0	197.3	312.4	145.8
Ekim	210.3	217.1	201.9	309.2	155.3	213.3	220.1	204.7	313.6	157.5
Kasım	216.0	220.3	210.7	284.1	174.1	215.8	220.1	210.4	283.8	173.9
Aralık	234.8	237.8	232.3	312.2	184.7	227.5	229.9	224.5	301.7	178.6
1974										
Ocak	245.3	257.2	230.7	333.5	173.4	228.1	239.3	214.7	310.2	161.6
Şubat	256.8	273.5	236.0	313.2	195.0	243.3	259.1	223.5	296.5	184.8
Mart	257.3	270.6	240.6	200.3	217.8	251.9	264.9	235.6	280.5	213.3
Nisan	254.0	263.0	242.6	272.8	238.9	252.9	262.0	241.6	271.7	230.5
Mayıs	252.1	266.5	234.1	264.5	223.0	253.4	267.9	235.3	265.6	224.2
Haziran	240.4	262.8	212.6	256.1	193.9	239.8	262.0	212.0	255.4	193.4

DÜNYA FIATLARI ENDEKSİ

(1970 = 100)

Kaynak: The Economist
1973

1974

TABLO 78
EKONOMİST DERGİSİ DÜNYA FİYATLARI
ENDEKSLERİ

(1970 = 100)

(Haftalık)

1973	Bütün Maddeler	Sterlin Endeksi				Bütün Maddeler	Dolar Endeksi			
		Gıda	Genel	Fiberler	Metal.		Gıda	Genel	Fiberler	Metal.
Ocak	3	145.0	158.2	126.5	212.0	85.5	140.4	155.2	124.6	206.4
	10	149.5	161.9	134.1	232.1	87.7	146.6	158.7	131.5	227.5
	17	150.2	162.7	134.4	224.6	90.6	147.2	159.5	131.8	220.2
	24	148.7	159.7	136.2	228.9	91.4	146.2	157.1	134.0	225.1
	31	150.1	160.0	137.9	233.7	91.9	149.0	158.8	136.9	231.9
Şubat	7	153.2	162.7	141.2	241.2	93.1	152.1	161.6	140.2	239.4
	14	152.6	161.2	141.7	239.6	94.0	157.0	165.9	145.8	246.6
	21	157.8	169.5	143.3	240.7	95.5	160.7	172.5	145.9	245.0
	28	161.7	168.9	152.8	264.3	100.7	167.6	175.0	158.3	273.9
Mart	7	168.8	176.4	159.4	265.6	110.4	173.9	181.7	164.2	273.6
	14	169.3	169.4	166.7	295.1	111.2	173.8	174.0	171.2	303.0
	21	171.0	172.0	169.8	308.3	110.6	176.2	177.2	175.0	317.7
	28	167.4	168.1	166.6	298.1	111.6	173.1	173.8	172.3	308.2
Nisan	4	163.9	171.9	153.8	242.6	113.0	169.4	177.7	159.0	250.8
	11	166.9	173.7	158.5	253.8	117.1	172.7	179.7	164.0	262.6
	18	167.4	178.5	157.1	253.8	114.5	173.2	184.7	162.6	262.6
	25	171.4	181.7	158.4	257.6	115.7	177.7	188.4	164.2	267.0
Mayıs	2	175.1	189.7	156.9	250.3	116.8	181.9	197.1	163.0	260.0
	9	180.5	199.4	156.8	259.3	111.6	188.3	208.1	163.6	266.4
	16	177.6	197.2	153.2	254.0	107.4	188.3	209.0	162.4	269.2
	23	184.1	204.5	158.7	259.2	113.1	196.1	217.8	169.0	276.1
	30	189.5	211.4	162.0	264.7	114.2	202.4	225.8	173.1	282.8
Haz.	6	189.8	210.0	164.7	267.3	117.5	203.3	224.9	176.4	286.3
	13	195.2	214.2	171.4	274.1	123.1	209.3	229.7	183.8	294.0
	20	197.7	217.7	172.6	276.9	121.8	212.0	233.5	185.1	297.0
	27	193.4	211.8	170.4	260.5	125.3	207.9	227.7	183.2	280.0
Tem.	4	192.6	207.5	174.1	263.0	129.6	207.1	223.1	187.2	282.8
	11	192.7	202.9	179.9	264.6	136.3	204.5	215.3	190.9	280.8
	18	209.8	222.9	193.4	272.2	148.6	222.5	236.4	205.1	288.7
	25	214.9	228.9	197.3	276.6	151.5	224.2	238.8	205.9	288.6
Ağus.	1	216.6	235.7	192.5	280.1	145.2	227.3	247.3	202.0	293.9
	8	219.8	237.1	198.3	281.3	152.4	228.8	246.8	206.4	292.8
	15	227.8	250.0	200.1	291.8	151.0	233.8	256.6	205.4	299.5
	22	217.7	232.0	199.8	303.6	151.0	223.7	238.4	205.3	312.0
	29	213.6	226.1	197.8	308.8	147.2	219.4	232.3	203.2	317.2
Eylül	5	205.9	214.9	194.6	304.0	143.6	207.9	217.0	196.5	306.9
	12	209.3	222.5	192.8	308.6	142.3	209.9	223.1	193.4	309.5
	19	213.0	223.7	199.5	315.5	148.2	214.7	228.3	201.1	318.0
	26	211.8	224.2	196.3	312.1	144.7	213.9	226.4	198.2	315.2
Ekim	3	210.2	218.4	200.1	325.2	146.9	211.5	219.7	201.2	327.2
	10	212.7	222.0	201.0	308.0	156.6	214.6	224.0	202.8	310.8
	17	208.9	211.8	205.2	305.9	158.9	213.6	216.6	209.9	312.8
	24	209.7	216.4	201.3	298.0	158.9	213.5	220.3	204.9	303.7
	31	204.8	210.2	198.0	283.2	157.7	208.1	213.6	201.2	287.8
Kasım	7	206.3	212.2	198.9	274.6	160.8	208.3	214.3	200.8	277.3
	14	213.7	219.4	206.5	279.2	171.2	217.5	223.3	210.2	284.2
	21	221.8	223.6	219.6	291.8	183.8	221.0	222.8	216.8	290.8
	28	222.4	226.0	217.9	291.0	180.6	216.5	220.0	212.1	283.2
Ara.	5	232.3	227.5	238.4	283.3	209.9	226.3	221.6	232.2	276.0
	12	239.8	239.5	240.3	319.7	197.3	231.1	230.8	231.5	308.0
	19	233.6	241.8	226.5	320.9	164.2	226.8	232.8	218.1	308.9
	26	233.8	242.6	224.0	325.2	167.4	225.9	234.4	216.4	314.2
1974										
Ocak	2	236.9	247.0	226.6	326.4	169.5	227.5	237.2	217.6	313.5
	9	240.9	250.1	229.4	327.7	171.4	225.2	233.8	214.5	306.4
	16	249.2	263.8	231.0	363.2	169.1	226.1	239.7	209.9	330.1
	23	248.6	260.7	233.4	329.0	175.1	226.6	237.7	212.8	299.9
	30	250.9	264.8	233.5	321.3	183.6	235.4	248.5	219.1	301.5
Şubat	6	252.1	267.1	233.2	323.3	184.6	234.2	248.2	216.7	300.4
	13	250.4	268.2	228.1	316.8	181.6	236.9	253.8	215.8	299.8
	20	259.9	278.0	237.3	310.1	198.5	248.2	265.5	226.6	296.1
	27	265.0	280.8	245.4	302.6	215.4	254.0	269.1	235.2	290.0
Mart	6	254.9	270.2	235.9	296.3	202.5	247.6	262.4	229.1	287.8
	13	259.9	275.0	241.0	293.1	213.8	254.3	269.1	235.8	287.1
	20	259.9	271.6	245.3	279.3	229.3	253.8	265.2	239.5	272.7
	27	254.6	265.9	240.5	277.4	225.7	252.0	263.2	238.1	274.6
Nisan	3	251.4	257.6	244.1	272.1	233.4	251.4	257.6	243.6	272.1
	9	251.1	261.2	238.4	272.7	225.5	249.3	259.3	236.7	270.7
	17	252.7	265.3	236.9	274.7	222.4	249.4	261.8	233.8	271.1
	24	260.7	268.1	251.3	272.0	244.4	261.7	269.2	258.3	273.1
Mayıs	1	262.6	272.3	250.3	271.2	244.9	263.5	273.3	251.2	272.2
	8	257.8	266.7	246.3	266.4	242.0	260.8	270.0	249.4	269.7
	15	251.0	266.4	231.8	269.6	224.2	252.8	268.3	233.4	265.7
	22	246.9	264.6	224.6	261.5	207.4	248.4	266.3	226.0	263.1
	29	242.4	262.4	217.4	259.6	196.4	241.6	261.5	216.7	258.7
Haz.	5	245.3	261.6	225.0	259.9	210.8	246.2	262.6	225.8	260.9
	12	241.2	260.2	217.5	261.0	199.7	240.7	259.7	217.0	260.5
	19	239.2	264.6	207.5	251.3	188.2	238.0	263.0	206.4	250.0
	26	236.0	264.6	200.4	252.1	176.8	234.0	262.3	198.7	250.0
Tem.	3	229.6	263.0	188.1	251.4	158.9	229.3	262.6	187.8	251.0
	10	228.3	263.0	184.9	252.7	154.9	227.2	261.8	184.0	251.5
	17	233.2	272.0	184.7	249.2	156.3	232.3	271.0	184.0	248.3
	24	240.3	280.6	189.8	249.9	159.7	219.7	280.0	189.4	249.3

x Geçici

